

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Středisko ibero-amerických studií

Diplomová práce

Bc. Anna Marie Nešpůrková

Mapuche ve 21. století: role etnické identity v ústavodárném procesu Chile

Mapuche in the 21st century: the role of ethnic identity in Chile's
constitutional process

Srdečně děkuji PhDr. Radkovi Bubnovi, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, cenné rady a podnětné připomínky.

Poděkování patří rovněž Elise Loncon, Franciscu Chahuánovi a Víctorovi Huaiquimillovi za jejich ochotu poskytnout rozhovory pro mou diplomovou práci.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 5. 2024

Anna Marie Nešpůrková

Abstrakt

Práce se zabývá problematikou etnické identity Mapuche v kontextu chilského ústavodárného procesu. Analyzuje diskurzivní strategie používané vybranými představiteli na Twitteru/X pomocí konceptu rámcování Davida Snowa a Roberta Benforda. Teoretický rámec se zaměřuje na definici etnické identity, představení konceptu rámcování a stručný historicko-politický kontext. Analytická část práce zkoumá, jak indigenní vůdci a představitelé pravicových a levicových stran rámuji etnickou identitu Mapuche během vytváření nové chilské ústavy. Sledované období zahrnuje období od roku 2021, kdy byl vypracován první návrh ústavy, do roku 2023, kdy se uskutečnil druhý ústavodárný proces. Primární zdroj dat tvoří twitterové účty zkoumaných představitelů. Pomocí konceptu rámcování práce odhaluje klíčová témata, argumenty a diskurzivní strategie, které různí aktéři používají k prosazování konkrétního chápání identity a práv Mapuche v kontextu ústavní reformy.

Klíčová slova

Mapuche, etnická identita, Twitter/ X, koncept rámcování, ústavodárný proces, Chile

Abstract

The thesis analyses the issue of Mapuche ethnic identity in the context of the Chilean constitutional process. It analyses the discursive strategies used by selected representatives on Twitter/X using David Snow and Robert Benford's framing concept. The theoretical framework focuses on the definition of ethnic identity, an introduction to the concept of framing and a brief historical and political context. The analytical part of the thesis examines how indigenous leaders and representatives of the right and left parties framed Mapuche ethnic identity during the creation of the new Chilean constitution. The period under study covers the period from 2021, when the first draft of the constitution was drafted, to 2023, when the second constitution-making process took place. The primary source of data is the twitter accounts of the officials under study. Using the concept of framing, the thesis seeks to uncover the key themes, arguments and discursive strategies used by different actors to promote particular understandings of Mapuche identity and rights in the context of constitutional reform.

Key words

Mapuche, ethnic identity, Twitter/ X, framing concept, constitutional process, Chile

Obsah

1	Úvod	7
2	Představení pramene	13
3	Teoreticko-konceptuální část.....	14
	3.1 Diskurzivní analýza	14
	3.2 Koncept rámování.....	17
	3.3 Etnická identita	19
	3.4 Etnická identita Mapuche	22
	3.5 Reprezentanti indigenních hnutí na sociálních sítích	29
	3.6 Politické elity na sociálních sítích	30
4	Historicko-politický kontext	31
5	Právní rámec platný pro indigenní obyvatelstvo v Chile.....	34
	5.1 Ústava Chilské republiky a politická práva indigenních obyvatel	34
	5.2 Mezinárodní předpisy platné a ratifikované v Chile.....	35
	5.3 Zákon o indigenním obyvatelstvu	35
6	Ústavodárný proces 2021-2022	37
7	Ústavodárný proces 2022-2023	41
8	Metodologie	43
9	Diskurzivní analýza	45
	9.1 Rámování etnické identity Mapuche Elisou Loncon.....	45
	9.2 Rámování etnické identity Mapuche Franciscem Chahuánem.....	54
	9.3 Rámování etnické identity Mapuche Gabrielem Boricem.....	60
	9.4 Rámování etnické identity Mapuche Alihuénem Antileem Navarretem.....	66
	9.5 Rámování etnické identity Mapuche José Antonio Kastem	73
	9.6 Rámování etnické identity Mapuche Paulinou Vodanovic	80
10	Závěr	86
11	Prameny.....	92
12	Sekundární literatura	92
13	Přílohy.....	96

1 Úvod

Mapuche¹ jsou dnes nejpočetnějším² a politicky nejangažovanějším chilským indigenním etnikem. Jejich neustálé boje proti útlaku vedou k rostoucímu zviditelnění na národní i mezinárodní úrovni, ale jen málo publikací poskytuje hluboký pohled na jejich zapojení do současného politického vývoje. V oblasti, kterou Mapuche považují za součást svého území neboli Wallmapu, dochází téměř denně k intenzivním konfliktům a násilí. Od vzniku chilského státu v 19. století přicházejí indigenní obyvatelé o svou půdu. Postupem času přešla půda do rukou evropských osadníků, zejména těch, kteří se od roku 1850 stěhovali na jih, jejich potomků a později do rukou lesnických a zemědělských společností, které hrály významnou roli v hospodářství země (Bengoa 2011: 10). Zásadní průlom v otázce indigenního obyvatelstva nastal v roce 1993, kdy byl vytvořen zákon, jenž řešil otázku půdy, jeden z klíčových bodů konfliktu. Od té doby však vlády nevytvořily společný plán na řešení tohoto problému, zatímco boj Mapuche za jejich práva pokračuje (Figueroa Huencho 2021: 18-20).

Všechny vlády, všechny kampaně a komise od devadesátých let až do současnosti si stanovily vlastní plán a návrh, aniž by se ohlížely na kontinuitu. Konflikt je však vyostřen nedůvěrou, která je založena na slíbech, které jsou znovu a znovu porušovány. Konflikt mezi chilským státem a komunitami Mapuche má řadu příčin. Jeden z nich souvisí s nedostatečným uznáním obyvatel Mapuche od vzniku chilského státu. Chilský stát byl od počátku budován na základě ‚ideálu‘ homogenity, který nebral v úvahu indigenní obyvatele, zapomínal na jejich kulturu, jazyk či systém reprezentace. Chile, kde žije 12,7 % indigenního obyvatelstva, na rozdíl od Argentiny, Bolívie, Ekvádoru, Peru a dalších latinskoamerických zemí, existenci indigenních obyvatel ve své ústavě výslovně neuznává (Andrade 2019: 5-8).

Poptávka po společenských změnách, nejen v souvislosti s indigenní problematikou³, se vlekla řadu let. Situaci měla změnit *Dohoda o míru a nové ústavě*, která měla poskytnout východisko z krize. Dohoda ustoupila celostátnímu referendu z října 2020, kde 78 % voličů

---

¹ Mapuche nemají španělské "s" (ese) pro vyjádření plurálu; z úcty k nim ho práce nepoužívá. Ve významné publikaci o Mapuche, kterou napsali indigenní akademici, když píší Mapuche, píší to s velkým písmenem, což bude dodržovat i tato práce (Zibechei 2020: 4).

² Dle údajů z censu roku 2017 tvoří indigenní obyvatelstvo v Chile 2,18 milionu lidí. Nejpočetnější skupinu představují Mapuche, jež reprezentují 1,8 milionu obyvatel, dalšími etniky jsou Aymara, Rapanui, Lickanantay, Quechua, Colla, Diaguita, Chango, Kawésqar, Yagán a Selk'nam (Národní statistický úřad Chile 2018).

³ Výzvy k reformám se týkaly mnoho oblastí, jako je školství, důchodový systém, zdravotnictví či daňové a pracovní zákony (Montes 2019).

souhlasilo s myšlenkou nahradit současnou ústavu prostřednictvím Ústavního konventu. Z celkového počtu křesel bylo rovněž 17 určeno pro indigenní obyvatelstvo (Vláda Chilské republiky 2022). „*Pro Mapuche je to příležitost, aby nás začali opravdu poslouchat a konečně uznali, čím náš národ byl a stále je*“⁴, uvedl Benedicto Huaicapan, který se účastnil voleb do Ústavodárného shromáždění (Sandoval 2021). Jádrem požadavků Mapuche byl mnohonárodnostní stát, uznání práva na sebeurčení a autonomii, navrácení půdy jejich předků a větší podíl na moci.

Dne 4. července 2022 byl předán finální návrh ústavy prezidentu republiky Gabrielu Boricovi (Vláda Chilské republiky 2022). Indigenní obyvatelé se objevují ve více než 20 normách v různých kapitolách navrhovaného ústavního textu. Tyto články zakotvují různá práva, od ústavního uznání jejich existence, účasti na politickém systému, územní autonomie, navrácení půdy až po vytvoření vlastních soudních systémů pro každý z uznaných národů. Ústavní uznání indigenních obyvatel bylo zakotveno v prvních člancích navrhovaného textu. Článek 1 definuje Chile jako „*mnohonárodnostní, mezikulturní, regionální a ekologický stát*“⁵. Návrh nové ústavy byl však zamítnut v referendu, jež se konalo 4. září 2022. Hlasovalo více než 13 milionů lidí, což je nejvyšší účast v historii Chile. Pro zamítnutí hlasovalo 61 % voličů (Vláda Chilské republiky 2022).

Předseda Senátu Álvaro Elizalde a předseda Poslanecké sněmovny Vlado Mirosevic dne 12. prosince 2022 představili *Dohodu pro Chile*,⁶ jež zahájila nový ústavní proces. Ústavní uznání práv indigenních obyvatel v návrhu ústavy z roku 2023 téměř neexistuje. Pouze jeden článek uznává indigenní obyvatelstvo jako součást chilského národa a upřesňuje, že je jeden a nedělitelný: „*Ústava uznává indigenní obyvatelstvo jako součást chilského národa, který je jednotný a nedělitelný. Stát respektuje a podporuje jejich individuální a kolektivní práva zaručená touto ústavou, zákony a mezinárodními smlouvami, jež Chile ratifikovalo a které jsou v platnosti*“⁷, uvádí článek 5. Následně uznává interkulturalitu jako hodnotu etnické a kulturní rozmanitosti země a podporuje mezikulturní dialog za podmínek rovnosti a vzájemného respektu. Referenda, jež proběhlo 17. prosince 2023, se účastnilo 6,8 milionu lidí. Návrh nové

---

⁴ „*Para los Mapuche, esta es una oportunidad para que empiecen a escucharnos de verdad y reconozcan por fin lo que nuestra nación ha sido y sigue siendo,*“ přeloženo autorkou.

⁵ „*plurinacional, intercultural, regional y ecológico,*“ přeloženo autorkou.

⁶ *Acuerdo por Chile,* přeloženo autorkou.

⁷ „*La Constitución reconoce a los pueblos indígenas como parte de la Nación chilena, que es una e indivisible. El Estado respetará y promoverá sus derechos individuales y colectivos garantizados por esta Constitución, las leyes y los tratados internacionales ratificados por Chile y que se encuentren vigentes,*“ přeloženo autorkou.

ústavy však odmítlo 55,76 % voličů. Prezident republiky Gabriel Boric uvedl, že „*tímto výsledkem je během našeho mandátu ústavní proces uzavřen*⁸“.

Tyto události demonstrují, že v Chile, a Latinské Americe obecně, problematika práv a zastoupení indigenních obyvatel ve společnosti stále významně rezonuje, a tedy zasluhuje pozornost i v podobě vědeckého zpracování nejen na úrovni diplomové práce.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoreticko-konceptuální části je představen koncept rámování, následně jsou vymezeny pojmy jako etnická identita a vysvětlen historicko-politický kontext vztahu indigenních obyvatel Mapuche a chilského státu. Teoretická část se rovněž zabývá reprezentanty indigenních hnutí a politickými elitami na sociálních sítích. Dále představuje právní rámec platný pro indigenní obyvatelstvo v Chile, tedy ústavu a politická práva indigenních obyvatel, mezinárodní předpisy platné a ratifikované v Chile a zákon o indigenním obyvatelstvu. Následně se zaměřuje na ústavodárné procesy a návrhy nových ústav z roku 2022 a 2023.

Praktická část analyzuje projevy zástupců Mapuche a zástupců pravicových a levicových stran v Chile. Užity jsou diskurzivní rámce, konkrétně koncept rámování od autorů Snowa a Benforda. Práce analyzuje dvě časová období. Nejprve od 4. července 2021 do 5. ledna 2022, kdy Elisa Loncon předsedala Ústavnímu konventu jako zástupkyně Mapuche. Následně od 7. června 2023, kdy se uskutečnilo ustavení Ústavní rady, ve které indigenní obyvatele Mapuche zastupoval Alihuén Antileo Navarrete, do 17. prosince 2023, kdy se konalo referendum o návrhu nové chilské ústavy. Hlavním zdrojem budou twitterové/ X účty daných představitelů. V závěru práce shrnuje přínosy výzkumu a navrhuje případné možnosti dalšího bádání v této oblasti.

Obnovou identity Mapuche po nástupu diktatury se zabývalo několik vědeckých prací a studií. Autoři osvětlili výzvy, aspirace a socioekonomické rozdíly, kterým čelí Mapuche v ústavním kontextu, jako například Guillaume Boccara ve své publikaci *The Mapuche People in Post-Dictatorship Chile* z roku 2002. Studie, jako například *Excavando las raíces para nuestro cultivo* od Josého Quidela z roku 1999, zkoumaly různé aspekty etnické obnovy Mapuche, včetně sociálního rozvoje, územní autonomie a práv indigenních obyvatel. José Bengoa, chilský antropolog a historik, zaměřuje své bádání na identitu etnika Mapuche. Jeho práce *The History of a Conflict* (2000) se zabývá komunitám Mapuche a národnímu státu ve

---

⁸ „*Con este resultado, el proceso constitucional queda cerrado durante nuestro mandato,*“ přeloženo autorkou.

dvacátém století. Ve svých dalších publikacích se zaměřuje na identitu a kulturu Mapuche (*History of the Mapuche People*), jejich sociální a politickou situaci či výzvy modernizace v Chile (*The Lost Community*).

Knih *The Mapuche in modern Chile: A cultural history* (2013) od Joanny Crow vychází z rozsáhlých odborných debat o identitě, historii a paměti a sleduje složitý a dynamický vztah mezi Mapuche a chilským státem od vojenské okupace indigenního území ve druhé polovině 19. století až do současnosti. Mapuje klíčové změny v tomto vztahu i zajímavé kontinuity. Na základě široké škály primárních dokumentů, včetně publikovaných literárních a akademických textů, svědectví Mapuche, uměleckých a hudebních děl, novin a parlamentních debat, dává Crow hlas politickým aktivistům z levice i pravice. Claudio Alvarado Lincopi, historik a výzkumný pracovník Centro de Estudios Interculturales e Indígenas, se zabývá identitou Mapuche v kontextu chilské společnosti, například v publikaci *Límites interculturales, propuestas anticoloniales: educación, colonialismo y control comunitario* (2015). V současné době se věnuje rovněž ústavodárnému procesu v Chile v souvislosti s požadavky Mapuche (*Plurinacionalidad y nueva Constitución*, 2020). Francisco Javier Bedecarratz Scholz, profesor práva na Universidad Autónoma de Chile, se ve své knize *Estado y pueblo Mapuche: una mirada desde el derecho y las políticas públicas* z roku 2021 zabývá vztahem mezi státem a etnikem Mapuche. Uvádí, že problematika má kromě hlubokých historických kořenů i ústřední význam v současné politické debatě.

Publikace Javiera Aguase a Héctora Nahuelpana *Los límites del reconocimiento indígena en Chile neoliberal. La implementación del Convenio 169 de la OIT desde la perspectiva de dirigentes Mapuche Williche* (2019) se zabývá Úmluvou Mezinárodní organizace práce č. 169, která byla v Chile ratifikována v roce 2008. Uvádí, že její vstup v platnost vzbudil u některých indigenních organizací očekávání, a to především kvůli její závaznosti pro stát a proto, že mimo jiné zahrnuje právo konzultovat s indigenními komunitami záležitosti, jež se jich týkají. Autoři tvrdí, že ratifikaci a provádění Úmluvy MOP č. 169 je třeba chápat v kontextu politiky uznávání kulturní odlišnosti, kterou chilský stát přijal opožděně a povrchně a která je součástí neoliberálního multikulturního posunu, k němuž v Latinské Americe došlo v posledních třech desetiletích. S ohledem na výše uvedené a téměř deset let po vstupu této úmluvy v platnost článek bilancuje její provádění z pohledu a perspektivy vůdců Mapuche Williche, kteří upozorňují na nedostatky v uznávání práv a vyjadřují limity „chilské verze“ neoliberálního multikulturalismu s ohledem na převrácení historických a současných struktur moci a podřízenosti, s nimiž se setkávají indigenní obyvatelé.

Germán Bidegain a Victor Tricot se ve svém článku *Escaños reservados para los mapuche en la Convención Constitucional: Una rendija institucional gracias a la revuelta* (2021) zaměřují na ústavní referendum, jež umožnilo vypsat volby do ústavodárného konventu. Analyzují debaty a aktivity zástupců Mapuche v průběhu roku 2020 ve vztahu k chilskému ústavodárnému procesu, a zejména na možnost poprvé v historii země institucionalizovat vyhrazená místa pro indigenní obyvatel.

Cílem práce je zjistit, jak indigenní vůdci Mapuche a politické elity (představitelé levicových a pravicových stran) v Chile rámuje problematiku etnické identity Mapuche během ústavodárných procesů v letech 2021-2022 a 2023. Práce se bude zabývat diskurzivními strategiemi, jež tito aktéři používají k umístění indigenní identity v kontextu ústavní reformy. Analýzou diskurzu indigenních vůdců a politických elit napříč ideologickým spektrem se práce snaží odhalit klíčová témata a argumenty používané k prosazování konkrétních chápání identity Mapuche a jejich práv. Analýza bude sledovat vývoj těchto diskurzů v průběhu dvou ústavních procesů. Pozornost bude věnována diskurzivním strategiím, jež představitelé Mapuche využívají k prosazování své identity a formulování svých požadavků.

Současně bude analyzovat, jak se politické elity zabývají tvrzeními o identitě Mapuche a jak na ně reagují ve svém vlastním diskurzu. To osvětlí způsoby, jakými je identita Mapuche zasazena do širších politických projektů a ideologických rámců. Analýzou těchto diskurzů chce práce přispět k hlubšímu pochopení politické dynamiky obklopující identitu Mapuche v současném Chile. Zjištění objasní složitou souhru mezi indigenními vůdci bojující za práva indigenních obyvatel a politickými elitami a způsoby, jakými jsou nároky na identitu vyjednávány a transformovány v kontextu ústavních změn.

Práce si klade za cíl odpovědět následující výzkumné otázky: Jak rámuje indigenní vůdci Mapuche a politické elity problematiku etnické identity Mapuche během ústavodárných procesů v Chile? Jak se diskurz proměňoval na časové ose?

Výsledky analýzy ukázaly, že na jedné straně Elisa Loncon prosazuje práva Mapuche do širšího kontextu univerzálních lidských práv a zdůrazňuje přirozenou důstojnost a rovnost všech lidí. Zároveň se však zasazuje o specifická práva a uznání indigenních obyvatel, přičemž zdůrazňuje jedinečné kulturní, historické a politické okolnosti národa Mapuche. Diskurz Loncon čerpá inspiraci ze zkušeností jiných indigenních hnutí v regionu, například těch, která vedou osobnosti jako Evo Morales v Bolívii. Naproti tomu Francisco Chahuán, který během sledovaného období zastával funkci předsedy pravicové strany Renovación Nacional,

vyjadřuje nesouhlas s myšlenkou mnohonárodnostního státu a odmítá politický model, jenž vznikl v Bolívii, a navrhuje asimilačnější přístup k identitě indigenních obyvatel v rámci chilského národního státu. Návrh ústavy z roku 2022 tak byl z jeho strany odmítnut. Gabriel Boric, lídr levicové koalice Frente Amplio, ve svých tweetech vyjádřil silnou podporu Elise Loncon. Ztotožňuje se tak s vizí mnohonárodnostního Chile a byl pro schválení návrhu ústavy, stejně jako Loncon. Alihuén Antileo Navarrete během ústavního procesu (2023) zdůrazňuje význam zakotvení základních práv indigenních obyvatel v ústavě, přičemž ale uznává, že indigenní obyvatelé jsou součástí chilského národa. Antileo však považuje finální návrh ústavy za regresivní dokument, který dostatečně neřeší práva a aspirace indigenních komunit. V několika svých tweetech tak uvedl, že hodlá hlasovat proti návrhu. José Antonio Kast, lídr pravicové strany Partido Republicano, ve svých tweetech zdůraznil zásadní ustanovení navrhované ústavy, které uvádí, že Chile je jednotný a nedělitelný národ. Vyzýval tedy voliče, aby hlasovali pro schválení návrhu nové ústavy. Paulina Vodanovic, předsedkyně levicové strany Partido Socialista, na svém Twitteru/ X neuvěděla, zda je pro ústavní uznání Mapuche jako samostatného národa, vyjádřila však solidaritu a respekt vůči indigenním komunitám a zdůraznila důležitost zachování jejich kulturní identity. Návrh ústavy z roku 2023 kritizuje s tím, že zvýhodňuje pouze nejprivilegovanější jedince, proto vyzývá voliče, aby v referendu hlasovali proti.

2 Představení pramene

Twitter/ X je bezplatná sociální síť, jenž uživatelům umožňuje zůstat ve spojení prostřednictvím krátkých příspěvků o délce až 280 znaků. Pokud chce uživatel psát delší příspěvky, je nutné přejít na placenou verzi Premium+. Registrovaní uživatelé mohou číst tweety a zveřejňovat příspěvky, neregistrovaní uživatelé je mohou pouze číst. Počet uživatelů sociální sítě Twitter/ X je 335,7 milionů v roce 2024. Uživatelé mohou odebírat tweety jiných uživatelů, přeposílat je, označovat, lajkovat a seskupovat zprávy podle témat pomocí hashtagů. Twitter/ X je platforma, která uživatelům umožňuje posílat a přijímat textové zprávy nebo příspěvky (Haman a Školník 2021: 5).

Příspěvky Elisy Loncon, Francisca Chahuána, Gabriela Borice, Alihuena Antilea Navarreteho, José Antonia Kasta a Pauliny Vodanovic jsou veřejně dostupné na sociální síti Twitter/ X. U každého příspěvku je uvedený datum a čas publikace. První sledované období analyzuje účty @ElisaLoncon (účet je aktivní na Twitteru/ X od roku 2011), @chahuan (na Twitteru/ X od roku 2009) a @GabrielBoric (na Twitteru/ X od roku 2009). Pro účely práce však budou užity tweety od 4. července 2021 do 5. ledna 2022. Druhé sledované období analyzuje účty @NAlihuen (účet je aktivní na Twitteru/ X od roku 2021), @joseantoniokast (na Twitteru/ X od roku 2010) a @pvodanovic (na Twitteru/ X od roku 2013). Tweety byly analyzovány od 7. června 2023 do 17. prosince 2023, kdy se konalo referendum o návrhu nové chilské ústavy. Publikace jsou psány ve španělštině a obvykle mají 2-5 řádků. Často rovněž obsahují příloženou fotku, video či odkaz na článek. Vznikají většinou ve stejnou dobu jako sdílené události, není zde větší časový odstup. Pramen je psán pro sledující daných představitelů. Lze předpokládat, že autoři při psaní tweetů nezaujímají nestranný postoj, jelikož aktivně usilují o dosažení svých cílů v rámci ústavních procesů.

3 Teoreticko-konceptuální část

3.1 Diskurzivní analýza

Analýzu diskurzu můžeme chápat jako vymezenou metodu či přístup obohacující zkoumání v mnoha oblastech lidského bádání. Definice Normana Fairclougha uvádí, že analýza diskurzu je „*analytická strategie mezi mnoha přístupy*“, spojená s dalšími formami analýzy (Fairclough 2003: 2). Tato relativně obecná formulace odráží to, že záběr analýzy diskurzu je velmi široký a že existují různá pojetí tohoto přístupu (Schneiderová 2016: 18). Jednotlivé směry a metody jsou popsány v mnoha pracích a příručkách, např. *The Handbook of Discourse Analysis* od Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, a Heidi E. Hamilton či v publikaci od Soni Schneiderové *Analýza diskurzu a mediální text*.

Pojem diskurz se mnoha kritikům jeví jako nejednoznačný. Je totiž využíván v mnoha vědních oborech, mj. lingvistika, filozofie, sociologie, historie či politologie. Mimo hranice jednotlivých disciplín se objevuje v širších interdisciplinárních souvislostech. Rovněž v analýze diskurzu, jejích různých směrech, se pojem diskurz vykládá různými způsoby. Z těchto skutečností vyplývá variabilita jeho interpretací, a proto je vždy nezbytné vyjasnit si jeho koncept v rámci jednotlivých disciplín a směrů (Schneiderová 2016: 21). I v oboru lingvistiky se jeho definice jeví jako nepřesná a existuje několik různých způsobů, jak ho aplikovat.

Jedním z možných výkladů pojmu diskurz je, že se obvykle zaměřuje na mluvený jazyk, jako jsou ústní projevy: „*Tradičně je často spojován spíše s mluvenými projevy než s těmi psanými*“ (Hoffmannová 1997: 8). Diskurz je tedy vymezen jako mluvená forma, zatímco text se vztahuje ke psaným formám. Vždy, když se pojednává o pojmu diskurz, má jeden prvek společný, a to je jeho užití v oblastech užívání jazyka v textech, v dorozumívání a v interakci. Dle Krause lze diskurz chápat jako „*princip a společensky uznávanou normu utváření smyslu textů v určitém konkrétním užití*“ (Kraus 2010: 17).

Za zakladatele moderní diskurzivní analýzy lze pokládat francouzského filozofa Michela Foucalta. Foucault definuje diskurz jako prostor, kde vznikají a existují současné výpovědi a myšlenky ohledně dané problematiky. Pro kvalitní analýzu diskurzu je zásadní rozlišit, co přesně tvoří projevy aktérů. Ve své knize *Archeologie vědění* (2003) formuloval podstatné tvrzení, že diskurzy nejsou pouze shlukem výpovědí spojených s určitým tématem či problémem, nýbrž představují pečlivě strukturované seskupení s vnitřními pravidly,

charakteristickými pro daný diskurz (Foucault 2016: 39). Diskurz má určité složky, což jsou faktory, které reprezentují a produkují vědění. Projevy existují v rámci struktur diskurzu, které jim dávají rámeček. Tyto diskurzivní pravidla a struktury však nelze jednoznačně vyvodit ze socioekonomických nebo kulturních vlivů, ačkoli mohou být do určité míry ovlivněny těmito faktory. Michel Foucault tvrdí, že jsou spíše charakteristikou samotného diskurzu, což znamená, že jsou vytvářeny jeho vnitřními mechanismy. Důležitým faktorem zůstává to, že diskurzy jsou řízeny určitými pravidly a jsou vnitřně strukturovány. Diskurzivní analýza se tedy nezaměřuje na pravdivost dokumentu, místo toho se snaží odhalit, jak jednotlivci prostřednictvím textu konstruují smysl a význam objektů a aktivit v sociálním světě. Diskurz je podle Foucaulta sociální konstrukce reality, forma znalosti (Foucault 2016: 45; Fairclough 2003: 18; Schneiderová 2016: 25).

Foucault tedy chápe diskurz jako způsob, jakým jsou produkované znalosti v určitém historickém kontextu a v rámci určitých pravidel. Diskurz je podle Foucaulta souborem pravidel, která určují, co může být řečeno či napsáno v určité době a společenském prostředí. Zdůrazňuje, že diskurzivní pravidla omezují a utvářejí naše myšlení a způsoby vyjadřování. Diskurzivní analýza se podle Foucaulta zaměřuje na studium těchto diskurzivních pravidel a na způsob, jakým určují, co může být považováno za pravdu, co může být uznáváno jako platné vědění a jak se mění na časové ose. Analýza se nezaměřuje pouze na obsah výpovědí, ale na to, jak jsou výroky organizovány a jak se mění pravidla jejich tvorby a interpretace. Jeho práce přinesla významné poznatky o tom, jak znalosti a pravdy nejsou objektivní, ale jsou formovány historickými a společenskými kontexty.

Kritickou analýzou diskurzu se zabýval rovněž Norman Fairclough ve své knize *Critical Discourse Analysis: the Critical Study of Language* (1995). Faircloughova východiska lze přesto označit jako obecně diskurzivní. Fairclough zdůrazňuje, že na počátku jeho analýz je přesvědčení o tom, že analýza musí jít nad rámeček textu. Základním pilířem jeho přístupu je přesvědčení, že hodnocení jednotlivých prvků v textu vyžaduje znalost širšího kontextu, konkrétně textového, sociálního a ideologického. Komunikaci a sociální interakci ovlivňují určité předpoklady, a proto nejsou jednotlivé prvky textu odhalitelné pouhým pohledem na text. Analýza diskurzu podle Fairclougha vzniká z potřeby říct více o jazykových datech, než nabízí současná lingvistika. Tento přístup se zakládá na analýze jazyka v rámci textu a klade důraz na to, že textová analýza je nezbytnou součástí diskurzivní analýzy, ale diskurzivní analýza přesahuje rámeček pouhé lingvistické analýzy textu (Fairclough 2003: 59; Schneiderová 2016: 27). Fairclough chápe diskurz jako komplexní koncept, který zahrnuje nejen slova a

texty, ale také sociální a kulturní kontext, ve kterém jsou tyto texty formovány. Diskurz je pro něj prostředkem, skrze který jsou vytvářeny a reprezentovány různé ideologie, mocenské struktury a sociální vztahy.

Teun A. van Dijk, nizozemský lingvista a významný teoretik v oblasti analýzy diskurzu, patří mezi hlavní představitele sociálně-kognitivního modelu, což je jedním z nejvlivnějších přístupů současných kritických studií diskurzu (CDS). Na rozdíl od ostatních přístupů, které se zpravidla zaměřují na přímý vztah mezi strukturou diskurzu a sociální strukturou, sociálně-kognitivní přístup zdůrazňuje, že mezi těmito pojmy či ideologií nelze konstruovat přímý vztah bez zprostředkování rozhraní osobního a sociálního poznání (Dijk 1993: 98). Kniha *Discourse and Power* (2008) odráží van Dijkovy nejnovější myšlenky o CDS. Autor podává teoretický rozbor moci a jejího propojení s diskurzem a komunikací. Na základě této teoretické analýzy a přehledu nejnovějších prací o moci v diskurzu autor vysvětluje, jak se moc uplatňuje a reprodukuje v řízení diskurzu a jeho prostřednictvím a proč je kontrola utváření sociálního poznání v procesu řízení diskurzu klíčová. Přístup k diskurzu je důležitým rozměrem dominance. V knize je nastíněn celkový koncepční a teoretický rámec, který kriticky propojuje diskurz, poznání a společnost. Po objasnění vlastností společenské moci a jejího úzkého vztahu k diskurzu autor analyzuje různé způsoby ovládnutí veřejného diskurzu a vysvětluje, jak mohou různé typy struktury diskurzu ovlivňovat utváření a změnu mentálních modelů a sociální reprezentace s cílem ovládat mysl lidí. Autor se v knize zaměřuje rovněž na často diskutovaná témata v CDS, jako je například rasismus⁹ (van Dijk 2008: 252).

Van Dijk systematicky demonstruje, jak různé diskurzy reprodukují sociální jevy, jako je zneužívání moci a rasismus, prostřednictvím utváření a rekonstrukce sociálního poznání. Přehledná konkrétní analýza mediálního a politického diskurzu pak činí jeho argumentaci přesvědčivější a přístupnější. Van Dijk předkládá teoretický rámec, který kriticky propojuje politický diskurz s politickým poznáním. Politický diskurz je jednou z důležitých arén CDS; kognitivní základ tohoto diskurzu je však neustále ignorován, s ohledem na což van Dijk teoreticky zkoumá politický kontext, který je kognitivně definován a řízen politiky¹⁰. Tato kognitivní perspektiva včas prohlubuje naše kritické chápání politického diskurzu a dobře

---

⁹ Cílem je vysvětlit, jak a proč "diskurz leží v srdci rasismu". Autor demonstruje, jak se rasismus reprodukuje v interakci dvou subsystémů: jedním je sociální subsystém, v němž má diskurz – zejména diskurz veřejných elit – největší vliv, a druhým je kognitivní subsystém (van Dijk 2008: 252).

¹⁰ Aplikuje tento rámec na kritické studie válečnické parlamentní rétoriky španělského premiéra Josého Marii Aznara na podporu vojenské akce USA a jejich spojenců proti Saddámu Husajnovi v roce 2003 a poukazuje na to, že Aznarův politický diskurz je nakonec výrazem politického poznání a politického jednání pro zvláštní národní a mezinárodní politické účely (van Dijk 2008: 212).

zdůvodňuje van Dijkovu sociálně-kognitivní myšlenku o CDS. Dalším přínosem je jeho teorie kontextu. Ačkoli se chápání kontextu v lingvistice, diskurzních studiích a dalších relevantních disciplínách liší, převážně je chápán jako soubor objektivních sociálních situací. Jak však van Dijk uvádí v předmluvě, „*nepochopíme, jak sociální situace nebo sociální struktury ovlivňují text a řeč, pokud nepochopíme, jak lidé tyto sociální podmínky chápou a reprezentují*“ (van Dijk 2008: vii). V rámci teorie kognitivních modelů van Dijk navrhuje pojem kontextu ve smyslu "specifického druhu paměťové reprezentace účastníků, a to jako mentálních modelů", a systematicky zkoumá uplatnění těchto kontextových modelů v CDS, což je důležité a aktuální doplnění teorie kontextu a CDS. Navíc se zdá, že tradiční sociálněpsychologický výzkum – teoretický i empirický – projevoval jen malý zájem o klíčovou roli, kterou při utváření a rekonstrukci sociálního poznání hrají diskurzy a moc (van Dijk 2008: 240-290).

3.2 Koncept rámování

Koncept rámce je v sociálních vědách značně rozšířený. Setkáme se s ním především v oborech jako je psychologie (Tversky & Kahneman 1981), lingvistika a analýza diskurzu (van Dijk 1977), politologie (Triandafyllidou & Fotiou 1998) či mediální studia (Scheufele 1999). Koncept rámce a příbuzné procesy byly analyticky aplikovány a empiricky zkoumány také v sociologii, pravděpodobně více než v jiných oblastech, a to díky vlivu Goffmanovy knihy (1974) na toto téma. V rámci sociologie se koncept rámování nejrozsáhleji uplatňuje nejen při věcném studiu sociálních hnutí a kolektivních akcí, ale zájem o procesy rámování ve vztahu k fungování sociálních hnutí podnítil stále větší množství konceptuálních a empirických výzkumů. V 90. letech 20. století došlo k výraznému nárůstu vědeckých prací o rámcích kolektivních akcí a procesech rámování v souvislosti se sociálními hnutími, a to do té míry, že procesy rámování začaly být považovány vedle procesů mobilizace zdrojů a politických příležitostí za ústřední dynamiku při chápání charakteru a průběhu sociálních hnutí (Benford a Snow 2000: 612).

Vědci zabývající se sociálním hnutím konceptualizují tuto významovou práci nebo konstrukci významu pomocí slovesa "framing". To označuje aktivní, procesní jev, který implikuje děj a spor na úrovni konstrukce reality. Je aktivní ve smyslu, že se něco děje, a procesuální ve smyslu dynamického, vyvíjejícího se procesu. Zahrnuje děj v tom smyslu, že to, co se vyvíjí, je dílem organizací sociálního hnutí nebo aktivistů hnutí. Je sporná v tom smyslu, že zahrnuje vytváření interpretačních rámců, které se nejen liší od stávajících, ale

mohou je také zpochybňovat. Výsledné produkty této rámcové činnosti se označují jako "rámce kolektivní akce" (Snow a Benford 1988b: 198).

Koncept rámování používaný při studiu sociálních hnutí vychází především z práce Goffmana (1974). Pro Goffmana rámce označovaly "interpretační schémata", která umožňují jednotlivcům "lokalizovat, vnímat, identifikovat a označovat" události v jejich životním prostoru a ve světě obecně. Rámce pomáhají dávat událostem nebo jevům smysl, a tím organizují zkušenost a řídí jednání. Rámce kolektivního jednání plní tuto interpretační funkci také tím, že zjednodušují a zhušťují aspekty "světa tam venku", ale způsobem, který je "určen k mobilizaci potenciálních přívrženců a voličů, k získání podpory přihlížejících a k demobilizaci antagonistů". Rámce kolektivní akce jsou tedy akčně orientované soubory přesvědčení a významů, které inspirují a legitimizují aktivity a kampaně organizace sociálního hnutí (Snow, Benford 1988: 199).

Koncepce rámování Roberta D. Benforda a Davida A. Snowa se zabývá tím, jak aktéři sociálních hnutí konstruují význam různých událostí za účelem zmobilizovat co největší počet lidí ve svůj prospěch. Rámce kolektivních akcí se vytvářejí zčásti tak, že stoupenci hnutí vyjednávají o společném chápání určitého problematického stavu nebo situace, kterou definují jako potřebu změny, vyvozují atribuce ohledně toho, kdo nebo co je na vině, formulují alternativní soubor opatření a vyzývají ostatní, aby jednali společně a ovlivnili změnu. Snow a Benford označují tyto základní úkoly rámování jako "diagnostické rámce", "prognostické rámce" a "motivační rámce" (Benford, Snow 2000: 614).

Diagnostický rámec zahrnuje identifikaci problému a přisouzení viny nebo příčinné souvislosti. Jelikož sociální hnutí usilují o nápravu nebo změnu nějaké problematické situace nebo otázky, vyplývá z toho, že řízená akce je podmíněna identifikací zdroje příčinné souvislosti a/nebo viníků. Tato atribuční složka diagnostického rámcování se této funkci věnuje tím, že zaměřuje vinu nebo odpovědnost. Zatímco v rámci hnutí je často dosahováno konsenzu ohledně identifikace problému, konsenzus ohledně přisuzování viny je realizován méně často nebo je problematičtější.

Účelem prognostického rámce je nejen navrhnout řešení problému, ale také určit strategie, taktiky a cíle. Zahrnuje formulaci návrhu řešení problému nebo alespoň strategie pro realizaci tohoto plánu. Tím se upřesňuje, co je třeba udělat. Ačkoli navrhovaná řešení problémů nemusí nutně přímo vyplývat z kauzálních atribucí, které nabízí určitý segment hnutí, častěji, než jindy existuje přímá shoda mezi diagnostickými a prognostickými snahami o rámování.

Prognostická rámová aktivita hnutí obvykle zahrnuje vyvracení logiky nebo účinnosti řešení prosazovaných oponenty, stejně jako zdůvodnění vlastních nápravných opatření. První z těchto činností se označuje jako "protirámování" (Benford 1987: 75).

Motivační rámec se zaměřuje na mobilizaci či zdůvodnění akce, které přesahuje rámec diagnostický a prognostický. Protože shoda na příčinách a řešeních určitého problému nevede automaticky k nápravným opatřením, vyplývá z toho, že mobilizace konsensu nemusí nutně vést k mobilizaci. Participace je tedy podmíněna vytvořením motivačních rámců, které fungují jako podněty k akci. Motivační rámce poskytují "výzvu do zbraně" nebo zdůvodnění pro zapojení se do kolektivní akce, která je zaměřena na zlepšení nebo vylepšení určité situace, a to včetně konstrukce motivačního slovníku, vhodných argumentů nebo důvodů k takovému zapojení. Tyto sociálně konstruované slovníky poskytují stoupencům přesvědčivé důvody pro zapojení do kolektivní akce a pro udržení jejich účasti (Snow, Benford 1988: 200-202).

Koncept rámování je přizpůsoben pro účely práce v rámci analýzy diskurzu reprezentantů Mapuche a chilských politických elit. I přes to, že koncept rámování od Snowa a Benforda slouží primárně pro analýzu sociálních hnutí, často se uplatňuje ve vzájemné interakci s politickými elitami, které mohou vystupovat jako političtí oponenti vůči sociálním hnutím. Koncept tak nachází uplatnění převážně v kontextu politických elit. Tento způsob modifikace konceptu má rovněž oporu v odborné literatuře, jak je patrné z použití konceptu rámování při analýze politických elit během mírových jednání s guerillovými hnutími v Kolumbii (Školník 2020). Rámování se soustředí na způsob, jak reprezentanti Mapuche a politické elity vymezují problematiku etnické identity Mapuche během ústavodárného procesu v Chile. Zaměřuje se na to, jaké strategie, taktiky a cíle navrhuje, jak dosahují legitimacy pro své jednání a jak mobilizují své stoupence.

3.3 Etnická identita

Etnická identita byla po dlouhou dobu středem pozornosti řady významných autorů a badatelů v různých oborech. Thomas Hylland Eriksen, norský sociální antropolog, se specializuje na studium etnické identity, globalizace a kultury. Ve svém díle *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives* (1993) uvádí, že etnicita zdaleka není neměnnou vlastností skupin, ale dynamickým a proměnlivým aspektem sociálních vztahů. Eriksen zde zkoumá vztah mezi etnicitou, třídou, genderem, národností a dalšími aspekty. Významným norským sociálním antropologem byl rovněž Fredrik Barth, jehož práce se stala klíčovým

příspěvkem k rozvoji konceptů souvisejících s etnickou identitou, etnickými skupinami a etnickým nacionalismem. Mezi jeho významné knihy patří *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference* (1969), ve které představil svůj koncept etnické identity, jenž zdůrazňuje, že etnicita není předem danou skutečností, ale spíše sociálně konstruovaným jevem, který je formován v interakci mezi různými etnickými skupinami a v rámci sociálních procesů.

Eric P. Kaufmann, kanadský sociolog a politolog, se specializuje na etnickou politiku, etnickou identitu a náboženské otázky. Kaufmannova práce¹¹ se snaží přehodnotit tradiční přístup k etnické identitě, jenž se v mnoha případech soustřeďuje na menšiny a marginalizované skupiny. Zaměřuje se na perspektivu majoritních etnických skupin, což je často opomíjený aspekt ve studiích o etnicitě. V jeho analýze klade důraz na to, jak se majoritní skupiny vymezují v kontextu rostoucí etnické rozmanitosti a jakým způsobem se s tímto fenoménem vyrovnávají. Z latinskoamerického prostoru můžeme zmínit například mexickou socioložku Natividad Gutiérrez, jež se věnuje studiu etnicity, nacionalismu, indigenismu a rasismu. Zaměřuje se na etnické konflikty v latinskoamerickém kontextu, nerovnost v rámci společnosti, ale i na genderové otázky a roli žen ve společnosti¹². Práce se však zaměřuje především na teorie Anthony D. Smitha, který své bádání zaměřuje na národní identitu, etnicitu a nacionalismus. Smith tuto problematiku analyzuje především ve svých dílech *National Identity* (1991), *The Ethnic Origins of Nations* (1991) či *National Identity and Myths of Ethnic Descent* (1999).

Konstrukt etnické identity lze nejlépe pochopit na základě zkoumání jeho etymologického původu. Termín etnická má latinský a řecký původ – *ethnicus* a *ethnikas* znamenají národ. Historicky může být a byl používán pro označení lidí jako pohanů. *Ethos* v řečtině znamená zvyk, dispozice nebo vlastnost. *Ethnikas* a *ethos* dohromady tedy mohou znamenat skupinu lidí (národ) žijících společně, kteří sdílejí a uznávají společné zvyky. Druhá část konstrukt, identita, má latinský původ a je odvozena od slova *identitas*; slovo je utvořeno z *idem*, což znamená stejný. Pojem se tedy používá k vyjádření pojmu stejnosti, podobnosti a jednoty (Joseph E. Trimble a Ryan Dickson 2005: 415).

---

¹¹ Například jeho kniha *Rethinking Ethnicity: Majority Groups and Dominant Minorities* (2004).

¹² Především ve svých dílech: *Nationalist Myths and Ethnic Identities: Indigenous Intellectuals and the Mexican State* (1999), *Mujeres y nacionalismos en América Latina: De la independencia a la nación del nuevo milenio* (2004) či *Etnicidad y conflicto en las Américas* (2013).

Pojem "eticita" má pro některé primordiální charakter. Je to jedna z "daností" lidské existence. Na druhém pólu je etnicita považována za "situační". Příslušnost k etnické skupině je záležitostí postojů, vnímání a pocitů, které jsou nutně pomíjivé a proměnlivé a mění se v závislosti na konkrétní situaci subjektu. Jak se mění situace jedince, mění se i jeho skupinová identifikace, eventuálně se přinejmenším mění význam mnoha identit a diskurzů, k nimž se jedinec hlásí, pro daného jedince v následujících obdobích a různých situacích. To umožňuje "instrumentální" využití etnicity k prosazování individuálních nebo kolektivních zájmů, zejména soupeřících elit, které potřebují mobilizovat velké množství přívrženců k podpoře svých cílů v boji o moc. V tomto boji se etnicita stává užitečným nástrojem (Smith 1991: 19).

Mezi těmito dvěma extrémy leží přístupy, které zdůrazňují historické a symbolicko-kulturní atributy etnické identity. Právě tuto perspektivu přijal Anthony D. Smith. Etnická skupina je typ kulturní kolektivity, která zdůrazňuje roli mýtů o původu a historických vzpomínek a která se pozná podle jedné nebo více kulturních odlišností, jako je náboženství, zvyky, jazyk nebo instituce. Takové kolektivity jsou dvojnásobně "historické" v tom smyslu, že nejenže jsou historické vzpomínky nezbytné pro jejich přetrvání, ale každá taková etnická skupina je produktem specifických historických sil, a proto podléhá historickým změnám a zániku. Můžeme uvést šest hlavních znaků etnika: společné vlastní jméno, mýtus o společném původu, společné historické vzpomínky, jeden nebo více odlišujících prvků společné kultury, spojení s určitou "domovinou", pocit solidarity pro významnou část obyvatelstva. Čím více má daná populace těchto atributů, tím více se blíží ideálnímu typu etnika. Kde je tento soubor prvků přítomen, nacházíme se zřetelně v přítomnosti komunity s historickou kulturou a pocitem společné identity (Anthony D. Smith 1991b: 21-22).

Od poloviny 19. století do poloviny 20. století byly tyto pojmy aplikovány na čistě kulturní a historické rozdíly etnik jak v Evropě, tak v koloniální Africe a Asii. Pohled na výše uvedený seznam etnických atributů však odhaluje nejen jejich převážně kulturní a historický obsah, ale také jejich silně subjektivní složky. Rozhodující jsou mýty o společném původu, nikoli jakákoli skutečnost o původu. Pro smysl etnické identifikace je důležitý fiktivní původ a domnělý původ. Donald L. Horowitz¹³ přirovnal etnické skupiny k "super-rodinám" fiktivního původu, protože jejich členové vnímají své etnikum jako složené ze vzájemně propojených rodin, které tvoří jednu obrovskou "rodinu" spojenou mýtickými vazbami na

---

¹³ Donald L. Horowitz je emeritním profesorem práva a politologie na Duke University, specializuje se na studium etnických konfliktů.

příbuzenství a předky. Smysl pro to, "odkud jsme přišli", je klíčový pro definici toho, "kdo jsme" (Smith 1991b: 45).

To, co Smith nazval "společnými historickými vzpomínkami", může mít také podobu mýtu. Hranice mezi mýtem a historií byla často nejasná nebo dokonce neexistovala. Ani dnes není tato hranice tak jasná, jak by si někteří přáli¹⁴. Nejde jen o to, že široce věřící dramatické příběhy o minulosti sloužící současným nebo budoucím účelům snadno vyrůstají v jádrech dobře ověřených událostí: kromě toho mýty o politickém založení, osvobození a migraci berou nějakou historickou událost jako výchozí bod pro následnou interpretaci a rozpracování¹⁵. Právě tyto asociace jim propůjčují společenský účel jako zdroj politické soudržnosti. Podobně i vazby na určité území v nich mají mýtickou a subjektivní kvalitu (Smith 2015: 2-4).

Teprve když se dostaneme k různým prvkům společné kultury, které odlišují jednu populaci od druhé, vstupují do hry objektivnější atributy. Jazyk, náboženství a zvyky jsou často považovány za popis objektivních "kulturních znaků" nebo diferencí, které přetrvávají nezávisle na vůli jednotlivců. Přesto je to právě význam, který například náboženství propůjčuje velké množství jednotlivců, jenž je pro etnickou identifikaci důležitější než jejich trvanlivost a nezávislá existence. Teprve když se těmto znakům propůjčí diakritický význam, začnou být tyto kulturní atributy považovány za objektivní, alespoň pokud jde o etnické hranice. Všechny tyto faktory naznačují, že o etniku nelze hovořit jako o primordiálním, navzdory tvrzením nacionalistických diskurzů. S postupným vzestupem a poklesem subjektivního významu každého z těchto atributů se mění i soudržnost a sebeuvědomění příslušníků této komunity. Jak se těchto několik atributů spojuje a nabývá na intenzitě a významu, roste i pocit etnické identity. A naopak, jak každý z těchto atributů slábne, slábne i celkový pocit etnicity, a tím pádem by etnická skupina samotná mohla zaniknout nebo být pohlcena (Smith 1991: 23-24).

3.4 Etnická identita Mapuche

Charakteristickým rysem latinskoamerických společností je jejich multietnický charakter, který je dán soužitím různých etnických skupin ve vymezeném sociálně-teritoriálním prostoru, což vede k heterogenním a nerovným mezietnickým a mezikulturním

---

¹⁴ Příkladem je spor o historicitu Homéra a trojské války (Smith 1991: 22).

¹⁵ Založení Říma (753 př. n. l.?) může být považováno za historickou událost, ale jeho význam spočívá v legendách o založení, s nimiž je spojen (Smith 1991: 22).

vztahům. Mezi etnické vztahy se týkají vztahů mezi skupinami, které jsou diferencované a uznávají svou etnickou identitu. Mezikulturní vztahy zahrnují vztahy a interakce mezi různými lidskými skupinami, v nichž se prolínají symbolické systémy a vytvářejí kulturní proměny mezi skupinami, které spolu komunikují (Turra et al. 2017:344-345). Právě v tomto kontextu kulturní rozmanitosti se nachází etnikum Mapuche v Chile, jehož populace čítá 1 745 147 osob, což odpovídá 9,9 % populace země. Největší zastoupení mají v regionu Araukánie, a to 34,3 % (Instituto Nacional de Estadísticas 2018).

Mapuche obývali střední a jižní území dnešního Chile až do příchodu Španělů, ale později byli v důsledku tzv. pacifikační války Araukánie s chilským státem na konci 19. století omezeni na území jižně od dnešního regionu Bíobío. V důsledku toho se rozdrobili do malých komunit, jež dnes tvoří nedílnou součást sociální, kulturní, ekonomické a identitární dynamiky jejich obyvatel. Změny ve složení měst a venkova od 80. a 90. let 20. století přinesly nejen strukturální změny z hlediska lokalizace, ale také novou ekonomickou a sociální dynamiku a mezikulturní vztahy, neboť v důsledku migrace se dnes obyvatelstvo Mapuche nachází především v městských oblastech země. V této nové městské situaci se vazby s kulturou Mapuche silněji projevují v diakritických prvcích, jako je příjmení a identita Mapuche, již jim přisuzují ostatní, kteří je identifikují jako součást kultury. Proto mohou zažívat/ zažívají stereotypy, stigmatizaci či diskriminaci (Briceño-Olivera et al. 2020: 4).

Pokud jde o pojetí kultury Mapuche, v tomto výzkumu bereme v úvahu to, co navrhuje José Mariman, který pojímá kulturu dialekticky, jako něco, co se v průběhu generací neustále mění. Kultury neexistují ve vakuu izolovaně jedna od druhé, změny jsou způsobeny jak vnitřními pohnutkami, tak kontextem, v němž se lidské skupiny vzájemně ovlivňují (Mapuche se vzájemně ovlivňovali s *wingky*¹⁶ - Inky, Španěly-Evropany, Chilany, Argentinci a dalšími skupinami). Jinými slovy, změny jsou vyvolány vůlí, vlivem nebo donucením. V případě Mapuche, vzhledem k jejich historii, došlo ke změnám za přísných podmínek nadvlády a odmítání. Konceptem etnické identity Mapuche se zabývalo velké množství autorů zaměřených na různá témata a souvislosti¹⁷. Zde ji budeme chápat jako historickou, vzájemnou,

---

¹⁶ V mapudungunu (jazyk Mapuche) je to osoba nepatřící k etnické skupině Mapuche (Asociación de Academias de la Lengua Española 2010).

¹⁷ ARAVENA, Andrea, "El rol de la memoria colectiva y de la memoria individual en la conversión identitaria mapuche", *Estudios Atacameños*, 26, 2003, 89-96. BENGOA, José, *Historia del pueblo mapuche*, Santiago de Chile: Lom, 2000. BRICEÑO-OLIVERA, Claudio; TEREUCÁN-ANGULO, Julio; GALVÁN-CABELLO, Miguel a MIRANDA-VARGAS, Horacio. Evaluación de la Escala de Identidad Étnica en adolescentes mapuche de Chile. Online. *Revista latinoamericana de ciencias*

a nakonec proměnlivou konstrukci, která vykazuje dynamický charakter, vyžadující kulturní odkazy, aby se jako taková konstruovala a zdůraznila svou jedinečnost, stejně jako aby vymezila hranice, které ji oddělují od jiných etnických identit. Můžeme zpozorovat, že existence etnické identity spočívá v kulturních parametrech společnosti, což je klíčové pro označení odlišnosti od jiných identit (Mariman 2012: 44).

Andrea Aravena shrnuje to, co navrhli různí autoři na toto téma, přičemž bere v úvahu, že identita zahrnuje osobní pozici, ale nezapomíná, že tato osobní pozice je zakotvena ve větší sociální skupině a v charakteristice pro odlišení s "jiným". To nám umožňuje lépe pochopit identitu Mapuche v kontextu, kde existoval utlačovatelský stát, který v průběhu dějin staví do popředí identitu Mapuche, neboť, jak upozorňuje José Mariman, ta se objevuje v době napětí a konfliktů, kdy se etnické hranice obvykle zostřují (Campos Medina et al. 2017: 125). Pojem etnicity je chápán jako směs kulturních prvků, které tvoří danou sociální skupinu, vytvářející pro tuto společnost nástroje a kategorie sebeidentifikace ke konkrétní skupině, vytvářející vlastní skupinovou identitu a vyznačující odlišitelné hranice s ostatními. Současně bereme v úvahu Marimanův návrh týkající se diferencovaných etnických předpokladů, resp. projevů kultury Mapuche (degradovaných a zbytkových, které stále přežívají a mají podobu vlastního jazyka – mapudungun, *ngillatun*¹⁸, *palin*¹⁹, vzpomínek, mýtů, symbolů, hodnot, toponymie, historie atd.) (Mariman 2012: 48).

Studie o etnické sebeidentifikaci Mapuche v Chile zdůrazňují objektivní, subjektivní a vzájemné aspekty vytváření této identity. Ty jsou rozděleny mezi různé mikro-, mezo- a makrosociální úrovně. V rámci objektivních složek sebeidentifikace "bytí-Mapuche" je v individuálním i kolektivním pojetí považována příbuznost, chápána jako příbuzenská vazba

---

sociales, niñez y juventud 18, 2020, pp. 1-25. CISTERNAS, Elisa, *Proceso de construcción de la identidad mapuche en miembros de asociaciones indígenas urbanas en el Gran Concepción*, Fondecyt n. 1061011, Universidad de Concepción, 2009. CROW, Joanna, *The Mapuche in modern Chile a cultural history*, Gainesville: University Press of Florida, 2013.

¹⁸ Nguillatun je každoroční náboženský obřad Mapuche. Tento rituál slouží jako spojení s duchovním světem k prosbě o blaho, k posílení svazku komunity nebo k poděkování za obdržené výhody (Ministerio de las Culturas 2017).

¹⁹ Palin je společenské setkání, jež praktikují Mapuche již po staletí, aby posílili politické, duchovní a kulturní vztahy mezi komunitami (*lof*) a jejich autoritami (*longko*). Zahrnuje společné hry, jídlo a konverzaci. Slovo pochází od míče, s nímž se hraje. V jazyce mapudungun je pali jakýkoli kulatý předmět, který přirozeně roste na stromech nebo který je vyroben ručně. Palin je tedy hra s pali (Ministerio de las Culturas 2023).

nebo *küpal*²⁰, který se přenáší prostřednictvím příjmení, a také o území původu neboli *tuwün*²¹, který odkazuje na rodinné vazby územního původu (Merino 2018: 55). *Küpal* a *tuwün* jako artikulované fondy vědění tak podporují konstrukci vlastní sociokulturní identity, interpretaci historických událostí, které utvářejí současnou sociální realitu a strukturují procesy sociálně-teritoriálních nároků Mapuche (Muñoz et al. 2022: 28). Být mluvčím jazyka mapudungun bylo také popsáno jako sebeidentifikační prvek, který rovněž potvrzuje identifikaci s lidem Mapuche (Merino 2018: 775). Na kolektivní nebo mezosociální úrovni je účast na obřadech nebo ceremoniích důkazem komunitního pouta, jež má člověk jak s rodinou, tak s komunitou (Merino, Tocornal 2012: 6). Na druhé straně, na makrosociální nebo strukturální úrovni je fyzický vzhled zmiňován jako rozlišující prvek a zdroj diskriminace spojené s příslušností k etniku Mapuche (Aravena 2003: 88).

Také tzv. subjektivní aspekty definují to, co by se na mikrosociální úrovni rozumělo pod pojmem "cítit se Mapuche", protože zmíněné objektivní charakteristiky by k vysvětlení pocitu sounáležitosti nestačily. Zatímco tedy "být-Mapuche" může souviset s příjmením, "cítit se Mapuche" zahrnuje emocionální, interakční a sociální angažovanost, která je popisována jako aktivní a proaktivní identita, spíše než instrumentální – hledající výhody – nebo pasivní. Emocionální umístění etnické identity je dáno nejen "být-Mapuche", ale také "cítěním se" jako takovým. Zatímco tedy projevy jsou součástí veřejného diskurzu, pocity by byly součástí soukromého diskurzu etnické identity (Merino, Tocornal 2012: 6).

Milan Stuchlík (1974) v jedné ze zakladatelských esejí moderního přístupu ke společnosti Mapuche připustil, že sdílí chilské kulturní rysy již více než sto let, že některé fyzické rysy se rozplynuly, zatímco jiné zůstaly, ale je patrné, "že se přiblížili globální společnosti" (Stuchlík 1974: 26). Stuchlík si kladl otázku, zda to způsobilo, že Mapuche ztratili nebo oslabili svou identitu. Jeho odpověď byla spíše záporná. Jeho teze spočívala v tom, že se změnil přístup Chileňů k Mapuche: "Mapuche jsou považováni za více či méně 'chilanizované' nikoli podle skutečných změn v jejich kultuře, ale spíše podle toho, jak tyto změny hodnotí globální společnost" (Stuchlík 1974: 27). Správně předpokládal, že Chileňové konstruují popisy Mapuche tak, že vybírají určité rysy a vylučují jiné, ale nepostřehl, že Mapuche mohou dělat totéž ve vztahu k Chileňům a k sobě samým (Mascareño 2023: 3). Na druhou stranu však

---

²⁰ *Küpal* odkazuje na koncept rodiny a kmene (Ministerio de las Culturas 2017).

²¹ *Tuwün* odkazuje na teritoriální původ člověka, na němž jsou postaveny sociální, duchovní a emocionální reprezentace, jež ovlivňují interakci lidí s jejich prostředím a využívání území (Muñoz, Quintriqueo, Torres, Galaz 2022: 14).

neopomněl poukázat na to, že sebepopisy obou skupin nejsou na sobě nezávislé: popis Mapuche jako dalšího rolníka nebo Chilana jako *wingka* vyvolává sémantické reakce druhé skupiny a formuje postoje odstupu od cizích a blízkosti k vlastním, které se později projevují opozicí v sociálních vztazích. Kulturní deskripce jsou dynamické a v průběhu času se také mění.

Stuchlík rozlišil pět historických interpretací, kterými Chilané chápou etnikum Mapuche. První, z období *conquisty*, trvající téměř tři století, byla interpretace *statečných bojovníků*, postavená na představě o schopnosti indigenních obyvatel udržet válečný stav. Druhá, jež se objevila v době nezávislosti, byla představa *krvavých banditů*; Mapuche se stali vnitřním nepřítelem, narušitelem veřejného pořádku. Třetí, která se objevila na konci 19. století, byla o *líných a opilýých indiánech* a odpovídala hodnocení ekonomické výkonnosti Mapuche, zejména ve srovnání s evropskými osadníky. Korelativně byli vnímáni jako druhořadí občané, vůči nimž *má bílý muž odpovědnost*. To je čtvrtý popis, který se upevnil ve 40. letech 20. století se stranou Frente Popular²² a rozvojovými impulsy. Pátým popisem je popis *pan-vzdělávání indigenních obyvatel*, zejména v 60. letech 20. století, jež přisoudilo vzdělání ústřední roli v integraci Mapuche do národní společnosti.

Během vojenské diktatury v Chile byli Mapuche konstruováni jako *venkovské rolnictvo*. S agrární reformou se ztratila funkční integrace mezi haciendou a komunitami (Caniuqueo 2013: 14). Mapuche byli redukováni na samozásobitelství a jako takoví přestali být pro agrární ekonomiku v procesu mechanizace zajímaví (Bengoa 1983: 28). S návratem demokracie byl opuštěn asimilační přístup a došlo k posunu směrem k myšlence rozmanitosti a uznání v souladu s rostoucí mezinárodní politikou lidských práv a vytvářením specializovaných institucí, zejména v oblasti pozemkových náhrad (Mascareño, Rozas 2023: 4-5).

Centro de Estudios Públicos²³ (CEP) provedl v roce 2022 rozsáhlý terénní výzkum s cílem shromáždit informace o percepci a očekávání Mapuche. Průzkum byl proveden v regionech Biobío, La Araucanía, Los Ríos a Los Lagos. Část výzkumu zahrnuje rovněž ne-Mapuche obyvatelstvo.

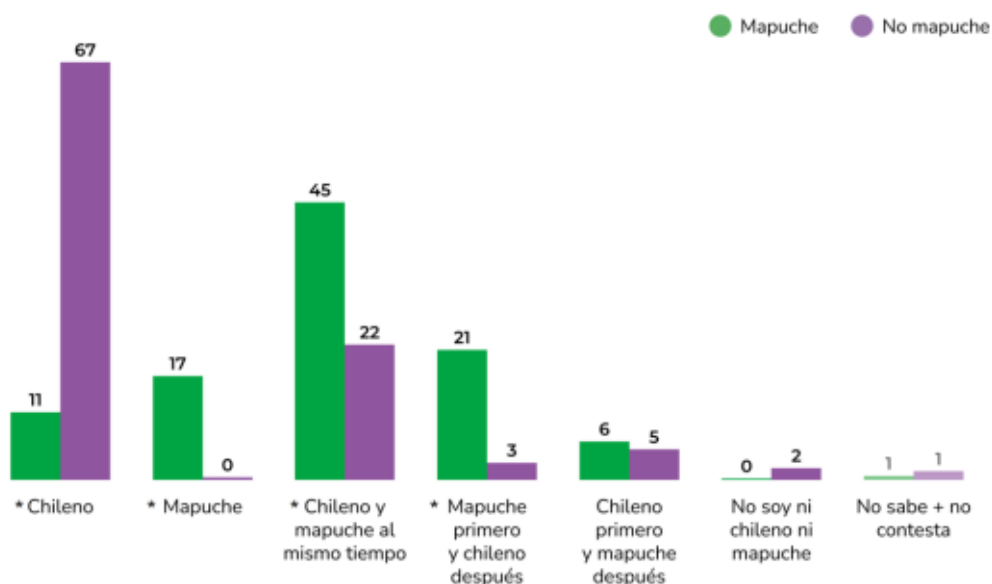
---

²² Frente Popular byl široký levicový blok, který v roce 1938 vynesl kandidáta Pedra Aguirre Cerdu do úřadu prezidenta republiky (Milos 2008: 48).

²³ Neziskový chilský think tank založený v roce 1980.

Graf č. 1 Cítíte se být Mapuche, Chilánem nebo kombinací obou? (%)

FIGURA 2. ¿Se siente usted mapuche, chileno, o una mezcla de los dos? (%)

* Diferencia estadísticamente significativa entre la muestra mapuche y no mapuche.

FUENTE. Encuesta Especial CEP 87, febrero-julio 2022 (CEP 2022a).

Prvním zjištěním je, že tyto údaje odrážejí značnou míru prolínání prvků sebeidentifikace. Počet Mapuche, kteří se v určité míře identifikují jako Chilané (bez ohledu na zvolenou hierarchii), dosahuje 72 % a počet Chilánů (v grafu označení jako no mapuche), kteří se v určité míře identifikují jako Mapuche, dosahuje 30 %. To již předvídá jeden ze závěrů této analýzy: zdá se, že v sebeidentifikaci za Mapuche a Chilana se projevuje morální sklon uznávat druhého. Jinými slovy, tato čísla by neměla být interpretována v klasickém jednostranném asimilačním smyslu, že Mapuche jsou z velké části integrováni do "chilské kultury" - to má zpravidla za následek rozhodnutí a politiky, kterým je kulturní odlišnost cizí. Ti, kdo tak činí, přehlížejí skutečnost, že tato čísla lze číst i opačným směrem: existují také Chilané, pro něž mají Mapuche identitární význam. To, co údaje ukazují, je konstituování mezikulturního vztahu mezi Chilany a obyvatelstvem Mapuche, kde se vzájemně ovlivňují obě skupiny.

Tabulka č. 1: Kulturní přesuny 2006, 2016, 2022 (%)

Ítem	2006		2016		2022	
	Mapuche	No mapuche	Mapuche	No mapuche	Mapuche	No mapuche
Chileno	3	77	7	75	11	67
Mapuche	48	1	38	0	17	0
Chileno y mapuche al mismo tiempo	28	14	39	19	45	22
Mapuche primero y chileno después	14	2	12	1	21	3
Chileno primero y mapuche después	6	6	3	4	6	5
No soy ni chileno ni mapuche	-	-	-	-	0	2
No sabe + no responde	0	0	1	1	1	1

Tabulka 1 ukazuje historické změny tohoto poměru v měřeních provedených v rámci šetření CEP v posledních letech. Z těchto údajů vyplývá několik zajímavých poznatků, pokud se na ně podíváme z časového hlediska. Procento Mapuche, kteří se cítí být výhradně Chilany, se mezi lety 2006 a 2022 neustále zvyšuje (3 %, 7 %, 11 %). To může odpovídat městské populaci Mapuche, která se již cítí být vzdálená svému původu. Procento Mapuche, již se cítí být výhradně Mapuche, se výrazně snížilo: 48 % v roce 2006, 38 % v roce 2016 a 17 % v roce 2022. 48 % obyvatel, kteří se cítí být výhradně Mapuche v roce 2006, se zřejmě posunulo na 45 % Mapuche, kteří se cítí být Chilany i Mapuche zároveň. Toto číslo se v čase zvyšuje: v roce 2006 to bylo 28 %, v roce 2016 39 % a v roce 2022 45 %. Tento údaj patří k nejmarkantnějším: v roce 2022 se 72 % obyvatel považuje za Chilany a Mapuche do určité míry. Procento obyvatel, kteří se cítí být Mapuche na prvním místě a na druhém místě Chilany, se rovněž zvyšuje (14 % v roce 2006, 12 % v roce 2016 a 21 % v roce 2022). Mapuche, kteří se cítí být Chilany na prvním místě a na druhém místě Mapuche, se ve sledovaném období pohybují mezi 6 % a 3 %. Nejzajímavějším případem je opět nárůst těch, kteří se cítí být současně Chilany i Mapuche. Obecně lze říci, že nejvýznamnějším zjištěním těchto údajů je prolínání chilsko-mapuche sebeidentifikace v některých dostupných alternativách. Jedná se o jeden z důležitých posunů z hlediska akčních strategií, neboť naznačuje větší ochotu uznat indigenní obyvatelstvo (Mascareño, Rozas 2023: 12-13).

3.5 Reprezentanti indigenních hnutí na sociálních sítích

V posledních desetiletích si indigenní obyvatelé v Latinské Americe navzdory nesčetným obtížím vytvořili řadu vlastních médií: komunitní rozhlasové stanice²⁴, zpravodajské agentury, blogy, internetové stránky, profily na Facebooku, Twitteru/ X, Instagramu a dalších sociálních sítích. Projekt "Indigenní obyvatelé a indigenní média v Latinské Americe"²⁵ (2018) zviditelňuje tato média na mapě, jež ilustruje jejich hojnost a velkou rozmanitost. Indigenní obyvatelé využívají digitální média jak k interní interakci, tak k tomu, aby jejich hlasy byly slyšet, aby vyjádřili svůj pohled na svět a aby se aktivně přihlásili ke globálním agendám. Tyto tradiční společnosti vytvářejí digitální komunikační platformy, jejichž cílem je formovat společné sociální vědomí a nový způsob socializace na globální úrovni (Martínez 2019: 5).

Indigenní obyvatelé používají stejná média (rozhlas, televizi, zpravodajské agentury, blogy atd.) a sociální sítě (Facebook, Instagram, Twitter/ X atd.) k různým účelům. Jejich hlavním cílem není pouze informovat, ale "komunikovat", tj. organizovat společenství posluchačů/mluvčích v různém měřítku. Bezprostřednost a simultánnost interakce mezi komunitní, místní, národní a mezinárodní úrovni činí z digitálních médií jeden z nejsilnějších aspektů dnešních médií. Pro mnoho tradičních komunit jsou jejich vlastní média politickým nástrojem odporu a posílení postavení. V některých případech slouží k dokumentaci konfliktů s národní společností nebo s nadnárodními společnostmi usilujícími o využívání přírodních zdrojů na jejich území. Jindy mají vliv na zachování určitých kulturních rysů. Indigenní obyvatelé jejich prostřednictvím komunikují s institucionálním světem, propagují své produkty pro národní a mezinárodní trh a budují si pozici destinace kulturního turismu (Ortobitg 2019: 8).

Nová média, jako je Facebook, Twitter/ X nebo Instagram se však stala další oblastí socializace. V dnešním indigenním světě se používání digitálních médií přizpůsobuje tradičním formám sociability, slouží k vysílání setkání a vytváření pluralitnějšího prostoru pro rozhodování. V tomto smyslu můžeme konstatovat, že sociální antropologie si všímá nejen toho, že jsou způsobem informování a komunikace, ale také socializace. Namísto podpory

---

²⁴ Rozšíření rozhlasových médií podporuje nejen vysoká míra negramotnosti, ale i ve vysoce gramotných komunitách preferují ústní projev ve vlastním jazyce.

²⁵ <http://mediosindigenas.ub.edu/>

individualismu představují návrh na inovaci forem sociability, které přesahují každodenní vztahy a hrají si na globální kontext (Martínez 2019: 8-10).

3.6 Politické elity na sociálních sítích

Platformy sociálních sítí jsou pro politickou komunikaci stále důležitější (Casero-Ripollés 2018: 2). Politici si uvědomují jejich důležitost, neboť se jedná o platformu, na které je možné oslovovat voliče a komunikovat s nimi. Sociální sítě mohou být užitečným zdrojem informací o politických otázkách. Díky své otevřenosti a interaktivitě mohou sociální sítě přispět k demokratické kontrole, transparentnosti a odpovědnosti politického procesu a zvýšit zájem o veřejné záležitosti (Coleman a Blumler 2009: 25). Navíc mohou ovlivňovat veřejné mínění prostřednictvím dezinformací (Bennett 2018: 8). Mohou také ovlivňovat politický proces tím, že určují veřejnou agendu, protože politici a další sociální aktéři využívají tyto digitální platformy k propagaci svých záležitostí a snaží se je dostat do centra veřejné debaty (Casero-Ripollés 2018: 8). Sociální sítě jsou také nástrojem, který politikům umožňuje navázat emocionální kontakt s uživateli (voliči) a prezentovat jim určitou míru autenticity. Především však odstraňují bariéry mezi politiky a voliči a umožňují jim přímou komunikaci (Enli 2015: 14).

V posledních letech se objevilo velké množství výzkumů analyzujících sociální sítě a politiku na globální úrovni (Jungherr 2016: 44). Ty se zaměřují převážně na Spojené státy a Evropu a teprve v poslední době se zvyšuje počet výzkumů zaměřených na Latinskou Ameriku (Matassi; Boczkowski, 2020). Většina akademické pozornosti se však zabývá Twitterem/ X v kontextu volebních kampaní. Političtí aktéři stále častěji využívají Twitter/ X k různým účelům, včetně šíření politických návrhů, interakce s veřejností, vysílání svých sdělení a formování veřejné debaty (Casero-Ripollés 2018: 20).

Během volebních kampaní mohou političtí aktéři využívat Twitter/ X k šíření politických sdělení, odkazovat na aktivity kandidátů, zdůrazňovat osobní aspekty a mobilizovat příznivce. Nově vznikající strany se zaměřují spíše na mobilizaci a obecná oznámení, zatímco tradiční strany spíše zveřejňují politické návrhy. Političtí aktéři obecně používají Twitter/ X k různým účelům, včetně šíření zpráv, interakce s veřejností a formování politického diskurzu. Rozsah jejich interakce s občany a účinnost jejich komunikačních strategií na platformě se však v různých kontextech a u různých politických aktérů liší (García 2014: 22).

Na téma poslanců a využívání sociálních sítí v Latinské Americe bylo provedeno několik studií, přičemž se jedná převážně o jednotlivé případové studie, například případové studie týkající se Chile (Fuente-Alba-Cariola; Parada-Gavilán, 2019; Henríquez et al., 2022); Brazílie (Brandt; Vidotti, 2020; García-Sánchez et al., 2021); nebo studie srovnávající Argentinu, Paraguay a Uruguay (Welp; Marzuca, 2014; 2016). Výsledky studie *Comunicación política en las redes sociales en América Latina: uso desigual de Twitter por parte de los parlamentarios* (Haman 2023) ukazují, že čím vyšší je počet obyvatel na Twitteru/ X, tím vyšší je adopce Twitteru poslanci. Mladší poslanci v Latinské Americe více přijímají Twitter/ X a také jej aktivněji využívají. Studie rovněž uvádí, že ve srovnání s předchozími studii roste mezi poslanci tendence používat Twitter/ X.

4 Historicko-politický kontext

Koncem 16. století došlo k několika povstáním Mapuche a následně indiánské reconquistě země na Španělsku²⁶. Zanedlouho se na jih od řeky Bío Bío rozkládala svobodná země. Postupně se vytvářelo povědomí o společné identitě, společných kořenech. Během 18. století docházelo k občasným vojenským srážkám, nicméně pravidelná zasedání parlamentů²⁷ udržela relativní mír až do období nezávislosti (Merino 2018). Republika Chile se zanedlouho rozhodla získat území Mapuche pod svoji kontrolu. Chilský stát přijal jejich území za vlastní a začal pozemky prodávat a pronajímat. Zanedlouho došlo k úplné „pacifikaci“, k vojenské invazi ze strany chilské vlády, jež oblast dobyla silou. Do roku 1883 bylo území Mapuche definitivně podrobena (Boccaro 2002: 286-279).

Vojenský puč (1973) pod vedením generála Augusta Pinocheta znamenal zavedení nové ústavy. Dosavadní systém rezervací, který se těšil určité formě autonomie, byl tak zcela odstraněn. Bylo rovněž zrušeno označení „indigenní obyvatelé“, jelikož uznání etnických odlišností režim označoval jako nebezpečí pro národní svrchovanost. Pinochetův režim činnost indigenních hnutí a jejich snah o autonomii tvrdě potlačoval (Rodriguez a Carruthers 2008: 4-20). V roce 1988 chilské obyvatelstvo rozhodlo prostřednictvím referenda o zániku vlády Augusta Pinocheta a přenesení moci na nově demokraticky zvolenou vládu. Opoziční strany, které se postavily proti předchozí vojenské vládě, hledaly spojence rovněž u indigenního

---

²⁶ Bojovnost a statečnost etnika Mapuche si vysloužila obdiv rovněž samotných Španělů. Účastník araukánských válek Alonso de Ercilla y Zúñiga napsal hrdinský epos *La Araucana*, ve kterém opěvuje statečnost nejen Španělů, ale rovněž i bojovníků Mapuche (Biblioteca Nacional de Chile 2023).

²⁷ Instrukce periodických mírových jednání mezi španělskými úředníky a indiánskými náčelníky, jejichž cílem bylo vyjednat mírové soužití (Roedl 2007: 252-320).

obyvatelstva, aby získaly podporu pro svého kandidáta Patricia Aylwina v prezidentských volbách v roce 1989. *Acuerdo de Nueva Imperial*, dokument podepsaný 1. prosince 1989 zástupci Mapuche a dalších indigenních etnik s prezidentským kandidátem Aylwinem, byl milníkem v uznání požadavků indigenních obyvatel. Aylwin se zavázal k požadavkům indigenních obyvatel výměnou za jejich politickou podporu (Comisión Verdad Histórica y Nuevo Trato con los Pueblos Indígenas, 2008).

Poté co byl Patricio Aylwin zvolen prezidentem Chile v roce 1990, zavázal se k ústavnímu uznání indigenních etnik a vytvoření mechanismů, skrze které se budou moci účastnit politického života²⁸, rovněž k vytvoření nového indigenního zákona. Po celou dobu však docházelo ke kritice ze strany pravicových uskupení²⁹. Další nátlakovou skupinou byli zástupci obchodních společností, zejména těžbařských. Finální podoba indigenního zákona tak byla výrazně střídmejší, co se týče uznání práv indigenního obyvatelstva, kontroly nad přírodními zdroji a práv na restituci půdy. Neúspěchem skončila rovněž snaha oficiálně uznat indigenní obyvatelstvo jako samostatný národ v ústavě, což byl jeden z hlavních požadavků indigenního hnutí (Figuroa-Huencho 2010: 8).

Otevření politického systému vedlo k silné indigenní mobilizaci hned na počátku 90. let (Anderson 2010: 19-20). Během roku 1990 však dochází k rozporům mezi umírněnými Mapuche, kteří spolupracovali s vládou a tradičními stranami a těmi radikálnějšími, požadujícími širší politické a teritoriální autonomie. Nakonec došlo k úplnému roztržštění hnutí Mapuche, výsledkem bylo vytvoření sociálního hnutí *Consejo de Todas las Tierras* (AWN_g – *Aukiñ Wallmapu Ngulam* v jazyce mapudungun). Hnutí AWN_g usilovalo o právo na sebeurčení, znovuzískání své půdy, ale rovněž otevřeně pochybovalo o vztahu mezi chilským státem a etnikem Mapuche³⁰. Hnutí *Consejo de Todas las Tierras* v roce 1992 představilo národní vlajku Mapuche, což mělo za následek silný odpor ze strany chilské vlády (Figuroa-Huencho 2010: 7-15).

Koncem 90. let vznikla organizace *Coordinadora de Comunidades en Conflicto Arauco-Malleco* (CAM), která na rozdíl od AWN_g zcela odmítá vyjednávání s chilským státem a staví svoji činnost na násilných akcích. Požadují zcela autonomní oblasti se svou vlastní

---

²⁸ Především řešit spory týkající se restitucí půdy (Figuroa-Huencho 2010: 8).

²⁹ *Renovación Nacional* a *Unión Demócrata Independiente*. Tyto strany byly toho názoru, že vytvářet zákon na ochranu tak malé skupiny lidí není prioritou. Rovněž upozorňovaly na možné negativní dopady na neindigenní obyvatelstvo, např. možnosti svobodného podnikání (Anderson 2010: 19-20).

³⁰ Jeho členové kritizovali především unilaterální rozhodnutí vlády (Figuroa-Huencho 2010: 9).

politickou správou. Hnutí tak výrazně přispělo k vyhocení konfliktu v následujících letech (Simon, Gonzáles Parra a Fenelon 2009: 103-104). V roce 2006 byla založena první politická strana reprezentující etnikum Mapuche – *Wallmapuwen*³¹, jejímž primárním cílem je prosazení indigenních požadavků prostřednictvím chilského politického systému, nikoli působení mimo systém³² (Rodriguez a Carruthers 2008:116-18; Crow 2013: 20).

V roce 2006 došlo k studentským protestům³³, namířeným proti systému vysokého a středního školství, jež bylo během režimu A. Pinocheta zprivatizováno³⁴ (Velošo 2019). Kvalitní studium na některé z chilských univerzit si tak studenti z nižších sociálních skupin nemohou dovolit kvůli své finanční situaci. Nerovnost v přístupu ke vzdělávání představuje značný problém i pro indigenní obyvatelstvo. V rámci celonárodní studentské mobilizace se tedy objevila i studentská hnutí Mapuche. Protesty se opakovaly v roce 2011, kdy nespokojení studenti vyšli znovu do ulic. Důvodem byla nedostatečná kvalita školství, přetrvávající nerovnost v přístupu k vysokoškolskému vzdělání a nespokojenost mladých se stávajícím politickým a ekonomickým systémem. Vláda zareagovala několika změnami³⁵, ale nespokojenost s celým systémem, jehož politika přispívá k vysoké sociální nerovnosti, byla prakticky ignorována. I v tomto případě se protestů zúčastnili indigenní studenti, jež zastupovala organizace *Federación de estudiantes Mapuche* (Webb a Radcliffe 2013: 333-336).

Největší demonstrace od pádu Pinochetovy diktatury však v Chile proběhly v roce 2019³⁶, kdy se protestů a dalších manifestačních akcí účastnilo několik milionů lidí (Montes 2019). Frustrace obyvatelstva vycházela především z témat jako je sociální nerovnost, nízké mzdy, lhostejnost elit a vysoké životní náklady. Chilané požadovali reformu systému i novou ústavu, jež nebude zdůrazňovat soukromé vlastnictví jako ta pocházející z dob diktatury A.

---

³¹ Definuje se jako levicová, progresivní, demokratická a nacionalistická politická strana. Její hlavní cíle jsou politická autonomie, dosažení sebeurčení a větší politická participace Mapuche. *Wallmapuwen* se ale snaží reprezentovat všechny obyvatele *Wallmapu* (původního území Mapuche) bez ohledu na jejich původ. Program strany tedy zahrnuje i ostatní politické cíle, jako např. reforma politického systému směrem k širší demokracii, participaci a decentralizaci (Simon, Gonzáles Parra a Fenelon 2009: 105-115).

³² Strana se snažila o posunutí od reakčních protestů k dlouhodobě udržitelné politické strategii (Simon, Gonzáles Parra a Fenelon 2009: 105-115).

³³ Protesty získaly název "Revolución pingüina" (Revoluce tučňáků). Název vznikl jako narážka na přezdívku chilských žáků základních a středních škol kvůli vzhledu chilské školní uniformy (bílá košile, černý svetr), která připomíná tučňáka (Barrera Martínez 2020).

³⁴ Ústava z dob vojenské diktatury A. Pinocheta počítá s vysoce privatizovanou ekonomikou. V Chile je v rukou soukromníků i voda, přičemž její cena stoupá, stejně jako cena elektřiny (Velošo 2019).

³⁵ Např. snížení úvěrových sazeb u studentských půjček (Webb a Radcliffe 2013: 333-336).

³⁶ Protesty začaly po zvýšení cen jízdného v metru (Montes 2019).

Pinocheta, ale bude klást důraz na sociální a demokratický právní stát³⁷ (Montes 2019). Důsledkem protestů byl vznik *Dohody o míru a nové ústavě*, která měla poskytnout východisko z krize (Vláda Chilské republiky 2022).

5 Právní rámec platný pro indigenní obyvatelstvo v Chile

5.1 Ústava Chilské republiky a politická práva indigenních obyvatel

Chilská Ústava byla přijata v roce 1980 během vojenské diktatury Augusta Pinocheta. Od té doby byla několikrát novelizována, ale její základní struktura zůstala víceméně stejná. Ústava neobsahuje žádné normy uznávající existenci indigenních etnik a jejich kolektivní práva. Neexistují ani žádné kvóty nebo vyhrazená místa pro indigenní obyvatele v Národním kongresu nebo v jiných státních orgánech. V souladu s čl. 5 odst. 3 ústavy se však má za to, že smlouvy o lidských právech, které Chile ratifikovalo a které jsou v platnosti, jsou začleněny do chilského práva a stanoví jako limit výkon svrchovanosti a dodržování základních práv, která vycházejí z lidské přirozenosti. S výjimkou Chile a Uruguaye uznávají ostatní latinskoamerické ústavy indigenní obyvatelstvo ve svých textech různými způsoby (Ústava Chilské republiky, Rada OSN pro lidská práva).

Tabulka č. 2: Typy uznání indigenních obyvatel v Latinské Americe

Typy uznání indigenních obyvatel			
Unitární stát		Multietnický, plurikulturní nebo multikulturní stát	Mnohonárodnostní stát
Bez uznání práv indigenních obyvatel	S uznáním práv indigenních obyvatel		
Chile Uruguay	Argentina Brazílie Salvador Honduras Panama	Kolumbie Kostarika Guatemala Mexiko Nikaragua Paraguay Peru Venezuela	Bolívie Ekvádor

³⁷ Výzvy k reformám se týkaly mnoho oblastí, jako je školství, důchodový systém, zdravotnictví či daňové a pracovní zákony (Montes 2019).

Zdroj: autorka na základě dat Rozvojového programu OSN (UNDP).

Bolívie a Ekvádor jsou významnými příklady mnohonárodnostních států, které se v rámci svých ústavních norem potýkají s právy a autonomií indigenních obyvatel. V Bolívii bylo vytvoření mnohonárodnostního státu transformačním procesem, jenž ústavně uznal různé indigenní národy na svém území a přiznal jim územní autonomii. Elisa Loncon se ve svém diskurzu hlásí k bývalému prezidentovi Bolívie Moralesovi a používá ho jako figuru vhodnou pro politický boj v Chile. Podobnou situaci má rovněž Ekvádor, který se vydal cestou k pluralismu a uznává kulturní rozmanitost a práva indigenního obyvatelstva (Merino 2018: 775).

5.2 Mezinárodní předpisy platné a ratifikované v Chile

Ratifikace Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 169 je výsledkem důležitého požadavku indigenních obyvatel a dlouhé parlamentní debaty. První návrh zákona na schválení její ratifikace byl Národnímu kongresu předložen v lednu 1991, byl však přijat až v říjnu 2008 a v platnost vstoupil v září 2009. V roce 2007 Chile hlasovalo pro schválení nejnovějšího mezinárodního nástroje o právech indigenních etnik: Deklarace OSN o právech indigenních obyvatel (UNDRIP).

UNDRIP mimo jiné potvrzuje, že indigenní obyvatele jsou si rovni se všemi ostatními národy, přičemž uznávají právo všech národů být odlišnými a být jako takové respektovány. Dále uvádí, že všechny doktríny a politiky založené na nadřazenosti národů nebo jednotlivců na základě národnostního původu nebo rasových, náboženských nebo etnických rozdílů jsou v rozporu s právem na rovnost, jsou rasistické, vědecky nepravdivé, právně neplatné, morálně odsouzeníhodné a společensky nespravedlivé. Potvrzuje, že indigenní etnika by při výkonu svých práv neměly být diskriminovány žádným způsobem (Deklarace OSN o právech indigenních obyvatel).

5.3 Zákon o indigenním obyvatelstvu

Zákon č. 19.253 z roku 1993 uznává existenci deseti indigenních etnik v Chile, označuje je jako "etnické skupiny": Aymara, Atacameño, Quechua, Diaguita, Colla, Chango, Rapa Nui, Mapuche, Kawéskar a Yagán. Tento zákon rovněž stanovil soubor práv na jejich

půdu, jazyky a kulturu, práva na účast a práva týkající se rozvoje. Zákon rovněž dal vytvořit instituci CONADI (*Corporación Nacional de Desarrollo Indígena*³⁸), jejíž cílem je prosazovat, koordinovat a provádět státní aktivity na podporu rozvoje indigenních obyvatel Chile. Dále se snaží zvýšit participaci indigenních etnik v celonárodním životě (Miranda 2013: 11-13 a CONADI 2017). Indigenní zákon se zaměřuje na poskytování "půdy s rozvojem", jehož základním mechanismem je Fond půdy a vody pro indigenní obyvatelstvo, a Fond rozvoje indigenního obyvatelstva, jež jsou spolu s Conadi – pověřenou navrhováním a prováděním cílených intervencí a koordinací s dalšími státními orgány – základem současného veřejného přístupu. Zákon uznává za indigenní pozemky ty, jež jsou ve vlastnictví těchto etnik, a to buď na základě nařízení nebo převodů veřejných pozemků provedených státem prostřednictvím ministerstva pro správu národního majetku, prostřednictvím výkupů pozemků provedených Conadi, nebo na základě toho, že byly jejich vlastnictvím na základě jiných titulů (Meza-Lopehandía, 2019).

Zákon podporuje rozšiřování pozemků pro indigenní obyvatelstvo a jejich komunity, zejména prostřednictvím Fondu půdy a vody, který byl za tímto účelem zřízen (čl. 20). Hlavní cíle Conadi v této věci jsou vyjádřeny v čl. 20³⁹. Ústřední osou této pozemkové politiky je překonání chudoby, k čemuž slouží ekonomické pojetí půdy chápané jako výrobní faktor, nikoli jako prvek indigenní kosmovize. Neexistuje žádný právní mechanismus pro restituci půdy indigenních obyvatel, zejména pro půdu předků, jež nemá státem uznaný titul, ale spíše mechanismus výkupu půdy pro indigenní obyvatele. Několik organizací a indigenních etnik se domnívá, že uznání udělené indigenním zákonem neodpovídá standardům stanoveným jak v mezinárodních nástrojích, které se na ně vztahují, tak v právních systémech většiny zemí v regionu (Stavenhagen, 2003). Navzdory tomu zůstal institucionální rámec, jenž zákon vytvořil, prakticky nedotčen od jeho vyhlášení.

Dalšími zákony jsou zákon 20.249, schválen v roce 2008, kterým se zřizuje pobřežní mořský prostor indigenních obyvatel (ECMPO) a zákon 21.151, schválený v roce 2019, o právním uznání chilských kmenů afrického původu v Chile. A konečně regulace konzultací s indigenními obyvateli: vyhláška č. 66, jež upravuje postup konzultací s indigenními obyvateli

---

³⁸ *Národní společnost pro rozvoj indigenního obyvatelstva*, přeloženo autorkou.

³⁹ V zásadě jsou shrnuty do poskytování dotací na nákup půdy (čl. 20 písm. a), financování mechanismů k řešení problémů s půdou (čl. 20 písm. b) a financování konstituování, regularizace nebo nákupu vodních práv (čl. 20 písm. c).

v případech správních nebo legislativních opatření a vyhláška č. 40, jež stanoví pravidla systému posuzování vlivů na životní prostředí.

6 Ústavodárný proces 2021-2022

Důsledkem protivládních protestů v Chile z roku 2019 byla *Dohoda o míru a nové ústavě*, jež měla poskytnout východisko z krize (Vláda Chilské republiky 2022). Dohoda ustoupila celostátnímu referendu z října 2020, kde hlasovalo více než 7 milionů lidí. 78 % voličů souhlasilo s myšlenkou nahradit současnou ústavu prostřednictvím ústavního konventu. Následující rok proběhly volby do Ústavodárného shromáždění, jež bylo tvořeno 77 ženami a 77 muži⁴⁰. Z celkového počtu křesel je rovněž 17 určeno pro indigenní obyvatelstvo⁴¹. Poprvé v dějinách země se tak budou indigenní obyvatelé podílet na vzniku nové ústavy (Vláda Chilské republiky 2022). „*Pro Mapuche je to příležitost, aby nás začali opravdu poslouchat a konečně uznali, čím náš národ byl a stále je,*“ uvedl místní obyvatel Benedicto Huaicapan, který se účastnil voleb do Ústavodárného shromáždění (Sandoval 2021). Platná ústava z Pinochetovy diktatury se nezmiňuje o existenci indigenních národů ani o jejich právech. Indigenní kandidáti do Ústavodárného shromáždění se proto snažili o změnu. Jádrem požadavků Mapuche je mnohonárodnostní stát, uznání práva na sebeurčení a autonomie, navrácení půdy jejich předků a větší podíl na moci. Během období od července 2021 do ledna 2022 Ústavodárnému shromáždění předsedala Elisa Loncn, lingvistka, akademička a zástupkyně etnika Mapuche. Nejvíce mandátů ve volbách do Ústavodárného shromáždění získala koalice *Vamos por Chile*⁴² (37 mandátů), následně koalice *Apruebo Dignidad*⁴³ s 28

---

⁴⁰ Chilské Ústavodárné shromáždění je tak prvním svého druhu na světě, v němž budou zastoupeny rovným dílem ženy a muži (Vláda Chilské republiky 2022).

⁴¹ Victorino Antilef Ñanco, Alexis Caiguan Ancapan, Rosa Catrileo Arias, Francisca Linconao Huirapan, Natividad Llanquileo Pilquiman, Elisa Loncon Antileo, Adolfo Millabur Ñancuil za etnikum Mapuche; Luis Jiménez Cáceres, Isabella Mamani Mamani za etnikum Aymara; Tiare Aguilera Hey za etnikum Rapa Nui; Wilfredo Bacian Delgado za etnikum Quechua; Isabel Godoy Monardez za etnikum Colla; Eric Chinga Ferreira za etnikum Diaguita; Fernando Tirado Soto za etnikum Chango; Margarita Vargas López za etnikum Kawashkar; Lidia González Calderón za etnikum Yagan; Felix Galleguillos Aymani za etnikum Atacameño (Vláda Chilské republiky 2022).

⁴² *Vamos por Chile* je středopravicová koalice založená v roce 2015. Tvoří ji tři strany: Unión Demócrata Independiente (UDI), Renovación Nacional (RN) a Evolución Política (Evópoli) (Národní kongres Chile 2022).

⁴³ *Apruebo Dignidad* (AD) byla levicová koalice založená v roce 2021 za účelem předložení kandidátů pro volby do Ústavodárného shromáždění a rozpuštěná v roce 2023. Sdružovala koalice *Frente Amplio* (Convergencia Social, Revolución Democrática, Comunes) a *Chile Digno* (Partido Comunista, Federación Regionalista Verde Social, Acción Humanista). Tyto strany v současné době tvoří *Alianza de Gobierno*, která je spolu s koalicí *Socialismo Democrático* vládní koalicí vlády prezidenta Gabriela Borice (Národní kongres Chile 2022).

mandáty a na třetím místě se umístilo hnutí Lista del Apruebo⁴⁴ s 25 mandáty (Ústavodárné shromáždění Chile 2022).

Dne 4. července 2022 byl předán finální návrh ústavy prezidentu republiky Gabrielu Boricovi (Vláda Chilské republiky 2022). Indigenní etnika se objevují ve více než 20 normách v různých kapitolách navrhovaného ústavního textu. Tyto články zakotvují různá práva, od ústavního uznání jejich existence, účasti na politickém systému, územní autonomie, navrácení půdy až po vytvoření vlastních soudních systémů pro každý z uznaných etnik. Ústavní uznání indigenních obyvatel bylo zakotvena v prvních člancích navrhovaného textu. Článek 1 definuje Chile jako „*mnohonárodnostní, mezikulturní, regionální a ekologický stát*“⁴⁵. Článek 5 mezitím konkrétně specifikuje indigenní národy uznané v rámci unitárního státu a povinnost státu zajistit jejich ústavní ochranu. „*Chile uznává soužití různých národů v rámci jednotného státu. Dříve existujícími indigenními národy jsou Mapuche, Aymara, Rapanui, Lickanantay, Quechua, Colla, Diaguita, Chango, Kawésqar, Yagán, Selk'nam a další, jež mohou být uznány způsobem stanoveným zákonem*“. Dále se v článku uvádí: „*Povinností státu je respektovat, podporovat, chránit a zaručovat uplatňování práva na sebeurčení, kolektivních a individuálních práv indigenních obyvatel, a jejich efektivní účast na výkonu a rozdělování moci, včetně jejich politického zastoupení ve volených orgánech na komunální, regionální a celostátní úrovni, jakož i ve struktuře státu, jeho orgánech a institucích*“.

V rámci první kapitoly o obecných zásadách jsou přidány nové články, jejichž cílem je ústavní ochrana kultury a tradic jednotlivých národů, včetně prvků, jako je jejich etnická rozmanitost a jejich vlastní jazyky. V člancích 11 a 12 jsou definovány následovně: „*Stát uznává a podporuje mezikulturní dialog mezi různými kosmovizemi indigenních obyvatel, které v zemi koexistují, se vzájemnou důstojností a respektem. Výkon veřejných funkcí musí zaručit institucionální mechanismy a podporu veřejných politik, jež podporují uznání a pochopení etnické a kulturní rozmanitosti a překonávají existující asymetrie v přístupu k moci, jejím rozdělování a výkonu, jakož i ve všech oblastech života společnosti*“. Článek 12 uvádí: „*Stát je vícejazyčný. Jeho úředním jazykem je španělština. Indigenní jazyky jsou úředními jazyky na jejich území a v oblastech s vysokou hustotou obyvatelstva jednotlivých indigenních národů*“.

---

⁴⁴ La Lista del Pueblo byla populistickým hnutím mezi levicí a krajní levicí, tvořeným nezávislými kandidáty před volbami do Ústavodárného shromáždění v roce 2021. Její národní koordinaci tvořili Rafael Montecinos Ferrada, Mauricio Menéndez a Leonardo Ponce. Daniel Trujillo byl členem výkonného výboru (Národní kongres Chile 2022).

⁴⁵ Přeloženo autorkou, stejně jako následující články.

Stát podporuje jejich poznání, revitalizaci, ocenění a respektování“. (Návrh Ústavy Chilské republiky 2022).

Kapitola o základních právech zahrnuje rovněž článek 34, kde se objevuje řada prvků podléhajících těmto ústavním zárukám a ochraně, od práva na autonomii až po vlastní formy samosprávy. *„Indigenní národy a jejich příslušníci mají na základě svého sebeurčení právo na plný výkon svých kolektivních a individuálních práv. Zejména mají právo na autonomii; na samosprávu; na vlastní kulturu; na svou identitu a kosmovizi; na své dědictví; na svůj jazyk; na uznání a ochranu své půdy, území a zdrojů v jejich hmotném i nehmotném rozměru a na zvláštní spojení, které s nimi udržují; na spolupráci a integraci; na uznání svých vlastních nebo tradičních institucí, jurisdikci a orgánů; a na plnou účast, pokud si to přejí, na politickém, hospodářském, sociálním a kulturním životě státu,“* uvádí se v zákoně. V článku 36 je zakotveno právo na realizaci vlastních vzdělávacích systémů, jež je definováno následovně: *„Ústava uznává autonomii indigenních obyvatel rozvíjet svá vlastní zařízení a instituce v souladu se svými zvyky a kulturou, při respektování cílů a zásad vzdělávání a v rámci národního vzdělávacího systému stanoveného zákonem“.*

Článek 44 zakotvuje právo indigenních obyvatel na vlastní zdravotní praktiky: *„Rovněž uznává, chrání a integruje praktiky a znalosti indigenních národů“.* Na druhé straně v rámci norem odkazujících na právo na vodu je v článku 58 uvedena zvláštní definice pro indigenní obyvatelstvo, jež uvádí: *„Ústava uznává tradiční užívání vod nacházejících se na indigenních územích. Povinností státu je zajistit jejich ochranu a integritu“.* Konečně v rámci kapitoly základních práv je článek 66, jenž zaručuje právo na účast na rozhodování, které se týká indigenních národů, přičemž stát přebírá roli garanta tohoto ústavního práva: *„Indigenní národy mají právo konzultovat před přijetím administrativních a legislativních opatření, jež se jich týkají. Stát zaručuje prostředky pro jejich efektivní účast prostřednictvím jejich zastupitelských institucí“.*

Různé normy v navrhovaném textu se týkají rovněž navrácení půdy indigenním obyvatelům, jež bude mít v případě schválení ústavní mandát pro stát. V souladu s tím článek 77 pověřuje stát, aby hledal návrhy řešení pro územní restituce a odškodnění pro indigenní národy, jež požadují určitý druh náhrady za pozemky, o nichž se domnívají, že jim v určitém historickém období patřily. Zákon problematiku definuje následovně: *„Stát v souladu s ústavou uznává a zaručuje právo indigenních obyvatel na jejich půdu, území a zdroje“.* Dále uvádí, že *„vlastnictví půdy indigenních obyvatel požívá zvláštní ochrany. Stát vytvoří účinné právní*

nástroje pro jejich katastr, legalizaci, vymezení, vlastnické právo, reparace a restituce. Restituce představuje přednostní mechanismus nápravy, který je veřejně prospěšný a v obecném zájmu. V souladu s ústavou a zákony mají indigenní národy právo využívat zdroje, jež tradičně využívají nebo obývají, které se nacházejí na jejich území a jsou nezbytné pro jejich společnou existenci“. Článek 119 kapitoly o základních právech rovněž upřesňuje, že všechny tyto záruky a práva zakotvená pro indigenní národy mohou být požadovány k ochraně u „*institucí zastupujících indigenní národy, jejich členů nebo u úřadu ombudsmana“*. Pokud jde o definici územní autonomie indigenních obyvatel, ta se objevuje v kapitole o regionální státní a územní organizaci a je definována v článku 234 následovně: „*Indigenní územní autonomie je územní celek vybavený právní subjektivitou podle veřejného práva a vlastním majetkem, kde indigenní národy vykonávají práva autonomie v koordinaci s ostatními územními celky. Povinností státu je uznat, podporovat a zaručit indigenní územní autonomie, aby mohly plnit své účely“*.

Pokud jde o politický systém, článek 162 stanoví ústavní mandát pro vyhrazení míst ve všech orgánech lidového zastoupení: „*V kolektivních orgánech lidového zastoupení na celostátní, regionální a komunální úrovni jsou vyhrazena místa pro indigenní národy, je-li to vhodné a v poměru k jejich počtu obyvatel na příslušném volebním území“*. Pokud jde o soudnictví, normy navrhuje nový model soudních systémů založený na principu právního pluralismu, jenž je vyjádřen v IX. kapitole textu. Články vymezují hlavní zásady, jimiž by se mělo řídit utváření těchto systémů, a stanoví Nejvyšší soud jako nejvyšší orgán odpovědný za řešení případných kompetenčních sporů, jež mohou vzniknout mezi těmito různými systémy. V článku 322 je tento indigenní systém definován následovně: „*Funkce soudnictví je vymezena v jeho struktuře, integraci a postupech v souladu se zásadami plurinacionality, právního pluralismu a interkulturality. Při jednání s indigenním obyvatelstvem musí soudy a jejich úředníci při projednávání a řešení záležitostí spadajících do jejich pravomoci uplatňovat mezikulturní hledisko a náležitě zohledňovat zvyky, tradice, protokoly a normativní systémy indigenního obyvatelstva v souladu s mezinárodními smlouvami a nástroji v oblasti lidských práv, jichž je Chile smluvní stranou“*.

Článek 329 upřesňuje úlohu Nejvyššího soudu jako nejvyššího orgánu systémů: „*Nejvyšší soud projednává a řeší námitky podané proti rozhodnutím indigenní jurisdikce ve specializovaném senátu a za pomoci technické rady složené z odborníků na vlastní kulturu a právo, a to způsobem stanoveným zákonem“* (Návrh Ústavy Chilské republiky 2022). Návrh nové ústavy byl však zamítnut v referendu, jež se konalo 4. září 2022. Hlasovalo více než 13

milionů lidí, což je nejvyšší účast v historii Chile. Pro zamítnutí hlasovalo 61 % voličů (Vláda Chilské republiky 2022).

Debata o případné nové ústavě během volební kampaně zaznamenala rovněž mnoho dezinformací, především na sociálních sítích. Sebastián Valenzuela, profesor Universidad Católica de Chile, uvádí, že nejproblematictějším aspektem je to, že dezinformace jsou využívány nejen k vyvolání zmatku ohledně návrhu, ale také jako nástroj útoku. Jedna z dezinformací se týkala absence ochrany soukromého vlastnictví v návrhu nové ústavy. Informace byla prezentována následovně: „*Pokud budete hlasovat pro schválení návrhu nové ústavy, seberou vám vaše věci, například nemovitost*“. Další dezinformace se týkaly například zákazu potratů, zrušení soukromého vzdělávání či zrušení penzijních fondů v držení soukromých pojišťoven, v Chile známých jako AFP. „*Počet dezinformací je v Chile mnohem vyšší než ve Spojených státech,*“ říká Valenzuela na základě studií, které provedli s využitím stejné metodiky, jaká byla použita v Severní Americe při analýze zvolení Donalda Trumpa. „*V Chile jsou dezinformace všudypřítomné,*“ uvádí Valenzuela na základě studií provedených v zemi.

Nicméně uvedl, že na rozdíl od dezinformací během covidu, dezinformace o ústavním textu produkují elity, lidé v pozici ekonomické, politické a intelektuální moci. To vysvětluje, proč se tolik rozšířily – tentokrát se podařilo jasněji identifikovat jejich zdroje. „*Ale jedna věc je vidět dezinformace a druhá věc je věřit tomu, co vidím. V případě Chile je počet lidí, kteří dezinformacím věří, poměrně nízký. Lidé jsou velmi skeptičtí a to trochu kompenzuje riziko. Samozřejmě vždycky můžete poukázat na to, že čím víc něco vidíte, tím těžší je tomu čelit. Ale přinejmenším obrázek, který jsme si udělali, je takový, že sice koluje spousta dezinformací, ale zároveň je vůči nim velká nedůvěra*“ uzavírá výzkumník Valenzuela (Martínez 2022).

7 Ústavodárný proces 2022-2023

Dne 12. prosince 2022 předseda Senátu Álvaro Elizalde a předseda Poslanecké sněmovny Vlado Mirosevic představili *Dohodu pro Chile*, jež zahájila nový ústavní proces. Dohoda stanovila ústavní základy, z nichž vycházela příprava nové ústavy. Zakotvila 12 institucionálních a základních východisek, jež musel obsahovat návrh nové ústavy. Bod číslo 4 uvádí: „*Ústava uznává indigenní obyvatelstvo jako součást chilského národa, který je jednotný a nedělitelný. Stát respektuje a podporuje jejich práva a kulturu*“.

Dohoda zřídila tři orgány pro ústavní proces: Ústavní rada, jejímž cílem bylo projednat a schválit navrhované znění nové ústavy. Skládala se z 50 osob, přičemž pro indigenní obyvatelstvo byla vyhrazena 2 křesla navíc⁴⁶. Indigenní obyvatele nakonec zastupoval pouze Alihuén Antileo Navarrete, právník a akademik Mapuche. Volby do Ústavní rady skončily vítězstvím krajně pravicové strany Partido Republicano, jež získala 23 mandátů. Na druhém místě se umístila koalice Unidad para Chile⁴⁷ s 16 mandáty, 11 mandátů následně získala koalice Chile Seguro⁴⁸. Následujícím orgánem byla Odborná komise, složená z 24 osob⁴⁹, jejímž úkolem bylo vypracovat předběžný návrh, který sloužil jako podklad pro diskuzi a přípravu nového ústavního textu. Třetím orgánem byl Technický výbor, složený ze 14 osob⁵⁰, jehož úkolem bylo přezkoumávat pravidla schválená v různých instancích předložená Odbornou komisí a Ústavní radou, aby určil jejich případnou nepřipustnost, pokud jsou v rozporu s institucionálními základy.

Ústavní uznání práv indigenních obyvatel v návrhu ústavy z roku 2023 téměř neexistuje. Pouze jeden článek uznává indigenní obyvatelstvo jako součást chilského národa a upřesňuje, že je jeden a nedělitelný: „*Ústava uznává indigenní obyvatelstvo jako součást chilského národa, který je jednotný a nedělitelný. Stát respektuje a podporuje jejich individuální a kolektivní práva zaručená touto ústavou, zákony a mezinárodními smlouvami, jež Chile ratifikovalo a které jsou v platnosti*“, uvádí článek 5. Následně uznává interkulturnost jako hodnotu etnické a kulturní rozmanitosti země a podporuje mezikulturní dialog za

---

⁴⁶ Pro získání křesla v Radě musel součet hlasů, které obdrželi všichni kandidáti z řad indigenních obyvatel představovat alespoň 1,5 % všech hlasů z 16 neindigenních volebních obvodů v zemi, čímž se kandidát s největším počtem hlasů stal 51. členem Rady. Pokud by součet platných hlasů odevzdaných pro kandidáty z indigenních volebních obvodů představoval procento větší než 3,5 % celkového počtu, tyto dva kandidáti by byli přidáni k již ustanoveným 50 členům Rady, takže by zůstalo 52 členů. Celostátní součet platných hlasů pro indigenní kandidáty činil 304 029, což představuje 3,1 % neindigenních volebních okrsků a překračuje požadovanou hranici 1,5 %.

⁴⁷ Unidad para Chile byla levicová koalice založená v únoru 2023, aby představila kandidáty do voleb na ústavní radní, které se konaly 7. května téhož roku. Členové koalice byly strany: Revolución Democrática, Convergencia Social, Comunes, Federación Regionalista Verde Social, Acción Humanista, Partido Comunista, Partido Socialista, Partido Liberal.

⁴⁸ Pro volby do ústavodárného shromáždění v roce 2021 koalice přijala název Vamos por Chile, zatímco pro parlamentní volby v témže roce použila název Chile Podemos Más. V případě voleb do ústavodárného shromáždění v roce 2023 byl pakt vytvořený stranami Chile Vamos zaregistrován pod názvem Chile Seguro.

⁴⁹ 12 osob bylo voleno Poslaneckou sněmovnou, zbylých 12 Senátem, v poměru k zastoupení jednotlivých politických sil.

⁵⁰ Jednalo se o právníky s odbornou a/nebo akademickou kariérou, zvolených Senátem na základě návrhu Poslanecké sněmovny.

podmínek rovnosti a vzájemného respektu. Uvádí, že při výkonu veřejných funkcí musí být zaručeno uznání a pochopení etnické a kulturní rozmanitosti.

Článek 51 uvádí, že zákon může stanovit mechanismy na podporu politické účasti indigenních obyvatel v Národním kongresu. V článku 127 je zakotveno následující: „*Zákon stanoví mechanismy pro respektování a podporu práv indigenních obyvatel uznaných touto ústavou, a to v regionech a obcích, a zejména v těch, kde je indigenní obyvatelstvo významně zastoupeno*“. Oproti návrhu ústavy z roku 2022 je tak druhý návrh značně střídmější v kontextu práv indigenních obyvatel. Referenda, jež proběhlo 17. prosince 2023, se účastnilo 6,8 milionu osob. Návrh nové ústavy však odmítlo 55,76 % voličů. Prezident republiky Gabriel Boric uvedl, že tímto „*výsledkem je během našeho mandátu ústavní proces uzavřen*“.

8 Metodologie

Metodologie práce se pohybuje v oblasti kvalitativního výzkumu. Praktická část analyzuje projevy indigenních vůdců Mapuche a předsedů pravicových a levicových stran v Chile. Užity jsou diskurzivní rámce, konkrétně koncept rámování od autorů Snowa a Benforda. Práce analyzuje dvě časová období. Nejprve od 4. července 2021 do 5. ledna 2022, kdy Elisa Loncon předsedala Ústavnímu konventu jako zástupkyně Mapuche. V tomto období je zachycen diskurz Elisy Loncon, předsedkyně Ústavního konventu, kde zastupovala indigenní obyvatele Mapuche, Francisca Chahuána, předsedy pravicové strany Renovación Nacional a Gabriela Borice, lídra levicové koalice Frente Amplio. Následně od 7. června 2023, kdy se uskutečnilo ustavení Ústavní rady, ve které indigenní obyvatele Mapuche zastupoval Alihuén Antileo Navarrete, do 17. prosince 2023, kdy se konalo referendum o návrhu nové chilské ústavy. Během tohoto období práce analyzuje diskurz Alihuéna Antilea Navarreteho, zástupce Mapuche v Ústavní radě, José Antonia Kasta, lídra pravicové strany Partido Republicano a Pauliny Vodanovic, předsedkyně levicové Partido Socialista. Hlavním zdrojem budou twitterové účty daných představitelů.

Vedle kvalitativní i kvantitativní analýzy příspěvků na sociální síti Twitter/ X byly provedeny v rámci terénního výzkumu i kvalitativní rozhovory s relevantními aktéry, jako je Elisa Loncon, Francisco Chahuán a Víctor Huaiquimilla Montt, zakladatel a vedoucí organizace Aldea Intercultural Lawan, která vznikla v roce 2010 a jejímž cílem je zajistit kontinuitu tradic lidu Mapuche Williche, zachovat jejich hodnoty a posílit identitu. Kvalitativní rozhovory měly polostrukturovaný charakter, jelikož jedna část otázek byla předem daná, zatímco druhá část

vycházela a přizpůsobovala se průběhu rozhovoru. Díky technice polostrukturovaných rozhovorů tak bylo možné získat jedinečný kontext interpretací relevantních aktérů. Na každého aktéra bylo vyčleněno přibližně padesát minut-jedna hodina. Přepis otázek a odpovědí doplněný o kontext je součástí příloh.

V počáteční fázi výzkumu byly shromážděny tweety zmíněných indigenních vůdců a zástupců levicových a pravicových stran pomocí rozšíření pro Chrome Twitter X Scraper. Toto rozšíření umožňuje shromažďovat tweety X od libovolného uživatele, které pomohou analyzovat dané profily. Pomocí Twitter X Scraper lze shromáždit údaje o tweetech konkrétního uživatele a použít je k získání poznatků a vytvoření komplexnějšího porozumění jeho online přítomnosti. Zkoumány byly všechny tweety zmíněných představitelů během sledovaných období 4. července 2021 – 5. ledna 2022 a 7. června 2023 – 17. prosince 2023. Bylo analyzováno 500 tweetů u každého uživatele, celkem tedy 3 000 tweetů. Tweety byly kódovány na základě tří kategorií – diagnostické, prognostické a motivační rámce. Cílem práce však není předkládat svůj pohled na danou problematiku, pouze co nejobjektivněji interpretovat diskurz dotyčných představitelů.

9 Diskurzivní analýza

9.1 Rámování etnické identity Mapuche Elisou Loncon

Obrázek č. 1: Word Cloud @ElisaLoncon

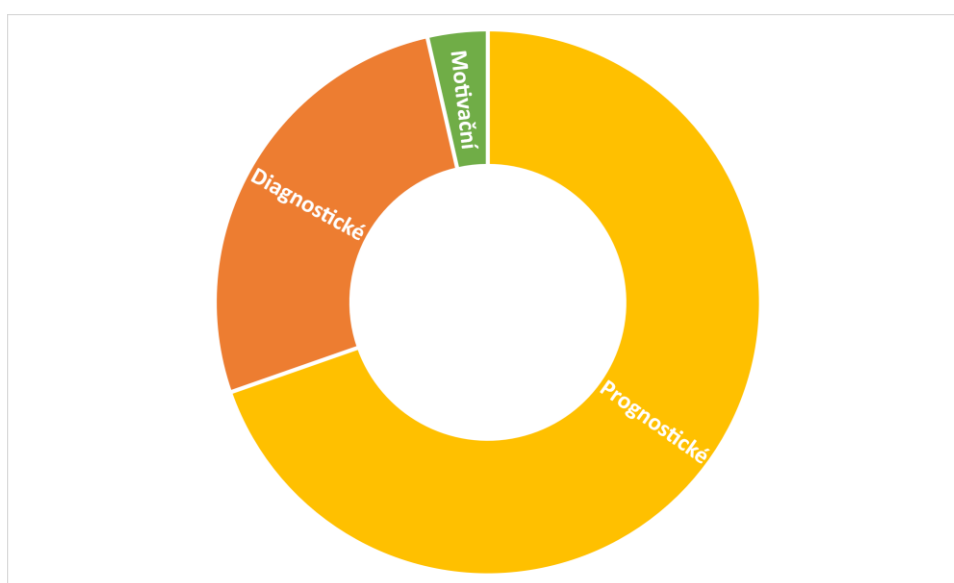
Elisa Loncon během sledovaného období často užívala slova jako "hoy"⁵¹ (dnes), "constitución" (ústava), "convención" (konvent), "constituyente" (ústavní) a "Chile", což naznačuje, že se ve svém diskurzu výrazně zaměřovala na probíhající ústavní proces a jeho význam pro zemi. Zařazení slov jako "gracias" (děkuji) a "seguir" (pokračovat) naznačuje, že Loncon oceňuje vykonanou práci a její závazek, aby proces pokračoval. Přítomnost mapudungunských slov "lamngen"⁵² (bratr, sestra) a "mañum" (odměna) odráží snahu Loncon začlenit do diskurzu prvky indigenního jazyka a kultury. Odpovídá to její roli předsedkyně

⁵¹ Výrazy ze španělštiny jsou přeloženy autorkou.

⁵² Výrazy z mapudungunu jsou přeloženy do španělštiny od Colegio de Profesores de Chile, do češtiny přeloženy autorkou.

Ústavodárného shromáždění a jejímu prosazování uznání práv a identity indigenních obyvatel v ústavním rámci. Výraznost těchto slov v diskurzu Loncon naznačuje, že se aktivně zapojila do ústavního procesu, zdůrazňovala význam tohoto okamžiku pro Chile a zároveň zdůrazňovala potřebu začlenit do nové ústavy indigenní perspektivy a hodnoty. Používání mapudungunských termínů dále podtrhuje její odhodlání posílit hlasy komunity Mapuche v tomto klíčovém procesu. Analýza mraku slov ukazuje, že Loncon se v diskurzu soustředila na ústavní konvent, význam tohoto procesu pro Chile a začlenění práv a zastoupení indigenních obyvatel, což pro ni byly klíčové priority v období ústavní reformy.

Graf č. 2 Použití rámců Elisou Loncon

Během sledovaného období Elisa Loncon publikovala na Twitteru/ X 26,79 % diagnostických rámců, 69,64 % prognostických rámců a 3,57 % motivačních rámců. V diskurzu Loncon procento diagnostických rámců demonstruje, že značnou část své komunikace věnuje rozpoznávání a analýze problémů v rámci ústavního procesu a potenciálně upozorňuje na nedostatky, nespravedlnosti nebo problémy, které je třeba řešit. Vysoké procento prognostických rámců v jejím diskurzu naznačuje silný důraz na navrhování řešení, vytyčování strategií a stanovování cílů během ústavního procesu. To naznačuje proaktivní přístup k řešení identifikovaných problémů. Ačkoli je procento motivačních rámců v diskurzu Loncon relativně nízké, naznačuje, že zahrnuje také prvky, jejichž cílem je podnítit akci, mobilizovat podporu a poskytnout ospravedlnění pro zapojení do ústavního procesu. To naznačuje snahu motivovat a zapojit své publikum do prosazování změn a participace. Rozložení rámců v příspěvcích Elisy Loncon na Twitteru/X během ústavního procesu v Chile

odráží vyvážený přístup, který kombinuje identifikaci problému, strategie zaměřené na řešení problémů a motivační prvky s cílem podnítit angažovanost a akci směřující k dosažení pozitivních výsledků v rámci procesu ústavní reformy.

Diagnostické rámce

Elisa Loncon dne 1. 7. 2021 odkazovala na neochotu chilské vlády ohledně oficiálního uznání plurality jazyků a kultur: *„Pokud i média dokážou akceptovat pluralitu jazyků... Proč je pro vládu tak těžké učinit totéž u úředního aktu, který by měl být projevem pluralismu a vzájemného respektu na mezinárodní úrovni?“* Tweet se dotýká několika klíčových témat, jako je historický a pokračující boj indigenního obyvatelstva Mapuche za prosazení své odlišné identity, kultury a jazyka v rámci chilského národního státu. Dotýká se rovněž významu jazyka a jazykového uznání jako klíčového aspektu práv indigenních obyvatel a sebeurčení.

Na podobné téma publikovala rovněž 2. 7. 2021: *„Jsme tu všechny národy, všechny jazyky, všechny popírané historie. Směřování k mnohonárodnostnímu státu a mezikulturním vztahům.“* Tweet vyjadřuje rozmanitost národů, jazyků a historie, které byly v rámci národních států popírány nebo marginalizovány. Použití slovního spojení *„všechny národy, všechny jazyky, všechny popírané dějiny“* naznačuje kritiku homogenizačních tendencí modelu národního státu, který často plně neuznává a nepřijímá heterogenitu kulturních, jazykových a historických zkušeností v rámci svých hranic. Tweet pak vyjadřuje přání *„směrem k mnohonárodnostnímu státu a mezikulturním vztahům“*, což naznačuje výzvu k vytvoření politického a společenského rámce, který by lépe zahrnoval pluralismus a multikulturalismus. Na toto téma publikovala rovněž dne 24. 11. 2021, kde zdůraznila, že v Chile najdeme národy (jako národ Mapuche), které existovaly již před vznikem státu: *„Jsme zemi s velkou pamětí z minulosti. V tomto prostoru najdeme národy, které existovaly před vznikem státu Chile, najdeme zde tolik rozmanitostí. Pro Chile je to historický okamžik.“*

Ve svých diagnostických rámcích se rovněž zmínila o následující problematice: *„Wallmapu by neměla být uvržena do násilí, chudoby a nedostatku vody. Voda je základní životní potřebou. Lesnické společnosti se svými slavnými borovicemi nám vodu ukradly“*, publikovala dne 5. 7. 2021. Příspěvek kritizuje dopad lesnického průmyslu, zejména rozsáhlých borovicových plantáží, na území Mapuche ve Wallmapu v Chile. *„Wallmapu by nemělo být uvrženo do násilí, chudoby a nedostatku vody“*, což naznačuje přesvědčení Loncon, že přítomnost a činnost lesnických společností na území Mapuche vedla k těmto negativním důsledkům pro místní komunity.

Elisa Loncon ve svém příspěvku ze dne 8. 7. 2021 poukazuje na politické vězně Mapuche a sociální protest z roku 2019, o kterých jednali během Ústavodárného shromáždění: *„Sociální protest, který zemi posunul na nový horizont důstojnosti, nemůže být nadále trestán politickým vězněním: je to realita, kterou Mapuche a jejich organizace žijí již příliš mnoho desetiletí. Začínáme třetí zasedání.“* V tweetu je zdůrazněn boj Mapuche a jejich organizací proti politickému věznění a potřeba ukončit trestní opatření, která jsou na ně uvalována již desítky let. Dne 9. 7. 2021 publikovala Deklaraci přijatou Ústavním konventem o věznicích sociálního povstání, ve které se uvádí: *„Věříme v etickou a politickou odpovědnost za zavedení demokratických záruk řádného fungování ústavodárného procesu, respektování řádného soudního řízení, zásady presumpce nevinny, pravdy, spravedlnosti a odškodnění všech, kteří byli součástí tohoto procesu.“*

Dále uvádí, že protivládní protesty v Chile si vyžádaly desítky životů, porušování lidských práv ze strany zástupců státu, včetně mrzačení, poranění očí a nezákonného nátlaku. Policie zadržela tisíce lidí, kteří byli následně vystaveni nezákonným podmínkám, obviněny nespravedlivým, svévolným a nelidským způsobem, zatímco dalšímu velkému počtu lidí se nikdy nedostalo řádného soudního procesu ani uplatnění presumpce nevinny. *„Ještě dnes, téměř rok a půl po událostech, vidíme, jak jsou synové a dcery našeho lidu vystaveni zneužívání vyšetřovací vazby a nedostatečnému pokroku ve vyšetřování, často s důkazy pochybné kvality, bez soudní kontroly, což má hluboký dopad na dodržování minimálních základních práv.“* Na konci deklarace zmiňuje, že dnes je pro demokratický proces a skutečný sociální smír pro lid nezbytné, aby orgány ustavené moci připravily cestu tím, že nabídnou demokratické a spravedlivé záruky, aby historický proces, kterým prochází, mohl řádně fungovat a lid Mapuche byl uznán jako legitimní národ Chile.

Dne 11. 7. 2021 se vyjadřuje k vraždě Pabla Marchanta spáchanou chilskou policií: *„Odsuzujeme vraždu mladého Mapuche Pabla Marchanta, kterou spáchali Carabineros de Chile, sdílíme bolest a zděšení celé země a vyjadřujeme upřímnou soustrast jeho rodině, jeho komunitě a národu Mapuche.“* Elisa Loncon odsoudila vraždu Pabla Marchanta, již spáchali Carabineros de Chile, a vyjádřila tak svůj silný postoj proti násilí a solidaritu s rodinou oběti, komunitou a národem Mapuche. Zveřejnila rovněž oficiální sdělení indigenních členů Ústavodárného shromáždění: *„Žádáme objektivní vyšetření těchto událostí a vyzýváme média, aby z úcty k rodině Pabla Marchanta a k pravdě veřejnosti vyčkala na výsledky.“* Ve čtvrtek 8. července 2021 Ústavní konvent vyzval k ukončení represí, požadoval demilitarizaci Wallmapu s cílem vytvořit podmínky pro mír a upřednostnit politický dialog. *„Závažné*

události známé z dnešního dne jasně ukazují, že je naléhavě nutné, aby země respektovala a napravila politická a územní práva lidu Mapuche a všech indigenních národů, což je nevyhnutelná nutnost pro ústavodárný proces pluralitního Chile, důstojných a rovnoprávných národů.“ Zástupci indigenních obyvatel tak vyzývají chilskou vládu, aby se zabývala požadavky uvedenými v Deklaraci, neboť se snaží přispět k mírovému klimatu a otevřít prostor pro dialog v dobré víře s cílem vybudovat pluralitní stát, v němž jsou respektována a zaručena lidská práva.

Odsoudila rovněž militarizaci Wallmapu dne 9. 11. 2021: *„Je toho hodně, co je třeba napravit, jako země si dlužíme mnoho rozhovorů a každý den nám přibývají další rány. Poslanecká sněmovna dnes schválila pokračování militarizace ve Wallmapu. Odtud trváme na svém: žádné násilí není cestou vpřed, je nezbytné pokročit v mnohonárodnostních dialogích.“* Tweetem vyjadřuje znepokojení nad nezlepšující se situací indigenních obyvatel. Odmítá rovněž rozhodnutí Poslanecké sněmovny o pokračování militarizace ve Wallmapu, jelikož dává přednost dialogu před násilím. To odráží výzvu k mírovému řešení konfliktů v regionu, nikoli k vojenskému přístupu. Na toto téma se vyjádřila rovněž 12. 11. 2021: *„Důvody jsou demokratické: ve stavu militarizace není možné vést pluralitní a symetrický dialog. Nová země, která vzniká, se nemůže zrodit uprostřed výjimečného stavu, naopak je třeba demokracii rozšířit“*, kde zdůrazňuje význam demokracie pro podporu inkluzivního dialogu a vytváření příznivého prostředí pro společenskou transformaci. Tvrzení, že *„nová země, která vzniká, se nemůže zrodit uprostřed výjimečného stavu“*, zdůrazňuje přesvědčení, že skutečná společenská změna a pokrok vyžadují odklon od podmínek krize nebo výjimečného stavu, a místo toho obhajuje základy postavené na demokratických principech.

Ve svých příspěvcích se rovněž zmiňuje o rasismu, kolonialismu a patriarchátu: *„Kolonialismus, patriarchát a rasismus jsou pro mě v Konventu kameny úrazu“*, publikovala 16. 9. 2021. Reflektuje přesvědčení Loncon, že systémové překážky brání pokroku směrem k inkluzivním rozhodovacím procesům. Loncon naznačuje, že struktury a dynamika zděděné z koloniální nadvlády nadále utvářejí mocenskou dynamiku a ovlivňují výsledky Konventu. Odkaz na patriarchát signalizuje, že neuznává nerovnosti založené na pohlaví a potřebu řešit tuto problematiku v rámci jednání Konventu. Loncon pracuje s problémem rasismu, označuje ho jako překážku, a zdůrazňuje, že Chile je podle ní rasistická společnost, kde existuje strukturální rasismus. Z tweetu vyplývá, že dle jejího názoru existují intersekcionalní problémy, které je třeba řešit, aby se v rámci Ústavního konventu podpořila skutečná transformační změna.

Na podobné téma zveřejnila příspěvek dne 27. 9. 2021: „*@IdiazAyuso nám připomíná všechnu ignoranci, kterou přinesli kolonizátoři, a všechno násilí, které páchali na indigenních národech. V důsledku toho nadále bojujeme za naše právo na existenci.*“ Loncon zde vyjadřuje pocit vzdorů a odolnosti v souvislosti s kolonizátory. Fráze „*nadále bojujeme za své právo na existenci*“ zdůrazňuje odhodlání prosazovat práva indigenních obyvatel a zachovat kulturní identitu, i přes to, že dle jejího názoru přetrvávají systémové nespravedlnosti. Odráží kritický pohled Loncon na historii a koloniální dědictví a zároveň potvrzuje odolnost a aktivitu indigenních obyvatel při obhajobě jejich práv.

Prognostické rámce

Jedno z hlavních témat Elisy Loncon v rámci prognostických rámců bylo ústavní uznání indigenních národů a právo na sebeurčení. Dne 31. 12. 2021 zveřejnila: „*Jsem velmi ráda, že jsem mohla sponzorovat iniciativu, která konečně povede k ústavnímu uznání indigenních národů a práva na sebeurčení. S větší silou než kdy jindy pokračujeme v práci za práva národů.*“ Vyjadřuje zde podporu iniciativě za ústavní uznání indigenních obyvatel a jejich práva na sebeurčení. Demonstruje rovněž odhodlání pokračovat v práci na dosažení tohoto cíle a uvádí, že tak činí „*s větší silou než kdy jindy*“. Odkaz na „*práva národů*“ dále posiluje myšlenku, že Loncon usiluje o zakotvení kolektivních práv a sebeurčení indigenních obyvatel v nové chilské ústavě. Jedná se o klíčový požadavek, který byl v centru debat a napětí kolem procesu ústavní reformy. Na toto téma publikovala rovněž 4. 7. 2021: „*V této době, kdy od nás všichni lidé očekávají to nejlepší, jsem vděčná za dosavadní podporu. Společně můžeme vybudovat pluralitní Chile, o kterém sníme. #MnohonárodnostníChile.*“ Zasazuje se o nové pojetí modelu národního státu, který by byl inkluzivnější a vstřícnější k různým národům, jazykům a historiím a ústavně a institucionálně uznal práva indigenních obyvatel.

Častým tématem byla rovněž militarizace území Mapuche (4. 11. 2021): „*Militarizace není správná cesta. Desítky let jejího trvání jen prohloubily smutek a bolest. Je čas budovat politiku s historickou perspektivou. V Konventu o to usilujeme, je naléhavě nutné, aby to vyzařovalo a aby vznikaly široké mnohonárodní dialogy s respektem k lidským právům.*“ Obhájuje zde odklon od používání militarizace jako prostředku k řešení společenských problémů. Loncon zdůrazňuje škodlivé dopady militarizace na komunity, včetně nárůstu násilí, porušování lidských práv a rozpadu důvěry mezi občany a institucemi. Místo militarizace vyzývá k inkluzivnímu dialogu. Zdůrazňuje, že právě o tuto perspektivu Konvent usiluje.

V rámci Ústavodárného shromáždění Loncon rovněž bojovala za udržení Mapudungúnu. Ve svém příspěvku (30. 8. 2021) uvedla, že má Chile „*naději na vícejazyčnou ústavu*“. Hovoří rovněž o revitalizaci mapudungunu (2. 8. 2021), kdy se zaměřuje na myšlenku, že „*největší výzvou pro společnost Mapuche je obnova jazyka, zvýšení počtu mluvčích, protože jeho ztráta znamená ztrátu znalostí a hodnot*“. Mezi důvody, které vedly k této situaci, Elisa Loncon uvádí „*politický útlak států a kulturní homogenizaci od dob republiky*“. Ve svém tweetu ze dne 26. 10. 2021 zveřejnila: „*Dnes jsem pozvedla svůj hlas ve svém mateřském jazyce na potvrzení závazku kulturní jazykové rozmanitosti v nové ústavě.*“ Upozorňuje tak na důležitost uznání a potvrzení kulturní a jazykové rozmanitosti indigenních obyvatel v ústavodárném procesu Chile. V tweetu je zmíněno, že Loncon pozvedla hlas „*v mém rodném jazyce*“, což naznačuje, že během ústavního řízení hovořila jazykem mapudungun. Tento akt slouží jako „*znamení potvrzení závazku vůči kulturní jazykové rozmanitosti*“, který se Loncon a snaží zakotvit v nové ústavě. Použití jazyka indigenních obyvatel ve formálním ústavním procesu představuje silné symbolické gesto na cestě k tomuto cíli. Je vidět rovněž odhodlání Loncon zajistit, aby nová chilská ústava smysluplně uznala a podpořila jazykovou a kulturní rozmanitost indigenního obyvatelstva země, což je klíčový požadavek, jenž byl v centru probíhajícího procesu ústavní reformy.

O významu indigenních jazyků hovoří rovněž 23. 12. 2021: „*Dnes dopoledne jsem společně s @TiareHey přijali návštěvu prvního zvoleného poslance Rapa Nui @hotuititeao, hovořili jsme mimo jiné o důležitosti zachování indigenních jazyků v zemi. Pluralita je už fakt!*“ Dalším tématem pro Elisy Loncon byla lidská práva (27. 10. 2021): „*Dodržování lidských práv je hlavním pilířem každé společnosti. Dnes ratifikujeme dohodu o spolupráci s Národním institutem pro lidská práva v Chile, aby byla zaručena v nové ústavě.*“ Ve svém tweetu upozorňuje na zásadní význam dodržování lidských práv jako základního kamene každé spravedlivé a rovné společnosti. Loncon rovněž zdůrazňuje význam institucionálních rámců pro ochranu lidských práv. Na toto téma publikovala rovněž dne 30. 7. 2021: „*Dodržování lidských práv je základem pro budování spravedlivější země. Z tohoto důvodu jsme uvítali, že Národní asociace úředníků NHRI zapracovala své názory do této nové ústavy.*“

Častým tématem byla rovněž decentralizace (4. 10. 2021): „*Územní autonomie indigenních obyvatel je mezinárodně uznávána. V Ústavním konventu musíme diskutovat o povaze autonomie v Chile a Wallmapu. Musíme si představit území s politickým uznáním autonomie a dobrým životem.*“ Zdůrazňuje zde význam územní autonomie pro indigenní národy a zdůrazňuje její mezinárodní uznání. Upozorňuje, že je třeba diskutovat o povaze

autonomie v Chile, zejména v souvislosti s Wallmapou, regionem s významným zastoupením indigenního obyvatelstva. Navrhuje, aby Ústavní konvent zvažil politické uznání autonomie a koncept „dobrého života“ ve vztahu k indigenním územím. To předpokládá zaměření na sebeurčení, zachování kultury a blahobyt indigenních komunit. Zmínka o mezinárodním uznání zdůrazňuje globální standardy a normy, které podporují právo indigenních národů na autonomii, jak je zakotveno v Deklaraci OSN o právech indigenních národů (UNDRIP) a dalších mezinárodních nástrojích. Zdůraznění „*představit si území s politicky uznanou autonomií a dobrým životem*“ v tweetu Loncon naznačuje její vizi společnosti, kde mají indigenní obyvatelé větší vliv na vlastní správu a rozvoj.

Během svého předsednictví publikovala Elisa Loncon rovněž ohledně spolupráce Ústavního konventu a mezinárodních organizací jako je OSN, ECLAC, EU či spolupráce s konkrétními státy. Dne 5. 7. 2021 děkovala @evoespueblo (Evo Morales Ayma) za jeho podporu: „*Bratře, děkuji ti za tvá slova. Kéž síla národů překoná hranice a kéž se zopakují zkušenosti z důstojného boje dříve existujících národů.*“ Loncon zde projevuje solidaritu bývalému prezidentovi Bolívie Evo Moralesovi. Označuje Moralesa za bratra, což naznačuje pocit spřízněnosti a společného boje indigenních vůdců. Vyjadřuje uznání za Moralesova slova, což odkazuje na jeho podporu týkající se hnutí za práva indigenních obyvatel a probíhajícího procesu ústavní reformy v Chile. Odkaz na "důstojný boj dříve existujících národů" Loncon naznačuje dlouhodobé úsilí indigenních komunit o prosazení svých práv a sebeurčení. Doufá, že zkušenosti a poučení z těchto bojů při prosazování ústavních a institucionálních reforem lze zopakovat a navázat na ně v současném kontextu.

Dne 28. 7. 2021 zveřejnila fotku s velvyslankyní Nového Zélandu v Chile s následujícím komentářem: „*Linda Te Puni, velvyslankyně Nového Zélandu v Chile, maorského původu, se podělila o pozitivní zkušenosti svého národa. Tuto návštěvu jsme přijali společně s našimi sestrami a bratry z řad indigenních obyvatel. Mnohonárodnost je globální výzvou.*“ Zmínkou o maorském původu Te Puni Loncon uznává význam zastoupení indigenních obyvatel a solidarity v mezinárodních vztazích. Mnohonárodnost označila jako výzvu. Dle jejího názoru je tak zapotřebí dialog, porozumění a spolupráce při řešení otázek souvisejících s rozmanitostí v globálním měřítku.

V neposlední řadě se rovněž věnovala feminismu (8. 12. 2021): „*Chceme jiné Chile, a proto se hlásíme k feminismu a genderové rozmanitosti*“, kde odráží závazek k feministickým principům a prosazování rovnosti žen a mužů v procesu ústavní reformy. Dne 4. 7. 2021

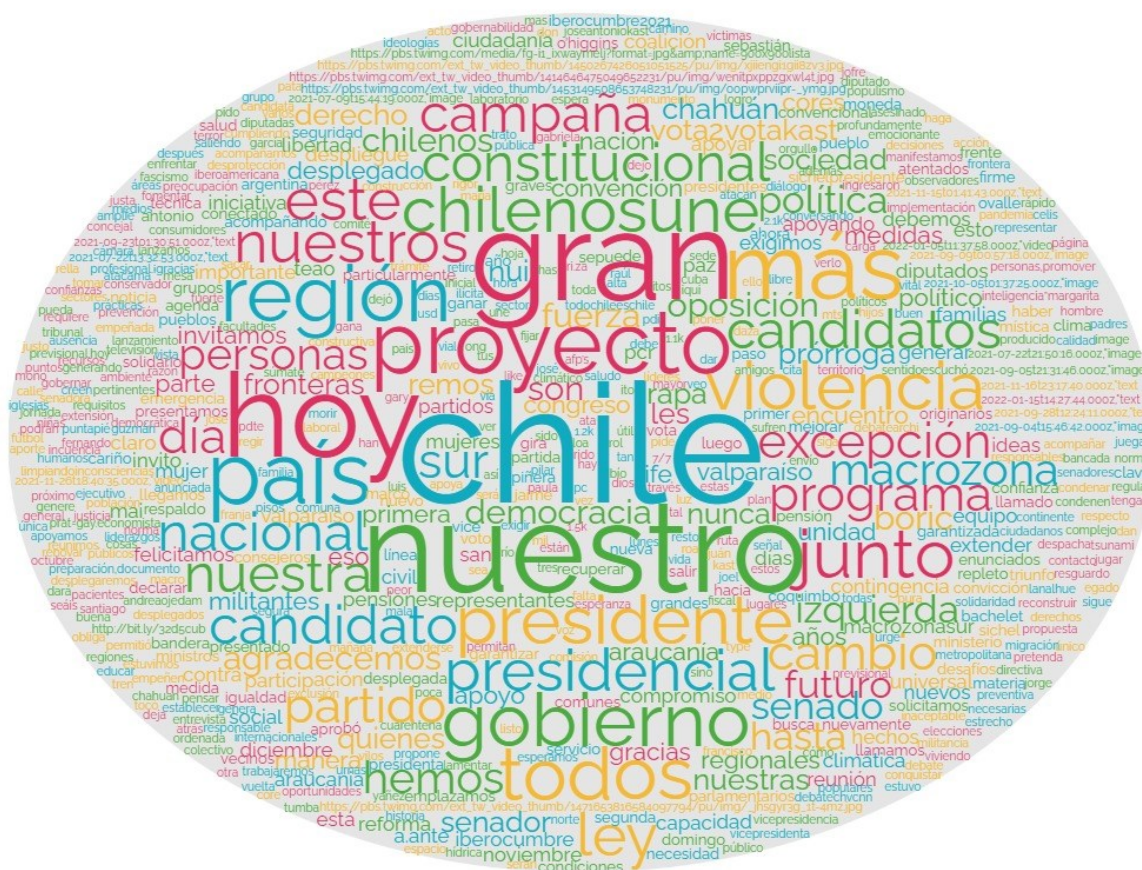
zveřejnila: „*Indigenní ženy jsou zásadním prvkem pro obnovu země. V historii jsme vždy byly poslední, dnes se společně znovu rodíme. Díky ženám všech národů. #MnohonárodnostníChile.*“ Tvrzením, že indigenní ženy mají zásadní význam, Loncon zdůrazňuje jejich důležitost při utváření budoucí trajektorie země. Přiznání historické marginalizace s výrokem " v historii jsme byly vždy poslední" odráží její přesvědčení ohledně systémových nerovností a nespravedlností, s nimiž se indigenní ženy v průběhu dějin potýkaly. Podtrhuje tak potřebu Loncon zajistit, aby indigenní ženy byly zapojeny do úsilí o obnovu země a získaly v ní větší postavení.

Motivační rámce

Dne 2. 7. 2021 vyzývala k připojení se k diskusi o Ústavním konventu: „*Připojte se k nám dnes večer ve 22:30 v pořadu @CNNChile "Aquí se Debate", budeme diskutovat o hlavních detailech instalace Ústavního konventu, který se uskuteční příští neděli.*“ Tweet tedy slouží jako pozvánka na televizní diskusi v pořadu „Aquí se Debate“ televize CNN Chile, kde se probírali hlavní podrobnosti ustavení ústavního konventu. Tento tweet odráží aktivní zapojení Loncon do práce s veřejností a médii s cílem informovat a zapojit lidi do ústavního procesu. Pozváním diváků Loncon demonstruje závazek k transparentnosti a otevřenosti jednání konventu. Zmínka o diskusi o hlavních detailech instalace ústavního konventu zdůrazňuje důležitost poskytování jasných informací veřejnosti o této významné události. Signalizuje tak úsilí o podporu občanské informovanosti na ústavním procesu. Podobný příspěvek zveřejnila rovněž 5. 7. 2021: „*Jsme povoláni k dialogu a transparentnosti s obyvateli Chile a vyzýváme je, aby sledovali změny, které chceme zavést*“, kde zdůrazňuje zásady dialogu a transparentnosti v ústavním procesu.

9.2 Rámování etnické identity Mapuche Franciscem Chahuánem

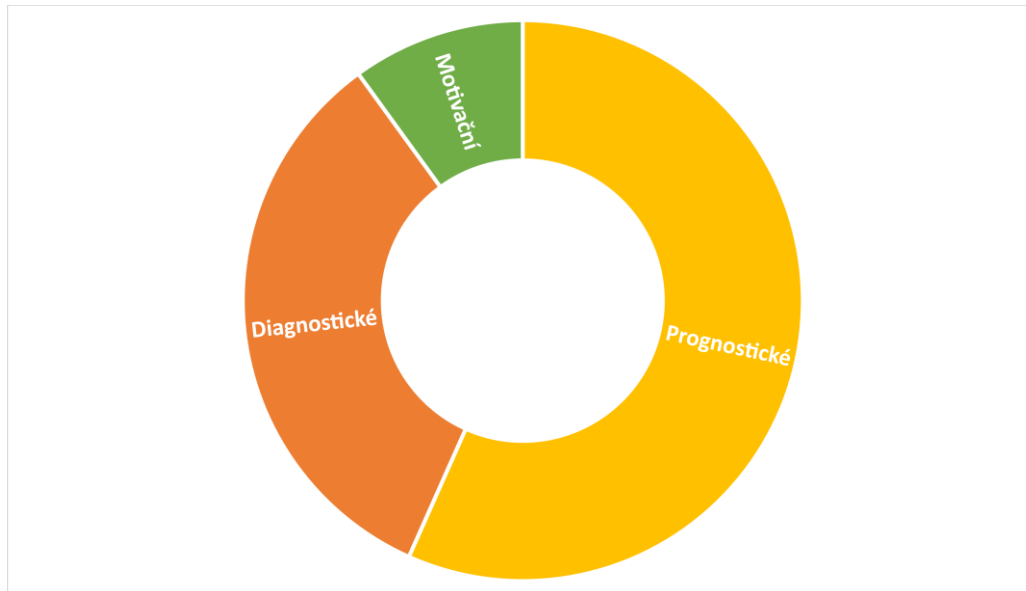
Obrázek č. 2: Word Cloud @chahuan

Mezi slova, která používal Francisco Chahuán nejčastěji, patří například "Chile" v jeho diskurzu naznačuje silný důraz na samotnou zemi, což naznačuje hlubokou vazbu na chilskou identitu, problémy a obavy. Použití slova "nuestro" (naše) naznačuje kolektivní perspektivu a sdílenou odpovědnost v rámci diskurzu. Časté používání výrazu "constitucional" (ústavní) naznačuje ústřední zaměření na ústavní záležitosti a zdůrazňuje Chahuánovu angažovanost v ústavním procesu a souvisejících diskusích. Výraz "Chilenosune" (Chile nás spojuje) zdůrazňuje jednotu a soudržnost v rámci Chile a odráží poselství solidarity a spolupráce při řešení národních problémů. Zmínka o "violencia" (násilí) poukazuje na uznání problémů souvisejících s konflikty, především v souvislosti s organizací CAM, a naznačuje zájem o řešení a zmírnění násilí v zemi. Časté užití slova "presidente" (prezident) a "gobierno" (vláda) naznačuje, že se Chahuán často obracel na hlavu státu Gabriela Borice a jeho vládu, o které se

vyjadřoval především kriticky. Tato často používaná slova umožňují nahlédnout do klíčových témat, priorit a sdělení v rámci diskurzu Francisca Chahuána během ústavního procesu v Chile a naznačují zaměření na národní jednotu, ústavní záležitosti a řešení společenských problémů, jako je násilí.

Graf č. 3 Použití rámců Franciscem Chahuánem

Graf zobrazující procentuální zastoupení rámců v příspěvcích Francisca Chahuána na Twitteru/ X během ústavního procesu ukazuje následující rozložení. Procentuální zastoupení diagnostických rámců (33,33 %) ukazuje na výrazné zaměření na identifikaci problémů, prisuzování viny a hledání viníků v Chahuánově diskurzu. To naznačuje důraz na rozpoznání a analýzu problémů nebo výzev přítomných v ústavním procesu, což potenciálně poukazuje na nedostatky nebo problematické oblasti. Vysoký podíl prognostických rámců (56,67 %) naznačuje silné zaměření na navrhování řešení problémů, určování strategií, taktik a cílů pro řešení problémů v ústavním kontextu. Chahuánův diskurz zdůrazňuje potřebu proaktivních přístupů a řešení, aby bylo možné se vypořádat s problémy, kterým čelí v průběhu ústavního procesu. Procento motivačních rámců (10 %) naznačuje menší důraz na mobilizaci v rámci Chahuánova diskurzu. Rozložení rámců v příspěvcích Francisca Chahuána na Twitteru/ X během ústavního procesu v Chile odráží vyvážený přístup, který kombinuje identifikaci problému, rámce zaměřené na řešení problémů a určení strategií s cílem dosáhnout pozitivních výsledků v rámci procesu ústavní reformy.

Diagnostické rámce

Francisco Chahuán v rámci diagnostických rámců vyjádřil silně kritický názor na roli indigenních obyvatel v ústavním konventu (15. 8. 2021): „*Nebezpečný fašismus ze strany indigenních obyvatel v Ústavodárném konventu. Staví se do role jediných zástupců občanů, snaží se demontovat koncept národa a hrají si na logiku vyloučení. Nepřijatelné!*“ Důrazně odsoudil to, co vnímá jako nebezpečné chování některých zástupců indigenního obyvatelstva v rámci ústavního konventu. Tím, že se Chahuán odvolává na pojem fašismus, naznačuje vnímanou hrozbu pro demokracii v rámci Konventu. Obviňuje indigenní představitele, že se staví do pozice jediných zástupců občanů a snaží se rozložit koncept národa.

Komentoval rovněž situaci ohledně organizace CAM (Coordinadora Arauco-Malleco) dne 10. 10. 2021: „*Oznámili jsme žalobu, kterou příští týden podáme na CAM! Dost bylo narkoterorismu!*“ Ve svém tweetu ostře odsuzuje to, co považuje za trestnou činnost spojenou s organizací CAM. Použití termínu „narkoterorismus“ naznačuje obvinění z účasti na obchodování s drogami a teroristických aktivit. Chahuánovo oznámení o žalobě proti CAM naznačuje přesvědčení, že k boji proti vnímané hrozbě, kterou organizace představuje, je nutné využít právní prostředky. V příspěvku se následně obrátil na předsedkyni Ústavodárného shromáždění Elisú Loncon: „*Chtěl bych požádat předsedkyni Konventu paní Loncon, že právo na nesouhlas je součástí demokracie*“. Dále uvedl, že Renovación Nacional rovněž neumlčí ty, kteří se snaží umlčet velký počet Chileňanů, kteří hájí svobodu, demokracii a právo na nesouhlas. Dne 20. 10. 2021 zveřejnil: „*Vydali jsme se až do Araukánie, abychom podali stížnost na osoby zodpovědné za vraždu Hernána Allendeho a dalších obětí závažných násilných činů v rámci ilegálního teroristického sdružení CAM jižní makrozóny. Tyto činy nemohou zůstat nepotrestány!*“ Chahuán zde tvrdí, že bude usilovat o spravedlnost pro oběti násilí v chilském regionu Araukánie. V diskurzu používá problém násilí v chilském regionu Araukánie a uvádí, že se zde obyvatelé nemohou domoci spravedlnosti.

Dalším tématem v rámci diagnostických rámců byli političtí vězni (19. 10. 2021): „*To máme na mysli, když říkáme, že nelze udělit milost, jak navrhuje @gabrielboric. Ničí, útočí, kradou a loupí, přičemž svou zločinnost maskují pod heslem 'političtí vězni'. Je to čistá kriminalita chráněná levicí!*“ Chahuán ve svém tweetu vyjadřuje silný nesouhlas s myšlenkou udělení milosti, zejména v souvislosti s trestnými činy osob, jak navrhuje Gabriel Boric. Chahuánova charakteristika těchto osob, jež se dopouštějí násilného a destruktivního chování, naznačuje jeho přesvědčení, že jsou zapojeny do trestné činnosti. Tím, že Chahuán spojuje tyto činy s heslem „političtí vězni“, naznačuje jeho skepsi vůči legitimitě jejich tvrzení o politických

motivech či ospravedlnění. Obvinění, že taková kriminalita je chráněna levicí, Chahuán naznačuje vnímání politické zaujatosti na ochraně osob zapojených do trestné činnosti před právními důsledky. Vyjadřuje jeho postoj proti myšlence udělování milosti osobám obviněným z kriminálního jednání. Dne 17. 12. 2021 publikoval tweet, kde naznačuje jeho přesvědčení, že levice, kterou zastupuje Boric, nedokáže dostatečně odsoudit násilí: „*Zatímco my chceme vybudovat Chile kde máme reformismus s institucionalitou a řádem, vidíme Chile navrhované levicí @gabrielboric, která se dívá na jinou stranu, když jde o odsouzení násilí.*“

Věnoval se rovněž Ústavnímu konventu, který podle jeho názoru rozhodoval o věcech, které nepřísluší jejich mandátu (9. 7. 2021): „*Myslíme si, že se Ústavní konvent snaží převzít pravomoci, které jí nepřísluší.*“ Dále v příspěvku uvedl, že neexistují žádní političtí vězni a že bude hlasovat „v souladu s tím“ o návrhu zákona o milosti, který byl tento den předložen v Parlamentu. Odmítl prohlášení Konventu požadující svobodu politických vězňů. „*V Chile neexistují žádní političtí vězni a společenský pakt, který jsme jako země vybudovali, souvisí nejen se zajištěním minimálních záruk právního státu pro každého občana, ale také s důrazným odsouzením násilí.*“ Dále vyzval členy Ústavního konventu, aby pochopili funkce, které jim byly svěřeny za účelem vytvoření nové ústavy, a nevměšovali se do otázek, „*kteřé jim možná dávají smysl, ale ve skutečnosti se jich chilský lid obává. Je velmi důležité pochopit, že situace není taková, jakou ji prezentují.*“ Chahuánovo tvrzení, že některé otázky mohou mít pro členy Konventu smysl, ale chilský lid se jich obává, naznačuje jeho domněnky, že existuje nesoulad mezi vnímáním Konventu a širšími náladami veřejnosti.

Prognostické rámce

Ve svých prognostických rámcích se zaměřil na jasné řešení problému národní otázky, kde odkazoval na indigenní místopředsedkyni* u Claudia Unicahuin a Mai Teao Osorio z Renovación Nacional (10. 7. 2021): „*Jsmé hrdí na to, že @klaudita37 a @TeaoMai jsou místopředsedkyní*ou za indigenní obyvatele. Budování identity našich indigenních obyvatel v Chile. Jsme jeden národ, kde je hlas všech respektován a vítán. Bez totality, s jednotou a společným dobrem.*“ Vyjadřuje tak hrdost ohledně jmenování Unicahuin a Teao Osorio místopředsedkyní*ou pro indigenní obyvatelstvo v rámci Ústavního konventu. Toto jmenování je rámováno jako pozitivní krok k budování identity a uznání významu zastoupení indigenních obyvatel ve vedoucí struktuře Konventu. Chahuán tak podporuje vizi jednoty a respektu v chilské společnosti. Tvrzení „*jsme jeden národ*“ odmítá myšlenku Chile jako mnohonárodnostního státu. Tento postoj je tak v rozporu se snahami indigenních vůdců, jako

je Elisa Loncon, kteří se zasazují o ústavní uznání indigenních národů a jejich práva na sebeurčení.

Nejčastějším tématem byl však narkoterorismus (28. 8. 2021): „*V komunitách Mapuche v Araukánii s @ClaudiaUnicahuin, kontakt s oběťmi narkoterorismu. Odsoudili jsme to: násilí v Araukánii je narkoterorismus a musí být společností a státem řešen. Nedovolíme, aby se za indigenní obyvatelé maskoval narkoterorismus. Proto požadujeme vládu práva. Jednou provždy. Požadujeme právní stát.*“ Upozorňuje zde na svou návštěvu komunit Mapuche v regionu Araukánie, během níž spolu s Claudií Unicahuin navázali kontakt s oběťmi narkoterorismu. Chahuánovo odsouzení násilí v Araukánii jako narkoterorismu podtrhuje výzvu ke společenským a státním opatřením v boji proti kriminalitě a k obnovení bezpečnosti v regionu. Tvrzení, že nedopustí, aby se za indigenní obyvatelstvo vydával narkoterorismus, naznačuje jeho snahu zabránit tomu, aby byla trestná činnost připisována indigenním komunitám. Chahuán rovněž požaduje, aby byl v Chile respektován právní stát.

Dne 9. 10. 2021 žádal prezidenta Sebastián Piñeru o vyhlášení výjimečného stavu v oblasti a ukončení beztrestnosti: „*Dnes žádáme prezidenta @sebastianpinera, aby vyhlásil ústavní výjimečný stav v jižní makrozóně. Dost bylo beztrestnosti! Už žádný narkoterorismus skrývající se za kauzu indigenních obyvatel!*“ Piñera následně vyhlásil výjimečný stav 12. 10. 2021 v jižní makrozóně, mezi regiony BioBío a Araukánií. Došlo ke žhářským útokům na kostely, vypalování domů, ozbrojeným útokům či úmrtí několika občanů Mapuche, zemědělců a policistů. Podle vládních údajů, o nichž informoval deník El Mercurio, došlo v roce 2021 na tomto území k 1 475 případům násilí na venkově, což je o 46 % více než ve stejném období roku 2020. Stejně tak během roku 2021 došlo k 462 zatčením, což podle Piñerovy administrativy odpovídá 53 % zatčení za poslední čtyři roky v konfliktní oblasti. Zatímco zástupci pravice toto rozhodnutí podpořili s tím, že je vláda konečně vyslyšela, jiné levicové skupiny a Mapuche tvrdili, že přítomnost armády pouze zvýší konflikt. Elisa Loncon, předsedkyně Ústavního konventu, prohlásila, že „*občané zde potřebují politická řešení, řešení pro uskutečnění ekonomických procesů k překonání chudoby, která postihuje komunity*“. Publikoval rovněž (9. 12. 2021): „*S těmi, kteří si jako metodu politického jednání zvolili násilí, jako je CAM, nelze vést dialog. Klíčem k našemu soužití je úcta k lidskému životu a demokratickým institucím*“, kde jasně zdůraznil, že s organizací Coordinadora Arauco-Malleco nehodlá vést žádný dialog.

Věnoval se rovněž tématu politických vězňů (9. 7. 2021): „*V Chile neexistují žádní političtí vězni. V souladu s tím budeme hlasovat o návrhu zákona o milosti, který byl předložen Parlamentu.*“ Prohlášením, že neexistují žádní političtí vězni, Chahuán naznačuje, že osoby, které byly v Chile zadrženy nebo uvězněny, byly podrobeny soudním procesům a odpovídají za konkrétní trestné činy, nikoli za své politické názory nebo činnost. Zmínka o hlasování o návrhu zákona o amnestii naznačuje, že se Chahuán i další členové Parlamentu chystají odmítnout přijetí zákona, který by některým osobám udělil milost. Zdůrazňuje rovněž „*odhodláni prosazovat právní stát a zajistit, aby pachatelé násilí byli postaveni před soud*“.

Motivační rámce

Ve svých motivačních rámcích 22. 7. 2021 zveřejnil: „*Musíme znovu vybudovat společný národní projekt a získat zpět důvěru občanů. Připojte se k nám! Spojme se pro Chile!*“ Z výše uvedených příspěvků vyplývá, že Chahuán již dříve odmítl myšlenku Chile jako mnohonárodnostního státu, který formálně uznává indigenní obyvatelstvo jako samostatný národ v Ústavě. Ve svém tweetu vyzývá k jednotě a společné akci při obnově společného národního projektu pro Chile. Výzvou k jednotě a pozváním ostatních, aby se k tomuto úsilí připojili, Chahuán zdůrazňuje význam kolektivní angažovanosti a účasti na utváření budoucnosti Chile. Následně dodal, že „*jediným způsobem, jak obnovit společný projekt národa, je vybudovat důvěru. Musíme přiblížit rozhodování občanům.*“

Dne 4. 12. 2021 mobilizoval voliče během voleb do organizace CONADI (Corporación Nacional de Desarrollo Indígena): „*Zveme vás, abyste hlasovali pro naše kandidáty @RNchile do Národní rady @CONADI_Gob 2021! Mobilizováno z řad indigenních obyvatel naší strany @klaudita37.*“ Francisco Chahuán svým tweetem vyzývá k podpoře kandidátky Claudia Unicahuin, zástupkyně Mapuche v Renovación Nacional do Národní rady CONADI, jejíž cílem je prosazovat, koordinovat a provádět státní aktivity na podporu rozvoje indigenních obyvatel Chile. Chahuánova výzva k hlasování pro kandidáty Renovación Nacional odráží přání mobilizovat podporu pro jejich platformu a vizi rozvoje indigenních obyvatel.

Voliče mobilizoval rovněž během prezidentské kampaně José Antonia Kasta. Za stranu Renovación Nacional kandidoval Mario Desbordes, který však neuspěl ve volbách 21. listopadu 2021 a nepostoupil do druhého kola prezidentských voleb v Chile. Renovación Nacional následně podpořila kandidáta strany Partido Republicano de Chile José Antonia Kasta (12. 12. 2021): „*Skvělé setkání zástupců indigenních obyvatel s @joseantoniokast! Jako @RNchile jsme hrdí na tento příklad uznání, závazků a podpory tohoto projektu země, ve které*

jsou všichni zastoupeni Kastem. #HlasujProKasta“ Francisco Chahuán na Twitteru/ X upozorňuje na setkání zástupců indigenních obyvatel s José Antoniem Kastem během prezidentské kampaně v Chile. Vyjadřuje tak hrdost členů Renovación Nacional na to, co vnímá jako příklad uznání a odhodlání. Zmínka o setkání zástupců indigenního obyvatelstva s Kastem naznačuje snahu jeho kampaně navázat kontakt s indigenními komunitami. Hashtag #HlasujProKasta dále signalizuje Chahuánovu podporu Kastovy kandidatury a vybízí k jeho podpoře ve volbách.

9.3 Rámování etnické identity Mapuche Gabrielem Boricem

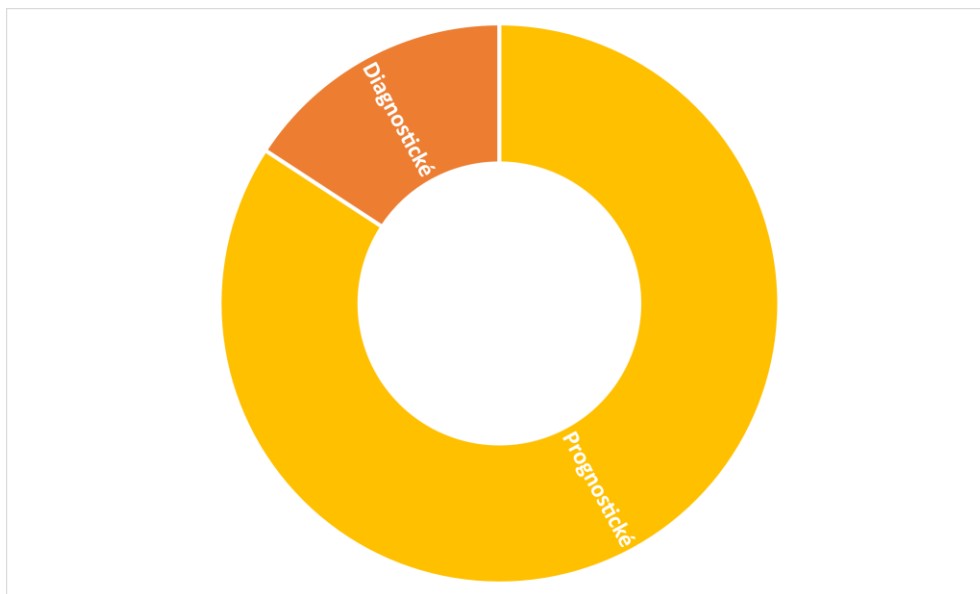
Obrázek č. 3: Word Cloud @GabrielBoric

Diskurz Gabriela Borice ve svých rámcích nejčastěji užíval slovo "Chile", což naznačuje jeho silný důraz na samostatnou zemi. Výraz "gracias" (děkuji) naznačuje tón vděčnosti a uznání v Boricově komunikaci, což naznačuje uznání podpory nebo spolupráce během sledovaného období. Výraz "gobierno" (vláda) poukazuje na opakující se téma správy

věcí veřejných, politiky a možná i kritiky či angažovanosti ve vztahu ke stávajícím politickým strukturám. Slovo "esperanza" (naděje) vyjadřuje pocit optimismu a pozitivního výhledu, což naznačuje jeho aspirace na lepší budoucnost. Následně pak "seguimos" (pokračujeme) naznačuje poselství vytrvalosti, jednoty a trvalého závazku a odráží odhodlání Borice postupovat vpřed a řešit dané výzvy. Zdůrazně jeho zaměření na chilský stát, vděčnost, správu věcí veřejných, optimismus a kolektivní činnost směřující k utváření nového ústavního rámce pro zemi.

Graf č. 4 Použití rámců Gabrielem Boricem

Graf znázorňující procentuální zastoupení rámců v příspěvcích Gabriela Borice na Twitteru/ X ukazuje výrazný důraz na prognostické rámce, které tvoří 84,21 % z celkového počtu. To naznačuje, že Boricův diskurz je zaměřen především na navrhování řešení problémů, určování strategií, taktik a cílů pro řešení problémů, kterým čelí během ústavního procesu. Relativně nízký podíl diagnostických rámců (15,79 %) naznačuje, že Boricovy příspěvky na Twitteru/X se ve velké míře nezaměřují na identifikaci problémů, přisuzování viny nebo hledání viníků. Místo toho se jeho diskurz zdá být více zaměřený na potřebu proaktivních přístupů a řešení během ústavního procesu. Pozoruhodná je úplná absence motivačních rámců (0 %), která naznačuje, že Boricovy příspěvky na Twitteru/ X neobsahují prvky mobilizace, ospravedlnění akce, pobídky k akci nebo zdůvodnění zapojení do kolektivní akce. Rozložení rámců v Boricových příspěvcích odráží pragmatický a na řešení orientovaný přístup k ústavnímu procesu se silným důrazem na hledání způsobů, jak řešit výzvy a příležitosti.

Diagnostické rámce

Ve svých diagnostických rámcích odsoudil jednání chilské policie. Reagoval tak na zprávu deníku BioBioChile, která uvedla, že člen komunity Mapuche zemřel na následky střelného zranění při střetu s policií v Cañete (4. 11. 2021): „*Dost bylo smrti! Tyto závažné činy nemohou pokračovat. Požadujeme důsledné vyšetřování bez možnosti beztrestnosti. Jak se opět ukázalo, násilí přináší další násilí a k řešení nás může dovést pouze dialog. Ne militarizaci.*“ Boric zde vyjadřuje jasné odsouzení pokračujícího násilí a ztrát na životech v konfliktu mezi chilským státem a indigenní komunitou Mapuche. Prohlášení "Dost bylo smrti!" vyjadřuje jeho názor na naléhavost a frustraci z pokračujícího cyklu násilí. Boricův požadavek na "důkladné vyšetřování bez možnosti beztrestnosti" naznačuje závazek k odpovědnosti a odmítnutí beztrestnosti, jež dle jeho názoru mnohdy charakterizuje reakci státu na případy násilí vůči Mapuche. Boricovo tvrzení, že "násilí přináší další násilí a k řešení nás může dovést pouze dialog, nikoli militarizace", je jasnou výtkou militarizovanému přístupu, který chilský stát v konfliktu Mapuche používá. Boric naznačuje, že nasazení bezpečnostních složek pouze vyostřilo napětí a nevedlo k vyřešení základních problémů. Místo toho prosazuje přechod k dialogu a vyjednávání jako cestě vpřed.

Rovněž reagoval na vyjádření Chile Vamos⁵³ ohledně odmítnutí decentralizace. Dne 10. 8. 2021 publikoval: „*Není vhodné, aby prezidentští delegáti byli brzdou decentralizace. V naší vládě budeme pracovat na podporu regionálních samospráv, a ne proti nim, jak to dělá Chile Vamos.*“ Boric se zavázal podporovat decentralizaci a posilovat regionální samosprávy v Chile, což kontrastuje s přístupem koalice Chile Vamos. Zdůrazněním důležitosti nebránit decentralizačním snahám Boric signalizuje odhodlání posilovat struktury regionální správy a podporovat místní autonomii.

Dne 14. 9. 2021 reagoval na prezidenta politický proud Sebastián Piñery: „*El piñerismo*⁵⁴“ *nadále odmítá a myslí si, že oni mohou vést Ústavní konvent. Je to přesně naopak, pane prezidente: ústavodárná práce spočívá v naslouchání lidu a vypracování návrhu naší nové ústavy, nikoli v přijímání vašich pokynů k debatám, které ještě nezačaly.*“ Gabriel Boric ve svém tweetu vyjadřuje svůj kritický postoj k vlivu "piñerismo" na vedení ústavního konventu a zdůrazňuje, že je důležité naslouchat lidem a vypracovat novou ústavu na základě

---

⁵³ Chile Vamos je středopravicová politická koalice, kterou tvoří strany Unión Demócrata Independiente, Renovación Nacional a Evolución Política (Národní kongres Chile 2023).

⁵⁴ El piñerismo je chilský personalistický politický proud, jehož ústřední postavou je Sebastián Piñera, bývalý chilský prezident (ve funkci 2010-2014, následně 2018-2022) (Mila-Maldonado, Yasuhiro, Soengas Pérez, Lara-Aguilar 2022: 52).

jejich podnětů. Snaží se tak o zajištění nezávislosti Ústavního konventu a reakci na aspirace chilského lidu.

Prognostické rámce

Gabriel Boric určil ve svých prognostických rámcích jasné cíle v kontextu uznání práv indigenních obyvatel (17. 10. 2021): „*Národ Mapuche již léta pocítuje újmu na své svobodě v kontextu indigenních území, která jsou odedávna součástí jeho kultury. Chilský stát musí vést dialog a najít řešení pro harmonii všech obyvatel těchto oblastí. S respektem a dialogem se posuneme vpřed. Uznáváme právo národa Mapuche na existenci, jejich vlastní kosmovizi, území a autonomii.*“ Vyjadřuje zde odhodlání řešit historické a probíhající boje národa Mapuche v Chile. Uvádí, že došlo k narušení jejich svobody, uznává význam jejich indigenních území a signalizuje ochotu vést dialog a hledat řešení. V tweetu zdůrazňuje potřebu harmonie mezi všemi obyvateli oblastí tradičně obývaných komunitami Mapuche a zdůrazňuje význam inkluzivity a spolupráce při řešení složitých otázek týkajících se práv na půdu a sebeurčení. Klíčovým aspektem je pro něj v tomto tweetu uznání práva národa Mapuche na existenci, jejich vlastní kosmovizi, území a autonomii.

V příspěvku následně dodal: „*To, co děláme, je první krok diskuse o požadavcích národa Mapuche, kteří nám sdělili problémy týkající se jejich půdy, přírody, pronásledování, kterému byli tak dlouho vystaveni, invazivní přítomnosti lesnických společností, modelu výroby, který ničí jejich půdu, o kterou vždy pečovali a vážili si ji.*“ Ve svém tweetu uvádí, že komunity Mapuche čelí několika problémům, a zdůrazňuje jejich obavy týkající se například práv na půdu, zhoršování životního prostředí, pronásledování a přítomnosti lesnických společností. Boric naznačuje, že problémy komunit Mapuche jsou mnohostranné povahy, včetně sociálního i environmentálního rozměru.

Dne 29. 9. 2021 odpovídal na tweet Elisy Loncon, ve kterém zmiňovala výzvu vybudovat pluralitní zemi s různými hlasy, z různých území a v souladu s přírodou: „*Ústavní konvent naší země má skvělou předsedkyni. Jasná vize a výzva k vytvoření zásadních dohod s cílem dosáhnout demokratické a legitimní ústavy. Pokračujme!*“ Boric na Twitteru vyjadřuje silnou podporu práci Ústavního konventu, který má podle něj skvělou předsedkyni Elisou Loncon. Odkazem na Loncon "jasnou vizi a výzvu k zásadním dohodám" Boric podporuje její úsilí směřovat konvent k demokratické a legitimní ústavě. Loncon ve svém původním tweetu zdůraznila výzvu vybudovat pluralitní zemi, jež by uznávala různé hlasy a území v Chile, a také potřebu souladu s přírodou. Boricova reakce naznačuje, že se s touto vizí ztotožňuje, a

vybízí k dalšímu pokroku směrem k tomuto cíli prostřednictvím procesu ústavní reformy. Použil frázi "pokračujme!", která vyjadřuje smysl pro dynamiku a odhodlání dotáhnout práci konventu do úspěšného konce. Ve stejném duchu publikoval rovněž tweet ze dne 9. 10. 2021, kdy znovu zdůraznil strategii dialogu mezi chilským státem a indigenními komunitami: *„Musíme dosáhnout upřímného a hlubokého dialogu mezi chilským státem a indigenními obyvateli. Proto jsem vděčný za přijetí longkos José Cárcama Sergia Treuquila a všech komunit Futawilimapu. #PokračujemeNaCestěKPluralitě.“*

Dalším tématem Borice byly paritní volby do chilského Kongresu (28. 7. 2021): *„Za #AprueboDignidad prosazujeme, aby volby do budoucího Kongresu byly paritní, s vyhrazenými místy pro indigenní obyvatelstvo a s možností sestavení kandidátní listiny nezávislými kandidáty. Za parlament, který bude odrážet rozmanitost Chile, pokračujeme!“* Vyjadřuje jeho závazek podporovat větší zastoupení a rozmanitost v chilských politických institucích. Obhajobou rovných voleb s vyhrazenými křesly pro indigenní obyvatelstvo a možností nezávislých kandidátů sestavovat vlastní kandidátní listiny se Boric zasazuje o inkluzivnější a reprezentativnější parlament. Podtrhuje rovněž Boricův závazek vůči zásadám demokracie a reprezentace, neboť zdůrazňuje význam rovných voleb a potřebu parlamentu, který by odrážel rozmanitost chilského obyvatelstva.

Dne 18. 10. 2021 se rovněž vyjádřil na téma militarizace: *„Strávil jsem tyto dny v Araukánii, mluvil, naslouchal, učil se. Setkali jsme se s komunitami Mapuche, sociálními organizacemi, s podnikateli. V týdnu, kdy tato vláda rozhodla o militarizaci oblasti, jsme se utvrdili v tom, že existuje i jiná možná cesta: dialog.“* Zdůrazňuje jeho odhodlání zapojit se do dialogu s komunitami Mapuche v Araukánii a kontrastuje s rozhodnutím vlády o militarizaci oblasti. Zdůrazněním důležitosti rozhovorů, naslouchání a učení se od komunit Mapuche Boric signalizuje posun k mírovému přístupu k řešení dlouhodobých konfliktů v regionu. Podtrhuje tedy Boricovu strategii dialogu. Následně dodal: *„Militarizace Araukánie vyvolává jen větší odpor a násilí. Vyhlášení výjimečného stavu jen prohlubuje chyby, kterých se dopustili, a nevede k žádnému řešení.“* Uvedl, že na jedné straně jsou legitimní požadavky národa Mapuche a na straně druhé kriminální činy, kterých jsou svědky a které nemusí být nutně spojeny s národem Mapuche.

Rovněž zmínil, že si velmi si váží výzvy, kterou učinili rektori a biskup společně s Nansenovým centrem⁵⁵: „*Věřím, že je to cesta k obnově dialogu a důvěry. Domnívám se, že předchozí iniciativy nepochopily, co pro národ Mapuche znamená území jejich předků. Proto se zde nemůžeme soustředit na to, co chilský stát uznal svými vlastními nástroji vytvořenými procesem vyvlastňování, který začal s nesprávným názvem tzv. pacifikací Araukánie v roce 1860. Musíme konflikt chápat komplexněji, pochopit, že existuje národ, jehož existence byla popřena, a že násilí rozhodně není cestou k vyřešení tohoto konfliktu.*“ Zdůrazněním potřeby pochopit význam území předků Mapuche a historické popírání jejich existence jako národa Boric upozorňuje na složitost a hloubku konfliktu. Ve svém tweetu rovněž kritizuje předchozí iniciativy, které dle jeho názoru nedokázaly pochopit hluboce zakořeněný význam území předků Mapuche a dopad historických procesů vyvlastňování a pacifikace. Upozorňuje na potřebu komplexnějšího chápání konfliktu, uznání existence národa, jehož identita byla dle Borice popřena. V závěru dodal: „*Souhlasím s předsedkyní Ústavního konventu Elisou Loncon v tom, že vyhlášení výjimečného stavu je selháním státní politiky a jen prohlubuje chyby, které byly učiněny, a proto se mi zdá, že je to špatná cesta. Ustoupit tlaku pravicových prezidentských kandidátů není cestou vpřed a nepovede k žádnému řešení. Zastavení násilí na všech stranách nelze dosáhnout větším násilím.*“

Častým tématem v jeho prognostických rámcích byla rovněž decentralizace (11. 9. 2021): „*Potvrzujeme svůj závazek k decentralizaci! Je třeba obnovit důvěru a hovořit o obnově území národa Mapuche, o autonomii a o tom, že je třeba umožnit národu mít vlastní kosmovizi a uplatňovat ji na tomto území.*“ Boric zdůrazňuje, že je třeba obnovit důvěru a hovořit o obnově území národa Mapuche. To naznačuje odklon od centralizovaného modelu řízení směrem k větší regionální autonomii a sebeurčení národa Mapuche. Uvádí, že je důležité řešit požadavky národa Mapuche na autonomii a možnost uplatňovat vlastní kosmovizi na svých tradičních územích. Zdůrazňuje tak Boricovo úsilí o podporu procesu ústavní reformy a prosazování většího začlenění a sebeurčení indigenních obyvatel Chile.

Motivační rámce

Motivační rámce během sledovaného období od 4. července 2021 do 5. ledna 2022 nebyly u Gabriela Borice identifikovány.

---

⁵⁵ Nansenovo centrum pro mír a dialog se sídlem v norském Lillehammeru.

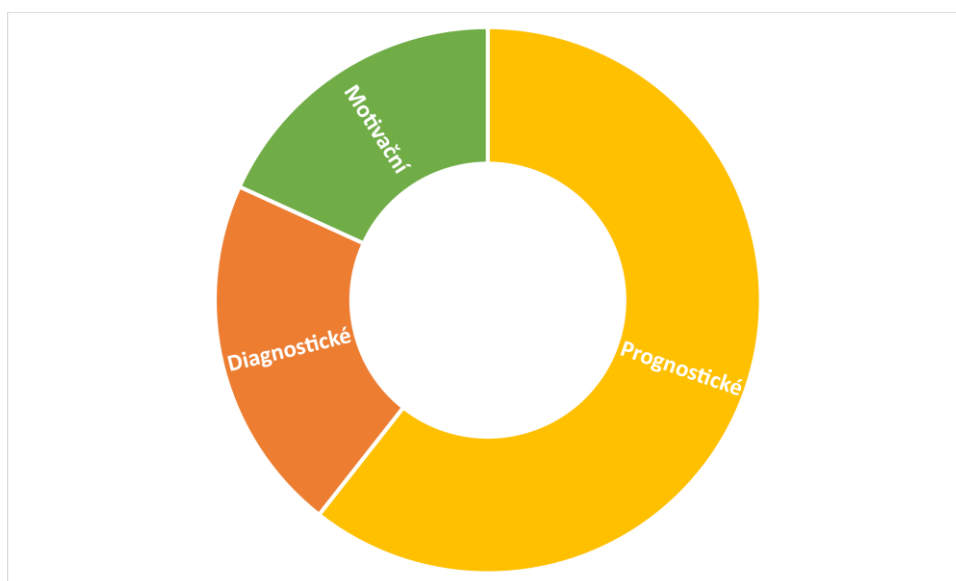
9.4 Rámování etnické identity Mapuche Alihuénem Antileem Navarrete

Obrázek č. 4: Word Cloud @AlihuenAntileo

Diskurz Alihuéna Antilea Navarreteho během sledovaného období se vyznačuje častým používáním slov, která odrážejí jeho identitu, priority a sdělení jako zástupce Mapuche. Mezi slova, která používal nejčastěji, patří například "marri" (zdravím). Používání tohoto pozdravu v jazyce Mapuche naznačuje silné spojení s jeho kulturou a snahu začlenit indigenní jazyk do svého diskurzu. Opakování výrazu "pueblos" (obyvatelé) a "indígenas" (indigenní) zdůrazňuje Antileovo zaměření na problematiku indigenních obyvatel v rámci ústavního procesu. Slovo "constitucional" (ústavní) pak naznačuje ústřední angažovanost Antilea v ústavním procesu a souvisejících diskusích. Výraz "peñi", což v jazyce mapudungun znamená bratr, naznačuje poselství jednoty a společného boje. Časté použití "contra" (proti) naznačuje jeho odpor proti předloženým návrhům během ústavodárného procesu.

Graf č. 5 Použití rámců Alihuénem Antileem Navarrete

Graf znázorňující procentuální zastoupení rámců v příspěvcích Alihuéna Antilea Navarreteho na Twitteru/X během ústavního procesu v Chile v roce 2023 ukazuje následující rozložení. Procentuální zastoupení diagnostických rámců (21,21 %) naznačuje, že Antileův diskurz věnuje mírnou pozornost identifikaci problémů a přisuzování viny v kontextu ústavního procesu. To naznačuje, že ačkoli rozpoznává výzvy a problémy, nesoustředí se primárně na identifikaci problémů. Vysoké procento prognostických rámců (60,61 %) ukazuje, že příspěvky Antilea jsou silně orientovány na navrhování řešení, určování strategií a cílů pro řešení problémů, kterým čelí v průběhu ústavního procesu. Tento proaktivní přístup zaměřený na řešení je ústředním prvkem jeho diskurzu. Procento motivačních rámců (18,18 %) demonstruje, že Antileo do svého diskurzu zahrnuje prvky mobilizace a ospravedlnění zapojení do kolektivní akce. Ačkoli nejsou tak dominantní jako prognostické rámce, naznačují snahu inspirovat a zapojit své publikum do podpory účasti a cílů komunity Mapuche v rámci procesu ústavní reformy. Rozložení rámců v příspěvcích Antilea odráží diskurz, který se zaměřuje především na navrhování řešení a strategií. To naznačuje pragmatický a proaktivní přístup k prosazování zájmů a práv indigenních obyvatel Mapuche v kontextu probíhajících snah o ústavní reformu v Chile.

Diagnostické rámce

Alihuén Antileo Navarrete identifikoval jako jedním z problémů diskriminační předpojatost (12. 6. 2023): „*Jednalo se o diskriminační předpojatost vůči indigenním*

obyvatelům. V našem případě šlo jednoznačně o institucionální diskriminaci a v případě ostatních indigenních obyvatel, jako jsou Chango, Likan Antai, Rapa Nui, Kawéskar, Diaguita, Quechua a další, to nazýváme volební genocidou; vynechali je, jako by neexistovali.“ Antileo uvádí, že během ústavního procesu docházelo k diskriminačním předsudkům vůči indigenním obyvatelům. Dle jeho názoru šlo o institucionální diskriminaci v případě kandidátů Mapuche. Použitím termínu "volební genocida" Antileo vyjadřuje kritický postoj k vyloučení, marginalizaci a systémové povaze diskriminace, jež podle něj zažívají indigenní komunity.

Diagnostické rámce Antileo zaměřil rovněž na kritiku ústavního návrhu (11. 10. 2023): „*Ústava země není zákopem nějaké strany nebo vkusem politického sektoru. Je to příležitost milovat se navzájem jako společnost pro lepší budoucnost. Republikáni a chilská pravice si z toho dělají legraci.*“ Vyjadřuje jeho zklamání a frustraci z přístupu Republikánské strany a chilské pravice k přípravě ústavy. Antileo tvrdí, že ústava by neměla být považována za nástroj k prosazování zájmů určité politické strany. Namísto toho uvádí, že proces představuje příležitost pro společnost, aby se spojila a pracovala na lepší budoucnosti. Zdůrazňuje tak význam jednoty a kolektivního jednání pro společenský pokrok. Antileho použití výrazu "dělat si z toho legraci" naznačuje jeho přesvědčení o nedostatku respektu ze strany pravice vůči ústavnímu procesu.

Dne 18. 10. 2023 publikoval: „*Ve skutečnosti jsou jádrem věci ekonomické a politické zájmy, o které se nechtějí dělit, protože nerovnost je zdrojem jejich moci. Neexistují žádné pádné důvody, proč by chilský lid měl schválit návrh, který je šitý na míru mocným. VOLÍM PROTI.*“ Antileo zde vyjadřuje skepsi a podezření vůči navrhované ústavě. Dle jeho názoru je vytvořena tak, aby sloužila zájmům mocné ekonomické a politické elity. Tvrdí, že jádrem problému jsou ekonomické a politické zájmy, které se nechtějí vzdát své moci, neboť těží ze stávajícího systému nerovnosti. Prohlášením "Neexistují žádné přesvědčivé důvody, proč by měl chilský lid schválit návrh, který je šitý na míru mocným" Antileo zpochybňuje legitimitu a spravedlnost navrhované ústavy. Podle něj jsou zájmy mocných upřednostňovány před potřebami a zájmy širšího obyvatelstva. Prohlašuje, že hodlají hlasovat proti návrhu, čímž dávají najevo svůj nesouhlas s ústavou. Kritizuje návrh, který podle něj napsali bohatí pro bohaté (29. 11. 2023): „*Nebezpečný návrh Ústavy, který v této zemi napsali bohatí a pro bohaté. Nechceme zemi elit, vždy privilegovaných. Chceme spravedlnost, důstojnost. Jsme #proti velkým ekonomickým nerovnostem. Jsme #proti návrhu.*“

Vyhradil se rovněž proti netoleranci kulturně rozmanité země (25. 10. 2023): „*Jsme svědky popírání jako hlavní strategie politické pravice proti rostoucí identifikaci indigenních obyvatel směrem k tolerantní a kulturně rozmanité společnosti. Musí hlasovat PROTI navrhované ústavě.*“ Reflektuje jeho nesouhlas s navrhovanou ústavou, jež podle něj představuje popření rostoucí identifikace a požadavků indigenních obyvatel. Antileo jako zvolený zástupce Mapuche v Ústavní radě považuje navrhovanou ústavu za regresivní dokument, který dostatečně neřeší práva a aspirace indigenních komunit. Jeho použití výrazu "musíme hlasovat proti" naznačuje jeho jasný postoj, že návrh ústavy by měl být v nadcházejícím referendu odmítnut. Demonstruje tak rozhodný postoj proti navrhované ústavě, již Antileo považuje za pokračování popírání a marginalizace indigenních obyvatel v politickém a právním rámci Chile.

Dne 15. 11. 2023 zveřejnil: „*Věříme ve společnost tolerance, respektu a rozmanitosti. Musíme se postavit #proti vyloučení, #proti rasismu, #proti násilí a #proti nerovnosti. Volby jsou 17. prosince. #VOLÍMPROTI*“ Ve svém tweetu zdůrazňuje závazek budovat společnost založenou na toleranci, respektu a rozmanitosti. Uvádí, že je nutné bojovat proti vyloučení, rasismu, násilí a nerovnosti. Podtrhuje jeho odhodlání podporovat respekt k rozmanitosti a odmítání diskriminačního chování a systémových nerovností, kterým dle jeho názoru čelí indigenní obyvatelé. Následně dodal: „*Se vši silou našich předků. Nedovolme Ústavu rasismu.*“ Tím, že se Antileo odvolává na sílu předků, zdůrazňuje spojení s dědictvím a historií. Naznačuje výzvu k čerpání síly z minulosti v boji proti rasismu, který je dle jeho slov přítomný v návrhu ústavy. Vyjadřuje tak jeho závazek podporovat rovnost, zejména v kontextu ústavního procesu.

Prognostické rámce

Ve svých prognostických rámcích navrhl jasné cíle (17. 8. 2023): „*Informujte se z dobrých zdrojů. Nepodléhejte lžím. Zde jsou moje zásadní aspekty: ÚSTAVNÍ UZNÁNÍ, jazyková práva, vzdělání, zdraví, životní prostředí, územní autonomie, udržitelný hospodářský rozvoj. POLITICKÁ ÚČAST, vyhrazená místa pro indigenní obyvatele. ÚZEMNÍ RESTITUCE A REPARACE, zde musíme zlepšit zdroje a urychlit procesy, aby naši lidé mohli mít svou půdu.*“ Uvádí klíčové aspekty, které jsou dle jeho slov nezbytné pro pokrok a posílení postavení indigenních komunit, a zaměřuje se na různé kritické oblasti. Zdůrazňuje význam ústavního uznání, které označuje jako zásadní pro uznání práv a postavení indigenních obyvatel v právním rámci země. Uvádí rovněž, že podpora mapudungunu je zásadní pro zachování

kulturní identity a dědictví. Antileo zdůrazňuje význam přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a zdravotním službám pro indigenní obyvatelstvo a zajištění rovných příležitostí pro všechny. Důraz na životní prostředí znamená závazek k ochraně životního prostředí a udržitelnosti, přičemž se uznává vzájemná provázanost mezi indigenními komunitami a přírodou. Zasazuje se o územní autonomii a zdůrazňuje význam samosprávy a rozhodovacích pravomocí nad indigenními územími. Antileo požaduje vyhrazení míst pro indigenní obyvatele a zdůrazňuje význam politického zastoupení a zapojení do rozhodovacích procesů. Klíčové jsou pro něj rovněž územní restituční a poskytnutí nezbytné podpory indigenním komunitám pro získání půdy.

V souvislosti s územní restitucí rovněž publikoval (30. 6. 2023): „*Boricova komise pro pozemkové restituční by měla zůstat v Ústavě.*“ Antileo ve svém tweetu zdůrazňuje význam komise pro restituční půdy, která je součástí snahy prezidenta Gabriela Borice o obnovení práv na půdu indigenních komunit. Reflektuje tak jeho závazek k právům a blahobytu indigenních obyvatel, zejména pokud jde o restituční půdy a územní autonomii. Antileo upozorňuje na důležitost institucionalizace procesu pozemkových restituční a zajištění toho, aby se neomezoval pouze na určitou administrativu nebo politický cyklus. Začleněním komise do ústavy chce Antileo zaručit dlouhodobý závazek chilské vlády řešit problémy indigenních obyvatel.

Dne 1. 10. 2023 uvedl, že se jedná o možná nejdůležitější opatření: „*UZNÁNÍ A RESTITUCE INDIGENNÍCH ÚZEMÍ. V Brazílii ANO. V naší zemi omezenost a zájmy mocných neumožňují pokročit v tom, co je možná nejdůležitějším opatřením pro vyřešení historického konfliktu.*“ Ve svém tweetu se staví do kontrastu s vnímaným pozitivním vývojem v Brazílii. Z publikace vyplývá jeho přesvědčení, že zájmy indigenních komunit jsou přehlíženy nebo marginalizovány ve prospěch mocnějších skupin.

Další jeho návrh se týkal konzultací s indigenními obyvateli při legislativních rozhodnutích (20. 6. 2023): „*Kdykoli nějaký orgán přijímá správní nebo legislativní rozhodnutí, která se týkají indigenních obyvatel, musí proběhnout konzultace rovněž s indigenními obyvateli.*“ Antileo označuje povinnost konzultací jako základní aspekt práv indigenních obyvatel. Požaduje tak respektování perspektivy, znalostí a práv indigenních obyvatel. Zdůrazňuje rovněž význam uznání hlasů indigenních obyvatel a zajištění jejich zapojení do rozhodovacích procesů. V tomto kontextu komentuje rovněž ústavní proces, kde se obrací na Úmluvu č. 169 MOP: „*V návrhu ústavy jsou dva nebo tři články, které budou mít*

dopad na život a rozvoj indigenních obyvatel. Proto by bylo nutné provést konzultaci s indigenními komunitami v souladu s Úmluvou č. 169 Mezinárodní organizace práce, která upravuje tento typ konzultací, pokud se politika nebo právní norma dotýká indigenních obyvatel uznaných příslušnými státy.“ Na závěr uvedl, že pokud by měli kritérium skutečného začlenění založené na uznání, měli by mít 40 000 indigenních státních úředníků, ale reálně jich není více než 5 000.

V souvislosti s mnohonárodností otázkou se vyjádřil následovně (5. 9. 2023): *„Domnívám se, že chilská společnost ještě není dostatečně zralá pro tak pokročilé návrhy jako je například mnohonárodnost. Volební výsledky to ukázaly jasně, proto je třeba upravit tempo. Aniž bychom ztratili perspektivu zakotvení významnějších práv indigenních obyvatel, musíme brát v úvahu objektivní kritéria reality a současné situace. Již bylo stanoveno, že chilský národ je jeden, nedělitelný, a že indigenní obyvatelé jsou součástí chilského národa, takže mnohonárodnostní stát není možný.*“ Zdůrazňuje význam zakotvení základních práv indigenních obyvatel, zároveň však uznává, že je třeba zohlednit "objektivní kritéria reality a současné situace". To naznačuje pragmatický přístup, který usiluje o vyvážení aspirací s politickou a sociální realitou. Antileo uvádí, že již bylo stanoveno, že Chile je "jeden, nedělitelný" národ a že indigenní obyvatelé jsou součástí chilského národa. Z toho vyplývá, že koncept mnohonárodnostního státu nemůže být proveditelný. Jeho důraz na přizpůsobení tempa a vyvážení aspirací s realitou naznačuje pragmatický přístup, jehož cílem je dosáhnout smysluplného pokroku v rámci omezení současného politického prostředí.

Dne 24. 9. 2023 však zveřejnil: *„Pokud jde o diskusi o národnosti, potvrzují, že ani ústava z 80. let, ani tento nový návrh nereflektují široký rámec práv pro nás všechny, kteří tvoříme tuto zemi, pokud jde o národnost a ochranu jejich občanů. Jedná se o nevyřešený úkol, který nepochybně splní další budoucí boje. Uznání práv a identit indigenních obyvatel, jako procesy odškodnění a NEopakování trestných činů ze strany státu, také buduje národnost.*“ Ve svém tweetu zdůrazňuje nedostatečnost Ústavy z 80. let i nového návrhu, pokud jde o poskytnutí komplexního rámce práv pro všechny jednotlivce v Chile v oblasti národnosti a ochrany občanů. Antileo tvrdí, že tento úkol zůstává nedořešen a bude pravděpodobně řešen prostřednictvím budoucích bojů a úsilí. Uvádí, že národnost je tvořena rovněž uznáním identity a práv indigenních obyvatel.

Snažil se rovněž, inspirován Bolívií, zavést interkulturalitu ve vzdělávání (19. 8. 2023): *„Navázali jsme online spojení se školami v Cochabambě a Copacabě v Bolívii. Výzvou pro*

školy v El Bosque je rozvíjet předmět "Jazyk a kultura indigenních obyvatel". Interkulturalita v městském školském systému. " Zaměřením na indigenní jazyk a kulturu podtrhuje význam zachování kulturního dědictví indigenních komunit. Snahou o zavedení předmětu "Jazyk a kultura indigenních obyvatel" ve školách v El Bosque Antileo zdůrazňuje důležitost začlenění perspektivy a zkušeností indigenních obyvatel do vzdělávacích osnov.

Motivační rámce

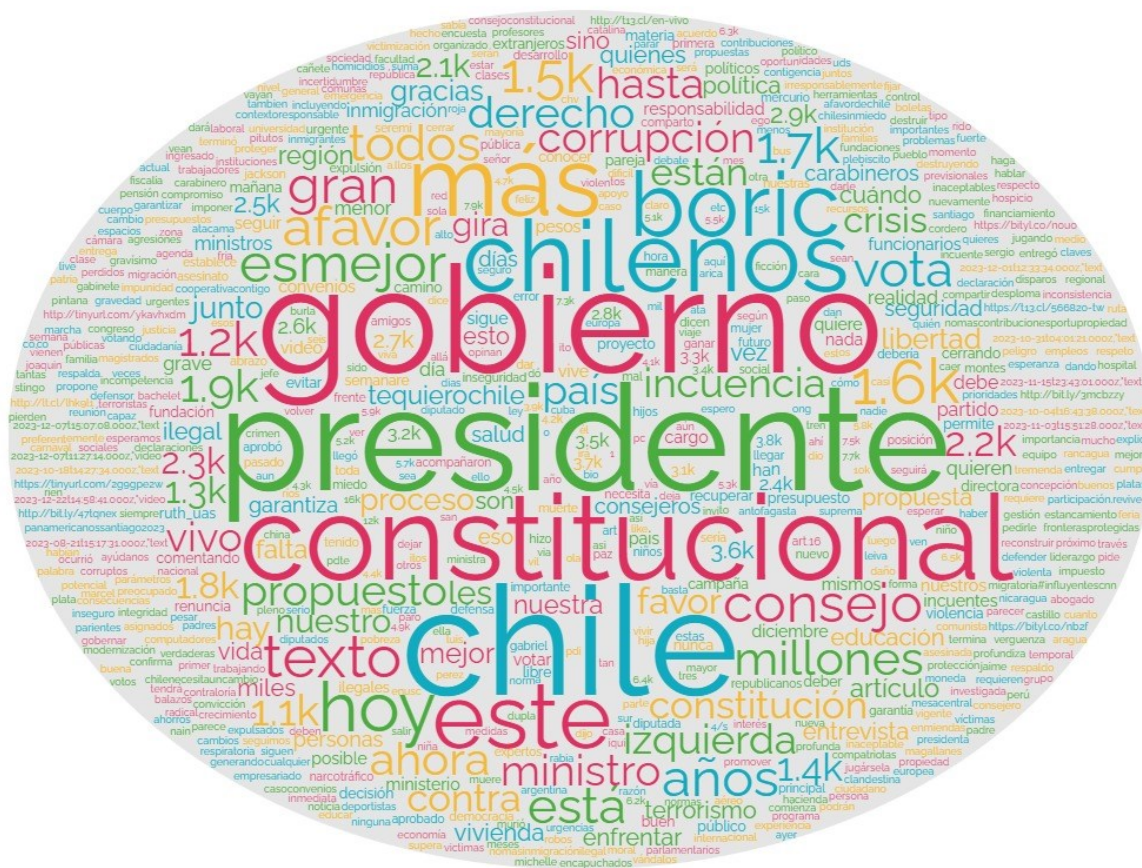
Často vyzýval k podpoře návrhu vyhrazených míst pro indigenní obyvatele (25. 6. 2023): *„Vyzývám vás, abyste podpořili návrh indigenních obyvatel: REZERVOVANÁ KŘESLA PRO INDIGENNÍ OBYVATELE. JE TO VELMI SNADNÉ. Můžete to udělat ze svého mobilu nebo počítače. Potřebujeme 10 000 podpisů a návrh mohou podpořit jak INDIGENNÍ, tak NEINDIGENNÍ obyvatelé. Prosím, abyste nám pomohli s indigenní iniciativou, kterou navrhla komunita Mapuche z Araukánie.“* Antileo na Twitteru/ X vyzývá k podpoře návrhu na vyhrazení míst pro indigenní obyvatelstvo. Vyzdvihuje jednoduchost procesu a zdůrazňuje, že je k němu zapotřebí pouze 10 000 podpisů. Vyzývá k solidaritě a spolupráci při prosazování iniciativy předložené komunitou z Araukánie.

Rovněž mobilizoval voliče, aby hlasovali proti návrhu nové ústavy (7. 11. 2023): *„Naše oprávněné požadavky nebyly splněny. Nepřijmeme návrh Ústavy, který nás nezahrnuje ani nezastupuje. Proto vás vyzýváme, abyste 17. prosince hlasovali proti tomuto návrhu ústavy. S jednotou zastavíme postup konzervativních a anti indigenních sil.“* Vyjadřuje svůj rozhodný postoj k navrhovanému návrhu ústavy a zdůrazňuje potřebu zastoupení a zapojení indigenních obyvatel do ústavního procesu. Uvádí, že požadavky indigenních komunit, jež označuje za legitimní, nebyly splněny. Proto nepřijmou návrh ústavy, jenž podle něj neuznává a nezastupuje jejich práva a zájmy. Vyzývá voliče, aby 17. prosince návrh odmítli, a zdůrazňuje, že to má zásadní význam pro zastavení postupu konzervativních a anti indigenních sil, které dle jeho názoru usilují o oslabení práv a autonomie indigenních obyvatel. Následující den dodal: *„Vyzýváme komunitu, aby 17. prosince hlasovaly PROTI nejhorší ústavě, jakou kdy Republikánská strana mohla napsat. Věříme ve zdravý rozum lidí, ve schopnosti našich lidí. Bojujeme proti lžím, podvodům a dezinformacím. 17. prosince budeme hlasovat PROTI.“*

9.5 Rámování etnické identity Mapuche José Antonio Kastem

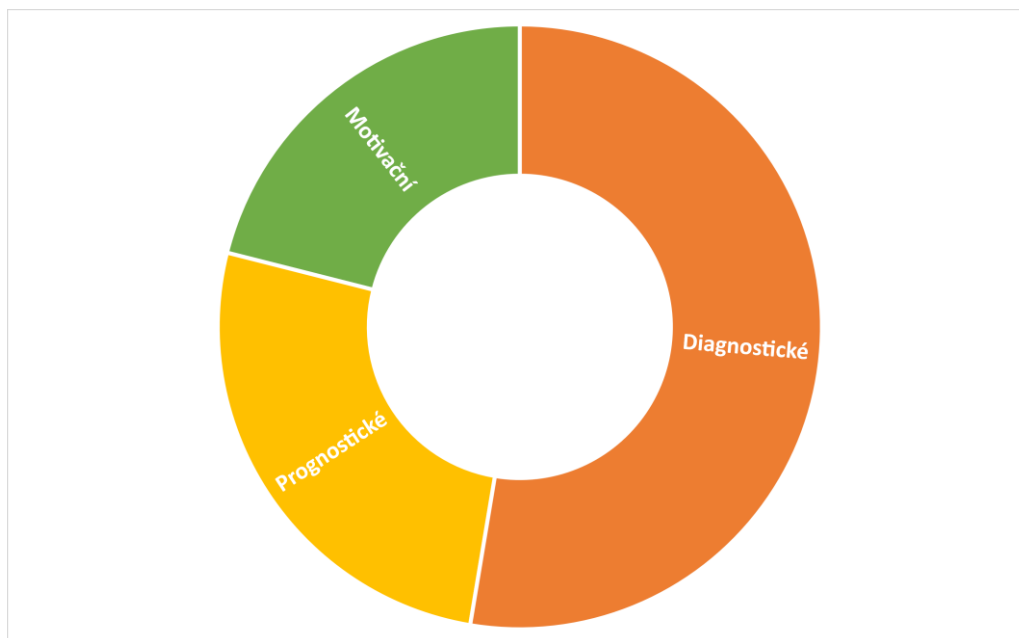
Obrázek č. 5: Word Cloud @joseantoniokast

José Antonio Kast nejčastěji užíval slova jako "gobierno" (vláda), "presidente" (prezident) či "Boric", což naznačuje časté odkazování na prezidenta Borice a jeho vládu a komentování jejich činů nebo výroků během ústavního procesu. Časté používání výrazu "constitucional" (ústavní) naznačuje Kastovo ústřední zaměření na ústavní záležitosti a zdůrazňuje jeho zapojení do diskusí a debat souvisejících s procesem ústavní reformy. Užitím výrazu "chilenos" (Chilané) podtrhuje komunikaci zaměřenou na obyvatelstvo Chile. Výraz "a favor" (ve prospěch/ pro) a "es mejor" (je lepší) se váže k jeho často užívanému hashtagu "Porque #EsMejor vota #AFavor" (protože je lepší hlasovat pro), kde vyzývá své sledující ke schválení návrhu nové ústavy v nadcházejícím referendu. Na základě výsledků word cloudu je

tak zřejmá jeho angažovanost v oblasti vládních a ústavních záležitostí, veřejného mínění a prosazování konkrétních postojů či politik.

Graf č. 6 Použití rámců José Antonio Kastem

Graf rámců José Antonia Kasta ukazuje vysoké procento diagnostických rámců (52,63 %) a naznačuje, že se Kastův diskurz výrazně zaměřuje na identifikaci problémů a hledání viníků. To naznačuje, že se jeho příspěvky soustředí na rozpoznávání problémů přítomných během ústavního procesu. Nižší procento prognostických rámců (26,32 %) naznačuje menší důraz na navrhování řešení a určování strategií pro řešení identifikovaných problémů. Z grafu vyplývá, že se Kastův diskurz méně zaměřuje na prognostické rámce a více na identifikaci problémů. Procento motivačních rámců (21,05 %) naznačuje, že Kast do svého diskurzu zahrnuje prvky mobilizace a zdůvodnění akce. To naznačuje snahu motivovat k zapojení a poskytnout důvody pro podporu konkrétních postojů. Rozložení rámců v příspěvcích José Antonia Kasta na Twitteru/X odráží diskurz, který se zaměřuje především na identifikaci problémů a přisuzování viny, s mírným důrazem na motivační prvky pro mobilizaci podpory. To naznačuje kritický a na problém zaměřený přístup k řešení otázek v rámci procesu ústavní reformy se základní motivací zapojit své publikum a obhajovat konkrétní kroky či reakce.

Diagnostické rámce

José Antonio Kast se ve svých diagnostických rámcích nejčastěji zaměřoval na kritiku levice a prezidenta Gabriela Borice. Již na začátku sledovaného období uvedl (8. 6. 2023): „*V*

celém projevu se slova růst a chudoba objevují pouze čtyřikrát. Pouze dvakrát je zmíněn obchod s drogami a nikdy terorismus. Prezident, který žije odtržen od skutečných naléhavých problémů země.“ Ve svém tweetu kritizuje projev, který pronesl úřadující prezident. Dle jeho názoru Boric nevěnuje dostatečnou pozornost zásadním otázkám země. Kastova poznámka naznačuje jeho přesvědčení, že projev se dostatečně nezabývá významnými problémy, jako je hospodářský růst, chudoba, obchod s drogami a terorismus. Uvádí, že omezením zmínek o těchto klíčových tématech demonstruje odtržení prezidenta od reality a naléhavých potřeb obyvatel.

Dne 25. 9. 2023 publikoval: *„Vláda vedla kampaň za první návrh Ústavy a obhajovala nový základní text, který rozdělil Chile. Dnes prezident a jeho ministři využívají vládu k tomu, aby zabránili Radě dělat svou práci a jednají proti zdravému rozumu, který požaduje většina Chileanů.*“ Kast ve svém tweetu kritizuje postup vlády v souvislosti s návrhem nové ústavy a obviňuje ji, že využívá své moci k tomu, aby bránila práci Ústavní rady. Tvrdí, že se vláda odchyluje od zdravého rozumu, který požaduje většina Chileanů. Naznačuje tak jeho přesvědčení, že jednání vlády je v rozporu se zájmy lidu. Odráží tak kritický postoj k postupu vlády při přípravě návrhu ústavy a obviňuje ji z nedůslednosti a maření ústavního procesu.

Dne 1. 11. 2023 komentoval vyjádření prezidenta Borice, který se rozhodl hlasovat proti návrhu nové Ústavy: *„Prezident Boric se chystá hlasovat proti návrhu ústavy, protože nedošlo k "dostatečné shodě", ale rok byl vedoucím kampaně textu, který napsala radikální levice. Neříká však, že tento návrh je pro Chile lepší a pro jeho vládu porážkou.*“ Kritizuje zde rozhodnutí Borice hlasovat proti návrhu ústavy a naznačuje, že prezident upřednostňuje předchozí návrh ústavy před zájmy Chile. Vyjadřuje rovněž, že přijetí návrhu by bylo pro Borice a jeho vládu porážkou. Kritizuje tak postup prezidenta v ústavodárném procesu, přičemž mu vytýká neschopnost skutečného posouzení přínosu návrhu pro Chile.

Do kritiky zahrnul rovněž udělování milosti zločincům (30. 11. 2023): *„Ten, kdo omilostňuje zločince, zatímco Chileané se musí zamykat doma, vás žádá, abyste hlasovali proti návrhu nové Ústavy. Boric hlasuje proti, proto Chile hlasuje pro schválení.*“ Kast obviňuje Borice, že omilostňuje zločince, zatímco chilští občané jsou nuceni z bezpečnostních důvodů zůstat ve svých domovech. Zdůrazněním Boricova postoje proti návrhu ústavy Kast naznačuje, že Boricův přístup k vládnutí není v souladu se zájmy chilského lidu.

Dne 9. 9. 2023 odpovídal na tweet Antonii Rivas, chilské právničky a antropoložce, odborné poradkyni přidružené k politické straně Convergencia Social. Rivas ve svém tweetu

uvedla, že se zúčastnila dvou ústavních procesů a s velkou lítostí musí konstatovat, že se nikdy nesetkala s takovým nedostatkem vedení, nepořádkem a chaosem při projednávání norem, jaký vidí dnes v ústavním procesu. Kast na příspěvek odpověděl: „*Antonia Rivas je nejen "odbornicí" jmenovanou levicí, ale byla také poradkyní neúspěšného Ústavního konventu a intelektuální autorkou plurality, která usilovala o rozdělení Chile na mnoho národů. Pokud je proti, jsme na dobré cestě.*“ Ve tweetu kritizuje Antonii Rivas, kterou označuje za "odbornici" jmenovanou levicí. Kast naznačuje, že pokud je Rivas proti návrhu nové ústavy, znamená to, že dochází k pokroku směrem, který on podporuje. Vnímá tak odpor Rivas jako pozitivní znamení, jež je v souladu s jeho vlastními politickými cíli.

Kritiku zaměřil rovněž na Socialistickou stranu Chile (1. 11. 2023): „*Socialistická strana se rozhoduje hlasovat proti textu Ústavní rady. Není to překvapení, protože s nadšením a bez váhání podpořili převratný a rozdělovací text Ústavodárného konventu. Ti, kteří hlasovali pro první návrh Ústavy, jsou proti lepšímu Chile.*“ Kast v tomto tweetu kritizuje rozhodnutí Socialistické strany hlasovat proti textu Ústavní rady. Naznačuje, že odpor Socialistické strany proti navrženému textu není překvapivý vzhledem k jejich předchozí podpoře toho, co vnímá jako radikální a rozdělovací přístup k ústavní reformě. Toto zarámování naznačuje přesvědčení, že politická ideologie a program Socialistické strany jsou v rozporu se zájmy lepšího Chile, jak je definuje Kast. Tím, že spojuje minulou podporu Socialistické strany původnímu návrhu ústavy s jejím současným postojem k textu navrženému Ústavní radou, se ji Kast snaží vykreslit jako odpůrce lepšího Chile.

Prognostické rámce

Dne 18. 7. 2023 zveřejnil: „*Dnes začíná nová etapa jednání Ústavní rady a radní byli v Conchali, kde informovali o průběhu a změnách v procesu. Protože chceme ústavu, která bude interpretovat většinu Chileanů, je důležité naslouchat občanům.*“ Upozorňuje na zahájení nové fáze práce Ústavní rady a zdůrazňuje význam zapojení občanů do ústavního procesu. Zmiňuje, že radní byli v Conchalu, aby poskytli aktuální informace o pokroku a změnách v ústavním procesu. To naznačuje závazek k transparentnosti v práci Ústavní rady, jakož i snahu informovat veřejnost o vývoji při přípravě nové ústavy. Prohlášením, že "chceme ústavu, která bude interpretovat většinu Chileanů", Kast zdůrazňuje cíl zajistit, aby nová ústava odrážela přání chilského lidu.

Následně se zaměřil na přiblížení ústavního textu (31. 10. 2023): „*Víme, že neexistuje žádná dokonalá ústava, která by problémy vyřešila přes noc. Jsme však přesvědčeni, že tento text má potenciál vyvést Chile ze stagnace a zajistit větší stabilitu, růst a zaměstnanost. Chilanům také dává možnost získat více nástrojů k důraznému boji proti kriminalitě, nelegální migraci a korupci, modernizuje stát a zavádí větší kontrolu, efektivitu a odpovědnost ve vládě a politice.*“ Kast v tomto tweetu vyjadřuje své přesvědčení, že navrhovaná ústava má potenciál řešit různé problémy a přinést Chile pozitivní změny. Uznává, že žádná ústava není dokonalá a že nevyřeší problémy ze dne na den, ale tvrdí, že navrhovaný text má potenciál posunout Chile kupředu a řešit klíčové problémy. Vyzdvihuje potenciální přínosy, jako je větší stabilita, růst a zaměstnanost, a naznačuje, že nová ústava by mohla poskytnout rámec pro hospodářský a sociální pokrok. Dále zdůrazňuje význam navrhované ústavy pro řešení společenských problémů, jako je kriminalita, nelegální migrace a korupce. Naznačuje, že ústava by mohla Chilanům poskytnout více nástrojů k účinnému boji proti těmto problémům a také modernizovat stát a zavést větší odpovědnost a efektivitu vlády. Zdůrazňuje význam ústavní reformy jako prostředku k řešení naléhavých problémů.

Upozornil rovněž na konkrétní články navrhované Ústavy (14. 11. 2023): „*Článek 2 navrhovaného ústavního textu definuje, že "svrchovanost náleží lidu Chile, jednotnému a nedělitelnému národu", a dodává, že "žádná část lidu, osoba, instituce nebo skupina si nemůže nárokovat její výkon". #ProtožeJeLepšíHlasovatPro*“ Kast v tomto tweetu upozorňuje na konkrétní ustanovení navrhovaného textu ústavy, konkrétně na článek 2, který tvrdí, že svrchovanost náleží chilskému lidu, a zdůrazňuje jednotu a nedělitelnost národa. Zdůrazňuje tak význam tohoto ustanovení tím, že vyzdvihuje, že žádná část obyvatelstva, jednotlivec, instituce nebo skupina si nemůže nárokovat výlučný výkon suverenity. To naznačuje závazek k národní jednotě a zásadu, že svrchovanost náleží celému chilskému lidu, a nikoli určité části společnosti. Hashtagem #ProtožeJeLepšíHlasovatPro vybízí své příznivce k podpoře schválení návrhu nové ústavy.

Následně dodal (16. 11. 2023): „*Článek 4 navrhovaného textu ústavy uvádí: "Chile je unitární a decentralizovaný stát". To spolu s tím, co je uvedeno v článku 2 "Jednotný a nedělitelný národ", nám umožňuje ponechat v minulosti návrh levice stát se "mnohonárodnostním" státem. #ProtožeJeLepšíHlasovatPro*“ Upozorňuje zde na článek 4 navrhované ústavy, podle něhož je Chile unitárním a decentralizovaným státem. Toto ustanovení vykládá ve spojení s článkem 2, který zdůrazňuje jednotu a nedělitelnost národa. Kast tvrdí, že kombinace těchto článků umožňuje Chile odklonit se od toho, co vnímá jako

návrh levice na přeměnu země v mnohonárodnostní stát. Zdůrazněním unitární povahy Chile a upřednostněním národní jednoty naznačuje, že navrhovaná ústava odmítá pojetí Chile jako mnohonárodnostního státu. V závěru se pak Kast vyslovuje pro schválení nové ústavy, čímž naznačuje, že představuje odmítnutí levicové vize Chile a více se shoduje aktuální verzí navrhované ústavy.

Poukazoval rovněž na nutnost respektování chilské policie. Reagoval tak na video z demonstrace komunit Mapuche, kde došlo k násilným útokům na policejní složky (3. 8. 2023): *„Útoky na Carabineros jsou naprosto nepřijatelné a vyžadují nejen odsouzení, ale i okamžité kroky ze strany vlády a policejních orgánů k nastolení pořádku a respektování příslušné autority.“* Odsuzuje útoky na chilské policejní sbory (Carabineros) a vyzývá vládu a policejní orgány k okamžitým opatřením, která by obnovila pořádek a respekt k autoritám, který dle jeho slov chybí. Kastovo prohlášení vyjadřuje rozhodný postoj k násilí namířenému proti příslušníkům pořádkových sil. Jeho výzva k okamžité akci ze strany vlády i policejních orgánů naznačuje jeho přesvědčení, že tento problém se musí naléhavě řešit.

Dne 10. 12. 2023 se rovněž vyjadřoval k organizaci CAM: *„S teroristy, jako je CAM, obchodníky s drogami a organizovaným zločinem se nevede dialog! Bojuje se proti nim, jsou pronásledováni a vězněni. Je politováníhodné, že prezident, který by měl chránit lidská práva, chrání ty, kteří je porušují.“* Kast odsuzuje nedostatečné kroky prezidenta Borice proti skupinám, které považuje za teroristické, jako například organizaci Coordinadora Arauco-Malleco (CAM). Důrazně se staví proti dialogu s těmito skupinami a tvrdí, že je třeba proti nim aktivně bojovat, pronásledovat je a věznit je, a ne s nimi vést jakákoli jednání. Kast kritizuje prezidenta za to, že podle jeho názoru nechrání lidská práva, když údajně projevuje vůči těmto skupinám shovívavost. Rámcováním problému v oblasti lidských práv se pokouší poukázat na údajné selhání vlády při plnění povinnosti chránit své občany před násilnými a kriminálními živly.

Motivační rámce

Ve svých motivačních rámcích se Kast zaměřil na mobilizaci voličů (31. 10. 2023): *„Máme 47 dní na to, abychom zveřejnili dobré návrhy, objasnili pochybnosti a vyzvali miliony Čilanů, abychom 17. prosince společně zvítězili. Hlasujme pro ústavu, která položí základy k obnově a znovuvybudování našeho milovaného Chile.“* Kast v tomto tweetu zdůrazňuje význam zbývajícího času před referendem. Uvádí, že zbývá 47 dní na splnění několika cílů: zveřejnění dobrých návrhů, vyjasnění pochybností a mobilizace milionů Čilanů, aby společně

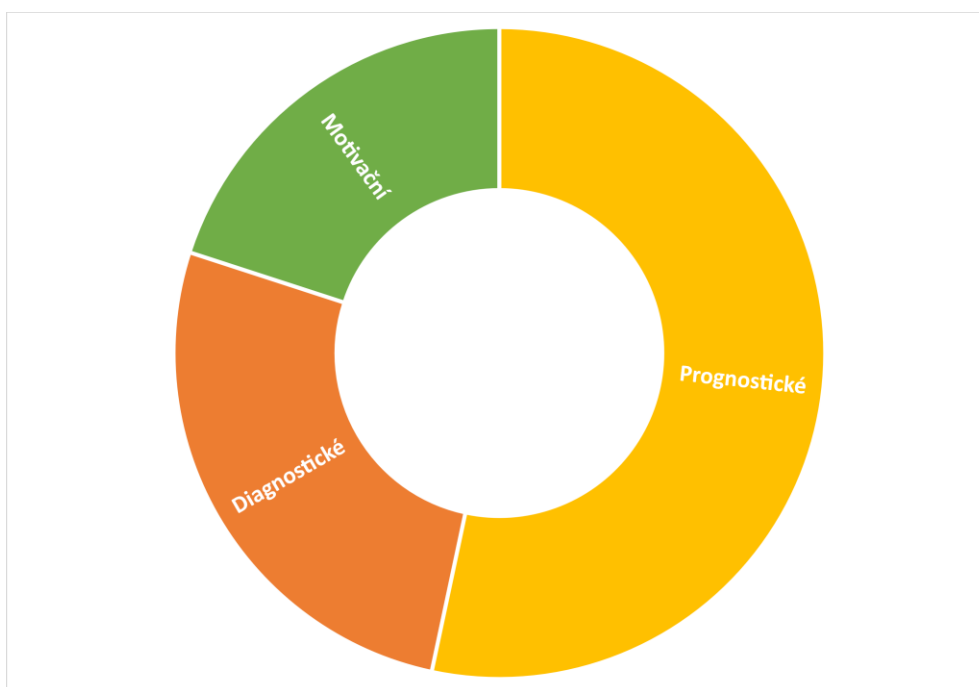
dosáhli vítězství. To naznačuje naléhavost a cílevědomost příprav na nadcházející referendum. Kast navíc vyjadřuje jasný cíl: hlasovat pro ústavu, která položí základy pro obnovu a rekonstrukci Chile. To odráží jeho vizi budoucnosti země a jeho víru v transformační sílu ústavní reformy při řešení problémů Chile a usnadnění jejího pokroku. Vyjadřuje tak odhodlání a cílevědomost a zdůrazňuje význam kolektivní akce a roli ústavy při utváření budoucnosti Chile. Slouží jako výzva k akci pro příznivce, aby se mobilizovali a pracovali na dosažení svých cílů v nadcházejícím referendu.

Dne 9. 11. 2023 zveřejnil: *„Kampaň proti lepší ústavě povede bývalý vedoucí kanceláře prezidenta Borice, který je zodpovědný za udělování milostí zločincům a teroristům. Pro ty, kteří stále pochybují: prezident Boric a jeho špatná vláda jsou proti. Je nezbytné hlasovat pro.“* Kritizuje prezidenta Borice a jeho administrativu a tvrdí, že vedou kampaň proti lepší ústavě. Kast vyzdvihuje konkrétní osobu, bývalého vedoucího kanceláře prezidenta Borice, a uvádí, že je zodpovědný za udělování milostí zločincům a teroristům. Následně vyzývá své stoupence, aby hlasovali pro lepší ústavu, a naznačuje, že je to nezbytné k potlačení vnímaného negativního vlivu Borice a jeho vlády. Snaží se tak mobilizovat podporu pro svůj vlastní postoj tím, že jej rámuje jako alternativu k Boricovu vedení.

Graf č. 7 Použití rámců Paulinou Vodanovic

Graf zobrazující rámce tweetů Pauliny Vodanovic demonstruje, že je její diskurz zaměřen především na prognostické rámce (53,33 %), přičemž více než polovina obsahu je věnována určování strategií a cílů pro řešení problémů v rámci ústavního procesu. Diagnostické rámce (26,67 %) sice tvoří menší procento, ale i tak hrají v diskurzu Vodanovic významnou roli. To svědčí o povědomí o problémech spojených s ústavním procesem. Motivační rámce (20 %) tvoří menší část jejího obsahu na Twitteru/ X. To naznačuje snahu inspirovat k angažovanosti a povzbudit kolektivní zapojení při vytváření nové ústavy. Odráží tak vyvážený přístup, který kombinuje identifikaci problému, řešení problémů a motivační prvky s cílem podnítit angažovanost a akci směřující k dosažení pozitivních výsledků v rámci procesu ústavní reformy v Chile.

Diagnostické rámce

Paulina Vodanovic ve svých diagnostických rámcích upozorňovala na problematiku přílišného vlivu Kasta na vytváření nového návrhu Ústavy (24. 9. 2023): „*Je vážné, že se partikulární většina snaží vnutit svou konkrétní vizi do Ústavy, která by měla být pro všechny. Případá mi to vážné, protože nedosáhneme dohod. Vybudujeme tuto Ústavu na základě dohod, nebo ji budeme budovat tak, aby to byla "Kastituce" (Kastova ústava)?*“ Vyjadřuje obavy z možnosti, že by určitá většina mohla vnutit do ústavy, jež by podle ní měla být dokumentem

pro všechny, svou vlastní vizi. Klade si otázku, zda bude ústava budována na základě dohod, nebo zda se z ní stane "kastituce" (narážka na návrh ústavy navržený José Antonio Kastem). Tento termín vyjadřuje její skepsi vůči možnosti, že Kastova vize ovládne ústavní proces. Vodanovic proto zdůrazňuje význam konsensu v ústavním procesu. Zdůrazňuje, že ústava by měla být dokumentem, který reprezentuje kolektivní zájmy a hodnoty všech Chileanů, a nikoliv pouze jedné konkrétní strany či ideologie.

Dne 20. 10. 2023 uvedla, že ústavní projekt je pouze republikánů, nikoliv Chile: „*Provokace republikánských pozměňovacích návrhů odráží skutečnost, že zaujímají extrémní postoje, zřejmě s cílem zmařit ústavní proces. Tento ústavní projekt je pouze republikánů, a nikoliv ústava Chile.*“ Kritizuje zde republikánské pozměňovací návrhy k ústavnímu procesu a označuje je za provokativní a extrémní. Vodanovic naznačuje, že tyto pozměňovací návrhy mají za cíl ústavní proces spíše podkopat než k němu konstruktivně přispět. Uvádí, že ústavní projekt je řízen výhradně republikány, a naznačuje, že jejich kroky nejsou v souladu s širšími zájmy Chile a jeho občanů. Z toho vyplývá obava, že republikánské pozměňovací návrhy jsou motivovány spíše stranickými zájmy než skutečnou snahou vytvořit ústavu, která by odrážela potřeby a aspirace chilského lidu. Zdůrazňuje její obavy z extremismu a stranické politiky, které dle jejích slov ovlivňují tvorbu nové ústavy.

Prognostické rámce

Vodanovic se ve svých prognostických rámcích zaměřila na podporu indigenních obyvatel (22. 6. 2023): „*Ze Socialistické strany Chile zdravíme naše indigenní obyvatele v novém We Tripantu, na začátku nového cyklu. Dnes, 21. června, si přeji, aby duch, We Tripantu, tento svátek, který připomíná začátek nového cyklu, tento duch znovuzrození, byl s námi všemi, s naší zemí, s našimi indigenními obyvatelem. Společně můžeme vybudovat lepší zemi.*“ Tweet, v němž zdraví indigenní obyvatele Chile během We Tripantu, je poselstvím solidarity a respektu vůči indigenním komunitám. Uznáním významu svátku We Tripantu jako svátku Vodanovic zdůrazňuje rovněž význam kulturních tradic a jednoty všech obyvatel při budování lepší země.

Ve stejný den rovněž publikovala: „*Dnes je We Tripantu, začátek nového cyklu pro naše indigenní obyvatele. Vzdáváme vám hold! #ZeměNepatříNámMyPatřímeZemi.*“ Její zpráva je upřímnou poctou indigenním komunitám. Věta z tweetu "Země nepatří nám, my patříme zemi" je vyjádřením indigenního světonázoru, který zdůrazňuje vzájemnou

propojenost všech živých bytostí a odpovědnost za ochranu přírody. Vyjadřuje tak solidaritu a úctu k indigenním obyvatelům a uznává význam jejich spojení se zemí.

Dne 22. 6. 2023 upozornila na výzvu, která čeká Vodanovic společně s Victorem Ramosem, Emilií Nuyado, zástupkyní Huilliche-Mapuche, a Alfredem Morenem: „*Se členy Komise pro mír a porozumění, kterou svolal prezident Boric: výkonným tajemníkem Victorem Ramosem, naší poslankyní PS Emilií Nuyado a bývalým ministrem Alfredem Morenem. Čeká nás velká výzva!*“ Upozorňuje na své zapojení do Komise pro mír a porozumění, kterou svolal prezident Gabriel Boric. V tweetu jsou zmíněni konkrétní členové komise, včetně výkonného tajemníka Victora Ramose, poslankyně Emilie Nuyado, která zastupuje komunitu Huilliche-Mapuche, a bývalého ministra Alfreda Morena.

Na svém Twitteru/ X uvedla (13. 6. 2023), že Socialistická strana bude hájit myšlenky spravedlivější a jednotnější země: „*Včera byla v Ústavní radě ustavena PS, která bude rozhodujícím způsobem hájit naše myšlenky na společné budování spravedlivější a jednotnější země. Vážíme si možnosti dosáhnout dohody, která umožní její instalaci!*“ Vodanovic zdůrazňuje, že PS byla nyní ustavena v Ústavní radě, což naznačuje její formální účast v procesu přípravy nové ústavy. Uvedla, že PS bude "rozhodně hájit naše myšlenky o společném budování spravedlivější a jednotnější země". To naznačuje, že strana bude v rámci procesu ústavní reformy obhajovat své vize a principy spravedlivého a jednotného státu. Vyjadřuje uznání za "příležitost dosáhnout dohody, která umožní její instalaci", což znamená ochotu vést dialog. Zdůrazněním formálního zapojení PS a jejího záměru hájit své představy Vodanovic signalizuje přání strany hrát konstruktivní roli při formování nové ústavy a budování spravedlivější a jednotnější země.

Určila jasnou strategii v souvislosti s návrhem nové Ústavy (6. 12. 2023): „*V Linares jsem se připojila k transparentu #Proti. Protože tato Ústava je špatná a přináší prospěch pouze těm nejprivilegovanějším, #CeléChileHlasujeProti*“ Paulina Vodanovic zde vyjadřuje svůj nesouhlas s navrhovanou ústavou a vyjadřuje podporu hlasování #proti. Návrh ústavy kritizuje s tím, že je škodlivý a zvyhodňuje pouze nejprivilegovanější jedince. Naznačuje tak její názor, že navrhovaná ústava dostatečně neřeší potřeby a zájmy širšího obyvatelstva, zejména marginalizovaných nebo znevýhodněných skupin. Prohlášením, že "Celé Chile hlasuje proti", Vodanovic naznačuje, že proti navrhované ústavě existuje v celé zemi široký odpor. Vyjadřuje tak odmítnutí konzervativní ústavy v referendu a zdůrazňuje obavy z dopadu dokumentu na společenskou nerovnost a privilegia.

V souvislosti s terorismem v Araukánii navrhla jasná řešení (18. 6. 2023): „*V boji proti terorismu nestačí současná právní řešení; musíme převzít politickou odpovědnost a prosadit tolik potřebné reformy. Musíme se toho ujmout z politického hlediska. Nejen po právní stránce, právní předpisy nestačí. Zákon je špatný, jelikož vyžaduje prokázat úmysl teroristického činu. Umístění bomby vyžaduje teroristický záměr. A jak se prokazuje úmysl. Pokud vytvoříte zákon, který říká, že nastražení bomby na auto, most je teroristický čin jako takový, nemusíte prokazovat úmysl.*“ Zabývá se zde problematikou boje proti terorismu a tvrdí, že současná právní řešení jsou nedostatečná. Uvádí, že přístup k řešení terorismu musí přesáhnout rámec právních opatření a zahrnovat politická opatření. Naznačuje, že spoléhat se pouze na právní předpisy je nedostatečné, protože nemusí účinně řešit složitost teroristických činů. Vodanovic dále kritizuje požadavek současných zákonů na prokázání úmyslu teroristického činu a tvrdí, že právě to představuje problém při stíhání teroristů. Obhajuje právní rámec, který by definoval určité akce, jako je například umístění bomby, jako teroristické činy samy o sobě, bez nutnosti prokazovat úmysl. Snaží se tak o důraznější a proaktivnější opatření v boji proti terorismu a zdůrazňuje potřebu politického vedení a legislativních reforem, které by řešily měnící se povahu bezpečnostních hrozeb.

Vyjádřila rovněž jasný postoj k prohlášení ředitelky Národního institutu pro lidská práva Consuelo Contreras, která uvedla, že je třeba v dialogu o ukončení násilí v jižní makrozóně zvážit skupiny, které jsou extrémnější, jako je CAM (8. 12. 2023): „*Nemyslím si, že je vhodné vést dialog s lidmi, kteří používají násilí jako metodu politického jednání, jako organizace CAM.*“ Uvádí rozhodný postoj proti vyjednávání nebo zapojování se do diskusí s organizacemi, které se k dosažení svých politických cílů uchylují k násilí. Zdůrazňuje její postoj k politickému násilí a postoj k vhodné reakci na skupiny, které se takového jednání dopouštějí. Byla také dotázána, zda považuje CAM za zločineckou organizaci: „*Nejsem ta, které přísluší odpovídat na tuto otázku. Probíhá vyšetřování v justici, jsou tu lidé, kteří jsou ve výkonu trestu nebo jsou zadrženi. Je to justice, která tady musí kvalifikovat, zda se jedná o teroristické zločiny nebo ne. Ale evidentně tady dochází k používání násilí jako permanentního způsobu politického jednání, takže vstupovat do dialogu s lidmi, kteří se hlásí k násilí, mi nepřipadá vhodné.*“ Zdůrazňuje, že je důležité umožnit soudnímu procesu určit klasifikaci činnosti CAM.

Motivační rámce

Ve svých motivačních rámcích se Vodanovic zaměřila na mobilizaci voličů (1. 11. 2023): „*Toto není ústava, která sjednotí Chile! Naše politická komise Socialistické strany po analýze návrhu ústavy spolu s radními a experty rozhodla vyzvat k hlasování odmítnutí projektu: Toto není ústava, která sjednocuje Chile. Proti zneužívání, proti nerovnosti, proti nejednotě. Tento projekt Chile nesjednocuje. Neřeší problémy našich občanů.*“ Vodanovic uvádí, že politická komise PS se po analýze návrhu ústavy s radními a odborníky rozhodla vyzvat voliče k odmítnutí návrhu nové Ústavy. Domnívá se, že navrhovaná ústava má zásadní nedostatky a neslouží zájmům chilského lidu. Reflektuje tak odmítavý postoj Socialistické strany k návrhu Ústavy a její přesvědčení, že navrhovaný text není sjednocujícím dokumentem. Naznačuje tak názor Socialistické strany, že návrh Ústavy neřeší rozpory v zemi, a naopak udržuje stávající problémy Chile. Vyjadřuje nesouhlas s návrhem ústavy z důvodu "zneužívání, nerovnosti a nejednoty", což naznačuje, že navrhovaný text tyto zásadní problémy, kterým Chile čelí, dostatečně neřeší. Postoj strany naznačuje zásadní nesouhlas se směřováním a obsahem ústavní reformy vedené konzervativci ovládanou Ústavní radou.

V den voleb (17. 12. 2023) zveřejnila: „*Hlasování je jednoduché a rychlé, neexistují žádné výmluvy pro neúčast. Chile dnes dělá velmi důležité rozhodnutí, nezůstávejte doma. Dnes musíme učinit to nejlepší rozhodnutí pro Chile. Přijďte k volbám!*“ Vodanovic zde vyzývá k účasti v referendu a zdůrazňuje jednoduchost a rychlost hlasovacího procesu. Zdůrazňuje význam rozhodnutí, které se právě přijímá, a naznačuje, že se jedná o klíčový okamžik pro Chile. Tím, že nabádá, aby lidé nezůstávali doma, vyzdvihuje význam aktivní občanské angažovanosti a roli, kterou každý volič hraje při utváření budoucnosti země. V závěru přímo vyzývá k akci a vyzývá občany, aby přišli k volbám a využili svého volebního práva. Publikace tak slouží jako výzva k občanské participaci a zdůrazňuje význam příspěvku každého jednotlivce k demokratickému procesu.

10 Závěr

Výsledky analýzy ukázaly, že Francisco Chahuán ve srovnání s Loncon, která prosazuje ústavní uznání indigenních obyvatel, právo na sebeurčení a neváhá se hlásit k Morálesovi a používá ho jako figuru vhodnou pro politický boj v Chile, Chahuán naopak odmítá Chile jako mnohonárodnostní stát, rovněž tedy odmítá systém, který funguje v Bolívii. Boric se ve svých tweetech častěji obracel na předsedkyni Ústavního konventu Elisú Loncon, kde ji často vyjadřoval svoji podporu, na rozdíl od Franciscu Chahuána. Zásadní rozdíl mezi Boricem a Chahuánem je v uznání obyvatel Mapuche jako samostatného národa. Zatímco Boric prosazoval ústavní uznání národa Mapuche a jejich právo na sebeurčení, Chahuán usiloval o jeden národ v Chile, ve kterém se respektují i ostatní identity.

Alihuén Antileo Navarrete se rovněž jako Elisa Loncon vyhradil proti neschopnosti chilské vlády plně uznat a přijmout kulturní a jazykovou rozmanitost Mapuche. Antileo však oproti Loncon nepublikoval mnoho tweetů v souvislosti s násilím páchaným na Mapuche ze strany chilské policie. Oba ve svých diagnostických rámcích označili jako problém rasismus a institucionální diskriminaci. Zásadní rozdíl mezi požadavky Loncon a Antilea je v uznání národa Mapuche v ústavě. Zatímco Loncon se během prvního procesu snažila o ústavní uznání, Antileo zdůrazňuje význam zakotvení základních práv indigenních obyvatel v ústavě, přičemž ale uznává, že indigenní obyvatelé jsou součástí chilského národa. Elisa Loncon se svých prognostických rámcích více zaměřila na mezinárodní spolupráci, například s organizacemi jako je OSN, ECLAC, EU či na spolupráci s konkrétními státy. Antileo ve svých tweetech zmínil pouze spolupráci s Bolívií v kontextu zavedení interkulturality do vzdělávacích osnov.

Kast stejně jako Chahuán vystupuje proti levici, především proti Gabrielu Boricovi. Obviňují levici z ochrany kriminálních aktivit CAM a naznačují vnímání politické zaujatosti na ochraně osob zapojených do trestné činnosti před právními důsledky. Naznačují, že levice, kterou zastupuje Boric, nedokáže dostatečně odsoudit násilí. Ve svých prognostických rámcích navrhují jasné řešení situace, a to Chile jako je jednotný a nedělitelný národ. Odmítají návrh levice na přeměnu země v mnohonárodnostní stát. Kast ve srovnání s Chahuánem publikoval mnohem méně tweetů ohledně indigenních obyvatel. Naznačuje to fakt, že během druhého procesu vytváření nové ústavy již tato problematika nebyla klíčová.

Vodanovic měla ve srovnání s Gabrielem Boricem mnohem méně příspěvků v souvislosti s indigenními obyvateli. To naznačuje, že během druhého ústavodárného procesu

nebyla indigenní otázka tak zásadním tématem, jako během prvního procesu vytváření nové ústavy. Oba ve svých diagnostických rámcích zaměřují na kritiku pravice. Zdůrazňují odhodlání zajistit, aby ústavní proces zůstal nezávislý a reagoval na aspirace chilského lidu. Boric ve svých prognostických rámcích navrhl jasný cíl, a to ústavní uznání národa Mapuche. Vodanovic však tuto problematiku na svém Twitteru/ X nijak nekomentovala. Oba ale vyjadřují solidaritu a respekt vůči indigenním komunitám a zdůrazňují důležitost zachování jejich kulturní identity.

Elisa Loncon ve svých diagnostických rámcích označila za viníka aktuální situace chilský stát a jeho instituce. Ve svých publikacích kritizovala neschopnosti chilské vlády plně uznat a přijmout kulturní a jazykovou rozmanitost Mapuche, což odráží přetrvávající napětí mezi požadavky indigenních obyvatel na práva a zastoupení a odpor státu k plnému přijetí pluralismu. Jako problém označuje popírání či marginalizaci národů v rámci národních států. Kritizuje homogenizační tendence modelu národního státu, který dle jejího názoru plně neuznává a nepřijímá heterogenitu kulturních, jazykových a historických zkušeností v rámci svých hranic. Další kritika státu se váže k otázce politických vězňů, kdy požadovala respektování řádného soudního řízení, zásady presumpce nevinny a odškodnění.

Ve svých prognostických rámcích Loncon navrhla jasné strategie a cíle. Jedno ze zásadních témat bylo ústavní uznání indigenních národů a právo na sebeurčení. Jedná se o klíčový požadavek, jenž byl v centru debat a napětí kolem procesu ústavní reformy. Zasazuje se o nové pojetí modelu národního státu, který by byl inkluzivnější k různým národům. Vyzývá tak k pluralitnějšímu a mezikulturnímu přístupu k politickému a sociálnímu uspořádání, jenž dle jejích slov překračuje homogenizační tendence národního státu a zahrnuje bohatou rozmanitost identit. Další navrhovaná řešení Elisy Loncon byla demilitarizace Wallmapu a ukončení represí s cílem vytvořit podmínky pro mír a upřednostnit politický dialog. Loncon zdůrazňuje, že právě o tuto perspektivu Konvent usiluje. Zasazuje se o dodržování lidských práv a inkluzivní dialog jako základní součásti této transformace. V rámci kulturní a jazykové rozmanitosti usilovala o vícejazyčnou ústavu. Během Ústavního konventu se rovněž snažila o územní decentralizaci. Zmiňuje také mezinárodní spolupráci, jelikož mnohonárodnost označuje nejen jako výzvu pro Chile, ale pro celý svět. Zdůrazňuje důležitost uznání a podpory práv a perspektiv indigenních obyvatel v celosvětovém měřítku. Ve svých motivačních rámcích zdůrazňovala zásady dialogu a transparentnosti s obyvateli Chile během ústavního procesu. Výzva ke sledování změn, jež chtějí realizovat, naznačuje závazek k postupnému pokroku a uznání kolektivního úsilí, které je nutné k dosažení smysluplných změn.

Francisco Chuahuán ve svých diagnostických rámcích jasně identifikoval problém a označil viníka. Vyjádřil kritický názor na roli indigenních obyvatel v Ústavním konventu. Obviňuje indigenní představitele, že se staví do pozice jediných zástupců občanů a snaží se rozložit koncept národa. Je toho názoru, že se snaží prosadit nepatřičný vliv či podkopat širší národní zájmy ve prospěch vlastního programu. Ve svých tweetech se rovněž obrátil přímo na předsedkyni Ústavního konventu Elisú Loncon, kde požadoval právo na nesouhlas, který je součástí demokracie. Věnoval se rovněž tématu politických vězňů, kde vyjadřuje silný nesouhlas s myšlenkou udělení milosti, jak navrhuje Gabriel Boric a Elisa Loncon. Chahuán naznačuje skepsi vůči legitimitě jejich tvrzení o politických motivech či ospravedlnění. Obviňuje levici z ochrany kriminálních aktivit a naznačuje vnímání politické zaujatosti na ochraně osob zapojených do trestné činnosti před právními důsledky. Odmítl prohlášení Konventu požadující svobodu politických vězňů, jelikož argumentoval tím, že v Chile neexistují žádní političtí vězni. Ve svých publikacích rovněž naznačil, že dle jeho názoru existuje nesoulad mezi vnímáním Konventu a širšími náladami veřejnosti.

Ve svých prognostických rámcích se zaměřil na jasné řešení problému národní otázky. Zdůraznil důležitost respektu a budování identity indigenních obyvatel, avšak za podmínek jednoho národního státu. Odmítá tak myšlenku Chile jako mnohonárodnostního státu a snahy o ústavní uznání indigenních obyvatel a jejich práva na sebeurčení, které prosazují indigenní vůdci, jako je Elisa Loncon. V rámci svých motivačních rámců vyzýval občany k jednotě a společné akci při obnově společného národního projektu pro Chile. Rovněž dodal, že jediným způsobem, jak obnovit společný projekt národa, je vybudovat důvěru. Zdůraznil, že je třeba přiblížit rozhodování občanům.

Gabriel Boric ve svých diagnostických rámcích odsoudil jednání chilského státu. Odmítá pokračující násilí v konfliktu mezi chilským státem a indigenní komunitou Mapuche. Boricův požadavek na důkladné vyšetřování bez možnosti beztrestnosti naznačuje závazek k odpovědnosti a odmítnutí beztrestnosti, jež dle jeho slov mnohdy charakterizuje reakci státu na případy násilí vůči Mapuche. Odsoudil rovněž militarizovaný přístup, který chilský stát v konfliktu Mapuche používá. Vyhradil se rovněž proti vyjádření koalice Chile Vamos ohledně odmítnutí decentralizace. Kriticky se vyjádřil rovněž k politickému proudu piñerismo. Uvedl, že není možné, aby mohli vést Ústavní konvent a diktovat jejich požadavky. Zdůrazňuje, že je důležité naslouchat lidem a vypracovat novou ústavu na základě jejich podnětů.

Uvedl jasné cíle ve svých prognostických rámcích, a to ústavní uznání národa Mapuche. V několika tweetech uvedl, že je ochotný vést dialog a hledat řešení, jež budou respektovat práva na půdu a sebeurčení Mapuche. Uznává historický a kulturní význam půdy pro Mapuche a vyjadřuje solidaritu s jejich úsilím o její ochranu a zachování. Často rovněž odpovídal na tweet Elisy Loncon, například v příspěvku o pluralitním Chile, kde Boric vyjadřuje silnou podporu práci Ústavního konventu, a především samotné Elise Loncon. Boricova reakce naznačuje, že se s touto vizí ztotožňuje, a vybízí k dalšímu pokroku směrem k tomuto cíli prostřednictvím procesu ústavní reformy.

Usiloval rovněž o paritní volby do chilského Kongresu, s vyhrazenými místy pro indigenní obyvatelstvo a s možností sestavení kandidátní listiny nezávislými kandidáty. Uvedl, že prosazuje parlament, který bude odrážet rozmanitost Chile. V souvislosti s militarizací v Araukánii navrhl jasnou strategii, kdy upozornil na důležitost rozhovorů, naslouchání a učení se od komunit Mapuche. Zdůrazňuje jeho odhodlání podporovat dialog, porozumění a mírová řešení před militarizací. Uvedl, že militarizace Araukánie vyvolává jen větší odpor a násilí.

Častým tématem byla rovněž decentralizace. Zdůrazňuje, že je třeba obnovit důvěru a hovořit o obnově území národa Mapuche. Jeho postoj naznačuje odklon od centralizovaného přístupu, který je podle něj spojován s tradičními politickými rámci, a signalizuje odhodlání podporovat větší regionální autonomii a rozhodovací pravomoci. Uznává, že je důležité řešit požadavky národa Mapuche na autonomii a možnost uplatňovat vlastní kosmovizi na svých tradičních územích. To představuje uznání odlišné identity, práv a aspirací národa Mapuche. Zdůrazňuje tak jeho úsilí o podporu procesu ústavní reformy a prosazování většího začlenění a sebeurčení indigenních obyvatel Chile.

Alihuén Antileo Navarrete ve svých diagnostických rámcích identifikoval jako problém institucionální diskriminaci vůči komunitám Mapuche v souvislosti s ústavodárným procesem. V případě ostatních indigenních obyvatel použil výraz "volební genocida", jelikož dle jeho slov byli vynecháni, jako by neexistovali. V souvislosti s ústavodárným procesem vinu jednoznačně přisoudil Republikánské straně a chilské pravici. Zdůrazňuje, že ústava by neměla být považována za nástroj k prosazování zájmů určité politické strany. Antileo rovněž uvedl, že navrhovaná ústava je vytvořena tak, aby sloužila zájmům ekonomické a politické elity, jež se nechtějí vzdát své moci, neboť těží ze stávajícího systému nerovnosti. Zpochybňuje tak legitimitu a spravedlnost navrhované ústavy. Kritizuje návrh, který dle jeho názoru napsali bohatí pro bohaté. Antileo považuje navrhovanou ústavu za regresivní dokument, který

dostatečně neřeší práva a aspirace indigenních komunit. V několika svých tweetech tak uvedl, že hodlá hlasovat proti návrhu.

Ve svých prognostických rámcích navrhl jasné cíle, a to ústavní uznání zahrnující jazyková práva, vzdělání, zdraví a územní autonomii, dále politickou účast zahrnující vyhrazená místa pro indigenní obyvatele a rovněž územní restituce a reparace. Zdůrazňuje také důležitost institucionalizace procesu pozemkových restitucí a zajištění toho, aby se neomezoval pouze na určitou administrativu nebo politický cyklus. Z tweetů Antilea vyplývá jeho přesvědčení, že zájmy indigenních komunit jsou přehlíženy nebo marginalizovány ve prospěch mocnějších skupin. Antileo ve svých tweetech uvádí, že během ústavodárného procesu již bylo stanoveno, že Chile je jeden nedělitelný národ a že indigenní obyvatelé jsou součástí chilského národa. Zdůrazňuje však význam zakotvení základních práv indigenních obyvatel, přičemž zároveň uznává, že je třeba zohlednit objektivní kritéria reality a současné situace. Ve svých motivačních rámcích často vyzýval k podpoře návrhu vyhrazených míst pro indigenní obyvatele. V souvislosti s referendem uvedl, že legitimní požadavky indigenních komunit nebyly splněny a že nepřijmou návrh ústavy, jenž neuznává a nezastupuje jejich práva a zájmy. Vyzývá voliče, aby 17. prosince návrh odmítli, a zdůrazňuje, že to má zásadní význam pro zastavení postupu konzervativních a anti indigenních sil, které usilují o oslabení práv a autonomie indigenních obyvatel.

José Antonio Kast se ve svých diagnostických rámcích nejčastěji zaměřoval na kritiku levice a prezidenta Gabriela Borice. Dle jeho názoru Boric nevěnuje dostatečnou pozornost zásadním otázkám země. Uvádí, že jednání vlády je rozdělující a v rozporu se zájmy lidu. Vyjadřuje tak kritický postoj k postupu vlády při přípravě návrhu ústavy a obviňuje ji z nedůslednosti a maření ústavního procesu. Ve svých tweetech zdůraznil zásadní ustanovení navrhované ústavy, konkrétně článek 2, který uvádí, že Chile je jednotný a nedělitelný národ. Zdůrazňuje tak význam tohoto ustanovení tím, že vyzdvihuje, že žádná část obyvatelstva, jednotlivec, instituce nebo skupina si nemůže nárokovat výlučný výkon suverenity. To naznačuje závazek k národní jednotě a zásadu, že svrchovanost náleží celému chilskému lidu, a nikoli určité části společnosti. Uvedl, že články v novém návrhu ústavy umožní Chile odklonit se od toho, co vnímá jako návrh levice na přeměnu země v mnohonárodnostní stát.

Ve svých motivačních rámcích se Kast zaměřil na mobilizaci voličů. Vyjadřuje jasný cíl: hlasovat pro ústavu, jež položí základy pro obnovu a rekonstrukci Chile. Vyjadřuje tak odhodlání a cílevědomost a zdůrazňuje význam kolektivní akce a roli ústavy při utváření

budoucnosti Chile. Vyzýval své stoupence, aby hlasovali pro lepší ústavu, a naznačoval, že je to nezbytné k potlačení vnímaného negativního vlivu Borice a jeho vlády. Snažil se tak mobilizovat podporu pro svůj vlastní postoj tím, že jej rámuje jako alternativu k Boricovu vedení.

Paulina Vodanovic ve svých diagnostických rámcích identifikovala jako problém přílišný vliv Kasta na vytváření nového návrhu ústavy. Ve tweetech použila rovněž výraz "kastituce", když zdůrazňovala, že ústava by měla být dokumentem, který reprezentuje kolektivní zájmy a hodnoty všech Chileanů, nikoliv pouze jedné konkrétní skupiny či ideologie. Následující měsíce uvádí, že ústavní projekt je řízen výhradně republikány, a naznačuje, že jejich kroky nejsou v souladu s širšími zájmy Chile a jeho občanů. Z toho vyplývá obava, že republikánské pozměňovací návrhy jsou motivovány spíše stranickými zájmy než skutečnou snahou vytvořit ústavu, která by odrážela potřeby a aspirace chilského lidu. Zdůrazňuje obavy z extremismu a stranické politiky, které ovlivňují tvorbu nové ústavy, a zdůrazňuje, že je důležité zajistit, aby byl ústavní proces reprezentativní pro všechny Chileany.

Své prognostické rámce zaměřila Vodanovic na podporu indigenních obyvatel. V několika tweetech vyjadřovala solidaritu a respekt vůči indigenním komunitám, když uznává význam jejich spojení se zemí a zdůrazňuje důležitost zachování jejich kulturní identity. Určila jasnou strategii v souvislosti s návrhem nové ústavy. Vyjadřuje svůj nesouhlas s navrhovanou ústavou a vyjadřuje podporu hlasování proti. Návrh ústavy kritizuje s tím, že zvýhodňuje pouze nejprivilegovanější jedince. Vyjadřuje tak odmítnutí konzervativní ústavy v referendu a zdůrazňuje obavy z dopadu dokumentu na společenskou nerovnost a privilegia. Ve svých tweetech se během sledovaného období nezmínila, zda je pro ústavní uznání indigenních národů či pro jednotu chilského národa. Ve svých motivačních rámcích se Vodanovic zaměřila na mobilizaci voličů, kde vyzývá k odmítnutí návrhu nové ústavy. Domnívá se, že navrhovaná ústava má zásadní nedostatky a neslouží zájmům chilského lidu. Uvádí, že se nejedná o ústavu, jež by sjednocovala Chile.

Případný další výzkum by mohl zkoumat ústavní a institucionální uznání práv indigenních obyvatel v celém latinskoamerickém regionu, analyzovat faktory a procesy, které vedou k ústavním reformám týkajícím se problematiky indigenních obyvatel, a posoudit výsledky a dopady těchto změn na realizaci práv indigenních obyvatel a jejich sebeurčení.

11 Prameny

Elisa Loncon, Twitter/ X, @ElisaLoncon

Francisco Chahuán, Twitter/ X, @chahuan

Gabriel Boric, Twitter/ X, @GabrielBoric

Alihuen Antileo Navarrete, Twitter/ X, @NALihuen

José Antonio Kast, Twitter/ X, @joseantoniokast

Paulina Vodanovic, Twitter/ X, @pvodanovic

12 Sekundární literatura

Odborná literatura

ANDRADE, María José, „La lucha por el territorio mapuche en Chile: una cuestión de pobreza y medio ambiente“, *L'Ordinaire des Amériques* 49(4), 2019, pp. 403-425.

ARAVENA, Andrea, „El rol de la memoria colectiva y de la memoria individual en la conversión identitaria mapuche“, *Estudios atacameños* 26(2), 2003, pp. 25-39.

BENFORD, Robert, 1987. *Framing Activity, Meaning and Social Movement Participation: The Nuclear Disarmament Movement*. Austin. PhD Thesis. University of Texas.

BENFORD, Robert D., SNOW, David, „Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment“, *Annual Review of Sociology* 26(1), 2000, pp. 611–639.

BENGOA, José, *El campesinado chileno: después de la reforma agraria*, Santiago de Chile: Ediciones Sur, 1983.

BENGOA, José, „Los Mapuches: historia, cultura y conflicto“, *Cahiers des Amériques latines* 68(3), 2011, pp. 89–107.

BENNETT, DeeDee, „Emergency preparedness collaboration on Twitter“, *Journal of Emergency Management* 16(3), 2018, pp. 180-191.

BOCCARA, Guillaume, „The Mapuche People in Post-Dictatorship Chile“, *Estudes Rurales* 3, 2002, pp. 283-303.

BRICEÑO-OLIVERA, Claudio, TEREUCÁN-ANGULO, Julio, GALVÁN-CABELLO, Miguel, MIRANDA-VARGAS, Horacio, „Evaluación de la Escala de Identidad Étnica en adolescentes mapuche de Chile“, *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales Niñez y Juventud* 18(3), 2020, pp. 1–25.

- CAMPOS MEDINA, Jorge, FARÍAS DURÁN, Camilo, VERGARA PINTO, Francisca, „Aproximación a la identidad étnica mapuche dentro del Movimiento Campesino Revolucionario“, *Izquierdas* 37, 2017, pp. 120–141.
- CANIUQUEO, Sergio, „Dictadura y pueblo mapuche 1973 a 1978. Reconfiguración del colonialismo chileno“, *Revista de Historia Social y de las Mentalidades* 17, 2013, pp. 89–132.
- CASERO-RIPOLLÉS, Andreu, „Research on political information and social media: Key points and challenges for the future“, *El Profesional de la Información* 27(5), 2018, pp. 964–974.
- COLEMAN, Stephen, BLUMLER, Jay, *The Internet and Democratic Citizenship*, Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
- DIJK, Teun A. Van, „Principles of Critical Discourse Analysis“, *Discourse and Society* 4, 1993, pp. 95–149.
- ENLI, Gunn, *Mediated Authenticity: How the Media Constructs Reality*, New York: Peter Lang, 2015.
- FAIRCLOUGH, Norman, *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*, Londýn: Routledge, 2003.
- FIGUEROA-HUENCHO, Verónica, *The Process of the Indigenous policy in Chile*, Santiago de Chile: Universidad de Chile, 2010.
- FIGUEROA HUENCHO, Verónica, „Implementation of indigenous public policies and tensions to governance: evidences from the Chilean case“, *Critical Policy Studies* 15(2), 2021, pp. 209–228.
- FOUCAULT, Michel, *Archeologie věděni*, Praha: Herrmann & synové, 2016.
- GARCÍA, Raquel, „Twitter y la teoría de la Agenda-Setting: mensajes de la opinión pública digital“, *Estudios sobre el mensaje periodístico* 20(1), 2014, pp. 249–265.
- HAMAN, Michael, ŠKOLNÍK, Milan, „Politicians on Social Media. The online database of members of national parliaments on Twitter“, *El profesional de la información* 30(2), 2021, pp. 1-25.
- HOFFMANNOVÁ, Jana, *Stylistika a současná situace stylistiky*, Praha: Trizonia, 1997.
- TRIMBLE, Joseph DICKSON, Ryan, *Ethnic identity*, Thousand Oaks: Sage, 2005.
- JUNGHERR, Andreas, „Twitter use in election campaigns: A systematic literature review“, *Journal of Information Technology & Politics* 13(1), 2016, pp. 72–91.
- KRAUS, Jiří, *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2010.
- MARIMAN, José, *Autodeterminación, Ideas políticas mapuche en el albor del siglo XXI*. Santiago de Chile: Lom, 2012.

- MARTÍNEZ MAURI, Mònica, OROBITG CANAL, Gemma. *Internet fortalece a las comunidades indígenas*. Santiago de Chile: The Conversation, 2019.
- MASCAREÑO, Aldo, ROZAS, Juan, *Mapuche en el sur: identidad, materialidad y expectativa*, Santiago de Chile: Centro de Estudios Públicos, 2023.
- MERINO, Roger, „Reimagining the Nation-State: Indigenous Peoples and the Making of Plurinationalism in Latin America“, *Leiden Journal of International Law* 31(4), 2018, pp. 773–792.
- MUÑOZ, Gerardo, QUINTRIQUEO, Segundo, TORRES, Héctor, GALAZ, Alberto, „Küpan y Tuwün como Fondos de Conocimiento para Contextualizar la Educación Intercultural en Territorio Mapuche“, *Revista Internacional de Educación para la Justicia Social* 11(1), 2022, pp. 13–30.
- RODRIGUEZ, Patricia, CARRUTHERS, David, „Testing Democracy’s Promise: Indigenous Mobilization and Chilean State“, *European Review of Latin American and Caribbean Studies* 85, 2008, pp. 3-21.
- SCHNEIDEROVÁ, Soňa, *Analýza diskurzu a mediální text*, Praha: Karolinum, 2016.
- SIMON, W. Jeanne; GONZÁLES, Claudio a FENELON, V. James, „Contradictions in Multicultural Indigenous Policies: A Systemic Analysis of the Chilean State’s Response to Mapuche Demands“, *Sociological Review* 58, 2009, pp. 95-115.
- SMITH, Anthony, *Myths of Ethnic Descent*, Hoboken: Wiley, 2015.
- SMITH, Anthony, *National Identity*, Londýn: Penguin, 1991a.
- SMITH, Anthony, *The Ethnic Origins of Nations*, Londýn: Wiley-Blackwell, 1991b.
- SNOW, David A, BENFORD, Robert, *Ideology, Frame Resonance and Participant Mobilization*, London: JAI Press, 1988a.
- SNOW, David, BENFORD, Robert, „Ideology, Frame Resonance and Participant Mobilization“, *International Social Movement Research* 1, 1988b, pp. 197–218.
- STUHLÍK, Milan, SALAS, Alberto, *Rasgos de la sociedad mapuche contemporánea*. Santiago de Chile: Universidad Católica de Chile, 1974.
- TURRA, Omar, CATRIQUIR, Desiderio, VALDÉS, Mario, „La identidad negada: historia y subalternización cultural desde testimonios escolares mapuche“, *Cadernos de Pesquisa* 47(163), 2017, pp. 342–356.
- WEBB, Andrew, RADCLIFFE, Sarah, „Mapuche Demands during Education Reform, the Penguin Revolution and the Chilean Winter of Discontent“, *Studies in Ethnicity and Nationalism* 13, 2013, pp. 319-341.
- ZIBECHI, Raúl, *Repensar el sur: las luchas del pueblo Mapuche*, Guadalajara: Editorial RETOS, 2020.

On-line zdroje

MONTES, Rocío, „El referéndum de Chile divide al país a dos semanas de su celebración“, *El País* 2022 [citováno 2. 2. 2024]. Dostupné na: <https://elpais.com/chile/2022-08-22/el-referendum-de-chile-divide-al-pais-a-dos-semanas-de-su-celebracion.html>

Národní statistický úřad Chile, „Segunda entrega resultados Censo 2017: Chile presenta mayor nivel educativo, creciente inmigración y aumento de hogares unipersonales“, 2018, [citováno 26. 11. 2023]. Dostupné na: <https://www.ine.cl/prensa/2018/05/04/segunda-entrega-resultados-censo-2017-chile-presenta-mayor-nivel-educativo-creciente-inmigraci%C3%B3n-y-aumento-de-hogares-unipersonales>

Návrh ústavy Chilské republiky 2022. Dostupné na: <https://www.chileconvencion.cl/wp-content/uploads/2022/07/Texto-Definitivo-CPR-2022-Tapas.pdf>

Návrh ústavy Chilské republiky 2023. Dostupné na: <https://www.procesoconstitucional.cl/docs/Propuesta-Nueva-Constitucion.pdf>

SANDOVAL, Pablo, „Elecciones en la Convención: seguir construyendo un nuevo Chile“, *Diario y Radio Universidad Chile* 2021, [citováno 21. 10. 2023]. Dostupné na: <https://radio.uchile.cl/2021/12/30/elecciones-en-la-convencion-seguir-construyendo-un-nuevo-chile/>

VELOSO, Luciano, „Las 13 falencias de la Constitución, de acuerdo a expertos“, *BioBioChile* 2019, [citováno 26. 10. 2023]. Dostupné na: <https://www.biobiochile.cl/noticias/nacional/chile/2019/11/14/las-13-falencias-de-las-constitucion-de-acuerdo-a-expertos.shtml>

Vláda Chilské republiky, „Hagamos historia“, 2022, [citováno 15. 12. 2023]. Dostupné na: <https://www.gob.cl/hagamoshistoria/>

Zákon o indigenním obyvatelstvu N° 19.253, [citováno 14. 12. 2023]. Dostupné na: <https://www.bcn.cl/leychile/navegar?idNorma=30620>

13 Přílohy

Polostrukturované rozhovory

Rozhovor s Elisou Loncon ze dne 18. března 2024.

Elisa Loncon, předsedkyně Ústavního konventu v období od 4. července 2021 do 5. ledna 2022, kde zastupovala indigenní obyvatele Mapuche.

Jsou podle vás platné právní rámce na ochranu indigenních obyvatel a indigenní organizace v Chile účinné (zákon o indigenním obyvatelstvu, organizace CONADI a mezinárodní normy platné v Chile, jako je Deklarace OSN)?

Právní rámec platný pro indigenní obyvatelstvo v Chile je nedostatečný. Zákon o indigenním obyvatelstvu je malý nástroj, který nemá velkou politickou ani právní sílu k provádění a realizaci práv indigenních obyvatel. Tento zákon tak není dostatečný. Následně vyšla Deklarace OSN o právech indigenních obyvatel, ale v Chile je to něco symbolického, co nemá účinné uplatnění při uznávání indigenních práv. Její provádění je tedy i nadále problémem.

Jak vnímáte zastoupení Mapuche v chilském politickém systému a popřípadě jaké změny navrhuje?

Zastoupení indigenních obyvatel v Chile neexistuje. Byla zde naděje během prvního ústavodárného procesu, ale tento pokus se nezdařil a my jsme se opět vrátili do fáze barbarství, pokud jde o indigenní obyvatele. Pro Mapuche není reprezentativní vstupovat do Parlamentu prostřednictvím politické strany, jelikož tam musí zastupovat zájmy daného politického subjektu. Požadavky Mapuche však jdou nad rámec požadavků politické strany. Dříve existovala část obyvatel Mapuche, která chtěla založit stranu, ale nedařilo se jí. Zákon o politických stranách má mnoho požadavků, je nemožné, aby se marginalizované skupiny, jako my, etablovaly prostřednictvím politických stran. V současné době existují poslanci Mapuche, například z levicových stran Partido Socialista či Revolución Democrática. Ti však zastupují své strany a neudělali nic pro to, aby zajistili pokrok v oblasti práv indigenních obyvatel.

Senátor Francisco Huenchumilla, člen Partido Demócrata Cristiano, který se uznává jako Mapuche, vždy mluví jménem indigenních obyvatel, ale jeho strana má jiný program. Strany jsou koloniální, mají svou ideologii, politickou a filozofickou, eurocentrickou. Ať je to levice, nebo pravice, je to totéž. Necítíme se být zastoupení politickými stranami. Můj postoj je také

takový, že neexistuje důvod, proč by strana měla zastupovat boj indigenního obyvatelstva. Existují strany, které mají k boji indigenního obyvatelstva blíže. Obvykle jsou to strany progresivní levice, ale stejně se stává, že jsou občas koloniální. Mají vizi světa hledající rozvoj, který nám jako lidem hodně uškodil, protože tento rozvoj dnes znamená extraktivismus přírodních zdrojů.

Jak hodnotíte ústavodárný proces z roku 2022 a 2023?

Během ústavodárného procesu jsem měla mnoho problémů s levicí, pravicí, ekology či feministkami. Ale byla jsem připravena na to, že tento proces bude problematický. Ti, se kterými jsme se nedohodli, byla pravice, která neměla o debatu zájem. Odmítli všechny naše požadavky a v podstatě instalovali diskurz nenávisti, který se pak začal šířit ven, a s tím vedli kampaň. Domnívám se, že dezinformace měly velký podíl na výsledcích referenda. Ale uznávám, že tam byly i interní chyby, které vedly k těmto výsledkům. Velmi nás poškodila kauza spojená se jménem Rodrigo Rojas Vade, který předstíral, že onemocněl rakovinou. Byl zvolen, protože lhal, že je nemocný. Měsíc po zahájení práce Ústavního konventu se však zjistilo, že lhal. V té době byl členem levicového hnutí Lista del Pueblo. Tento obraz nás velmi poškodil, protože jsme byli vnímáni jako skupina lidí, kteří jsou prakticky všichni zapleteni do lží. Jedním z největších problémů však byla média. V Chile existují dvě velké mediální společnosti, El Mercurio a Copesa. Tyto společnosti vůbec nepodporovaly změnu ústavy, a proto šířily dezinformace. Pamatuji si, že v rádiu zmiňovali, že budeme rozdělovat zemi, že pokud budou občané volit pro schválení ústavy, nemají právo na vlastní dům a podobně. To bylo organizováno konzervativním sektorem a pravicí v Chile. Ale my nemáme rádio, nevlastníme ho.

Hlasovala jsem proti návrhu ústavy z roku 2023, jelikož nereprezentuje požadavky obyvatel Mapuche. Indigenní obyvatelé byli v druhém procesu otevřeně vyloučeni, a to jak v diskurzu plurality, tak ve formě participace. Zástupce Mapuche sice vstoupil prostřednictvím hlasování, ale nemohl udělat nic, aby něco změnil. Celý proces byl popření požadavku indigenních obyvatel. Opět kolonialismus. Politický kolonialismus. Domnívám se, že došlo k radikalizaci diskurzu pravice od prvního ústavodárného procesu. Pravice je fašistická. Pravice neuznává a nerespektuje demokratickou účast a je cynická, protože používá svůj jazyk nenávisti.

Na které oblasti se podle vás musíte v tuto chvíli zaměřit?

Nyní je potřeba zaměřit se na vzdělávání. Chceme tedy provést změny v definicích uvnitř státu, aby tyto politiky byly kontextově, politicky, jazykově a kulturně přizpůsobeny všem občanům. Pokud budeme například dělat dvojjazyčné a interkulturní vzdělávání. Právě kvůli těmto požadavkům potřebují zastoupení v Parlamentu. Uznejte a naučte se náš jazyk, naučte se naši filozofii, co to znamená být Mapuche, naučte se to prostřednictvím státní politiky. A jakmile budeme jako národ dostatečně vyškoleni a připraveni, vstoupíme do další etapy. Není možné udělat přímý skok k uplatnění sebeurčení. Obyvatele Mapuche na to mají právo, ale k jeho uplatnění potřebují připravené lidi. Toho chceme dosáhnout prostřednictvím vzdělávání. Vždycky jsem věřila, že interkulturní a inkluzivní vzdělávání může u nových generací vytvořit jinou sociální mentalitu. Je nutné v lidech pěstovat různé světonázory. Nemůže to být tak, že jsme závislí na eurocentrickém myšlení, proč bychom měli dál potvrzovat způsob myšlení, který nám nepatří.

Rozhovor s Franciscem Chahuánem ze dne 4. dubna 2024.

Francisco Chahuán, právník a člen strany Renovación Nacional, senátor za 6. obvod, region Valparaíso, období 2018-2026.

Jak hodnotíte ústavodárný proces a návrhy ústav 2022 a 2023?

Již na začátku ústavodárného procesu jsem byl proti vytváření nové ústavy. Hlasoval proti, ale věřím, že je nutné vylepšit ústavní text. Existuje více než 70 úprav původní ústavy a je pod ní podpis prezidenta Ricarda Lagose, který pomohl odstranit z ústavního textu všechny autoritářské prvky. Ústava z roku 2005 je radikálně odlišná od té z roku 1980.

Aktuální problém Chile je rovněž atomizace politického systému, což přispělo k vytvoření atmosféry, která zabránila potřebným dohodám a reformám. Nyní se místo toho, aby se mluvilo o dohodě a dialogu jako o pozitivní hodnotě, začalo mluvit o politické debatě jako o pejorativním faktu, a nikoli jako o faktu, který přispívá k vytváření prostoru pro sbližování. Dochází tak k problému polarizace chilského politického systému. V mé knize *Chile a sangre y fuego*⁵⁶, na které jsem pracoval jedenáct let, jsem upozornil, že se blíží institucionální rozpad. Lidé se na mě dívali zvláště, ale nakonec došlo k tomu, o čem jsme mluvili.

---

⁵⁶ Kniha byla představena 16. září 2019, tedy téměř měsíc před protivládními protesty v Chile.

Nacházíme se v situaci nedostatečné podpory mnoha Chilenců, kteří se necítí být součástí kolektivního projektu země. To nás tedy vedlo k vytvoření Komise pro výzvu budoucnosti, která se snažila o vybudování prostoru pro sbližování a ústavního prostoru pro sociální dialog. Komise tak měla podpořit vznik kolektivního národního projektu s dlouhodobou vizí, který by vytvářel pocit identity a přiblížil rozhodování lidem a který by mohl bojovat proti pocitu, že politika již není pro lidi důležitá, že politika již nemá vliv na kvalitu života lidí.

Byla to naše strana Renovación Nacional, která přišla s myšlenkou vyhrazených křesel pro indigenní obyvatele, my jsme autory této implikace, nikoliv levice. Podporuji ústavního uznání indigenních obyvatel, uznání indigenních jazyků jako úředních jazyků Chile, uznání sportovních aktivit předků jako oficiálních v zemi a nezbytné začlenění. S prezidentem Piñerou jsme také snažili o vytvoření ministerstva pro indigenní obyvatele, dosud však nebylo nic realizováno.

První návrh ústavy je pokus o atomizaci pocitu národa prostřednictvím skupin, které se snažily o rozchod s institucionální a ústavní historií Chile. Chile mělo mnoho ústav a řídí se ústavní tradicí. Tento ústavní projekt znamenal zničení národního smyslu a veřejné mínění v Chile reagovalo odmítnutím tohoto textu. Jsem jedním z těch, kteří navrhli kampaň za odmítnutí návrhu ústavy. 4. září jsme oslavili ukončení projektu, jehož cílem bylo znovu založit Chile. Sepsali jsme závazek s tím, že nakonec tento text odmítneme a vypracujeme pro Chile novou dobrou ústavu. Systém, který byl zvolen během ústavodárného procesu, odrážel parlamentní většiny a byl více než výbor odborníků. Během druhého procesu měla existovat možnost přijetí zástupců indigenních obyvatel, pokud by to odpovídalo volební proporcionalitě. To se také stalo a vyhradili jsme 2 křesla pro indigenní obyvatele.

Co by se podle vás v těchto dvou návrzích dalo zlepšit? Jaký je podle vás důvod odmítnutí návrhů v referendu?

Druhý návrh ústavy mi přijde adekvátní. Uznávám, že by ho samozřejmě ještě šlo vylepšit, ale rozhodně se domnívám, že to byl návrh, jenž umožňoval dlouhodobou udržitelnost. Domnívám se, že na úrovni občanů se o jeho obsahu málo diskutovalo, Myslím si, že to nakonec zmařilo znalost ústavního obsahu veřejností. Návrh Ústavní rady ve druhém procesu byl pro Chile adekvátní a mohl Chile zajistit období stability na dalších 50 let. První návrh ústavy byl zamítnut z důvodu, jelikož byl v rozporu se smyslem národa, a také proto, že šlo o návrh, který usiloval o znovuzaložení Chile. Druhý návrh nebyl schválen, protože se o jeho obsahu příliš nediskutovalo. Kdyby Chileané věděli například o změnách v politickém systému a o tom, že

ukončí jeden z problémů, řekl bych ten nejpodstatnější z hlediska atomizace politického systému, kterým byl nedostatek dialogu, nedostatek konvergence, hlasovali by pro. Návrh by umožnil snížit počet poslanců, zavést poměrný systém a strany nebo hnutí, které neměly odpovídající zastoupení, odstranit z parlamentu. V Chile máme dnes poslance s nízkým zastoupením, což politický systém atomizuje a polarizuje. To by bylo vyřešeno právě na základě tohoto ústavního textu.

Chilský stát však oficiálně ústavní proces uzavřel. Stávající ústava může být vždy pozměněna parlamentem, jelikož má ústavodárné pravomoci. Jakoukoli záležitost bude řešit parlament na základě svých pravomocí daných platnou ústavou Chile. Mohou existovat otázky, které lze v naší základní listině upravit, ale prostřednictvím konstituované moci. Další ústavodárný proces nechystáme.

Jaký je váš postoj k boji indigenních obyvatel Mapuche za větší autonomii, zejména během přípravy nové ústavy?

Je důležité zdůraznit, že v Chile neexistuje žádný konflikt Mapuche. Jde pouze o malou zradikalizovanou skupinu, která se snaží vyvolat konflikt, který neexistuje. To, co se děje v Araukánii, není konflikt s obyvateli Mapuche, ale konflikt s malou anarchistickou skupinou, která se snaží destabilizovat sociální smír v regionu. A to i s ohledem na násilí, které tyto malé radikální skupiny vyprovokovaly proti velké většině plně integrovaného lidu Mapuche a kde došlo k vraždám pokojných komunit Mapuche ze strany těchto skupin. Musíme si tedy dávat velký pozor, abychom nepodlehli narativu, který se snaží předkládat malé radikální skupiny. Například na území Rapanui nejsou žádné konflikty, je tam malá menšina, která vždy přemýšlí o neinstitucionálních cestách. Ale jde o to, jak dosáhnout participace, jak dosáhnout uznání, jak jim dát účast na institucionalitě státní struktury. Ale v případě malých radikálních skupin je to úplně jiná věc.

Ze strany chilského státu existuje ochota dialogu, pokud jde o přijetí právě té plurality, kterou země má. Ale v kontextu jednoho národa, chilského národa, který uznává multikulturalitu všech. V Chile je určitě prostor pro zlepšení zastoupení menšin, což je jeden z jeho zájmů. K tomu patří i uznání jazyků a péče o ně. Pro mě byla otázka péče o jazyky zásadní, a to až do té míry, že jsem se musel podílet na prvním překladu Bible pro Rapanui.

Rozhovor s Victorem Huaiquimillou Monttem ze dne 23. února 2024.

Victor Huaiquimilla Montt, zakladatel a vedoucí organizace Aldea Intercultural Lawan, která vznikla v roce 2010 a jejímž cílem je zajistit kontinuitu tradic lidu Mapuche Williche, zachovat jejich zvyky a hodnoty, posílit identitu a vzájemnou solidaritu mezi jejími členy.

Rozhovor s Victorem Huaiquimillou Monttem je méně obsáhlý, jelikož nebyl nahráván.

Co pro vás znamená být Mapuche?

Mít svou identitu a historii, zvláštní spiritualitu, cítit se hrdý na to, že patřím k národu, který pochází z tohoto místa.

Jsou podle vás platné právní rámce na ochranu indigenních obyvatel v Chile účinné (zákon o indigenním obyvatelstvu, organizace CONADI a mezinárodní normy platné v Chile, jako je Deklarace OSN)?

Je dobře, že se vytvářejí zákony tohoto typu, ale problém je ten, že nejsou účinné. Stát má podle zákona o indigenním obyvatelstvu povinnost konzultovat s obyvateli Mapuche, ale v praxi to vypadá tak, že indigenní obyvatelé vyjádří své požadavky, ale nedočkají se žádných reálných výsledků. Co se týče organizace CONADI, cítím zklamání. Původní záměr byl ten, že se z organizace stane Ministerstvo pro indigenní obyvatelstvo, což ale dodnes nebylo splněno. Problematická je rovněž struktura CONADI. Její hierarchická organizace s prezidentem, viceprezidentem atd. neodpovídá světonázoru Mapuche. Vize Mapuche upřednostňuje kruhovou strukturu, kde jsou si všichni členové rovni, a nikoli pyramidální charakter organizačních struktur, se kterou se neidentifikují. Pro Mapuche je obtížné adaptovat se na systémy a struktury importované z Evropy. Neztotožňujeme se s tradičními politickými ideologiemi, jako je pravice nebo levice, ani s evangelickým křesťanstvím. Já jsem Mapuche, ale nic z výše uvedeného.

Jak vnímáte zastoupení Mapuche v chilském politickém systému a popřípadě jaké změny navrhuje?

Nedochází k dostatečnému zastoupení obyvatel Mapuche obyvatel v chilském politickém systému. Indigenní obyvatelé zvolení do parlamentu se spojují s politickými stranami, které nemusí plně odrážet širší populaci Mapuche a omezují jejich autonomii a hlas. Mnoho indigenních obyvatel se z tohoto důvodu zdržuje účasti ve volbách. Domnívám se, že skutečné

zastoupení by vyžadovalo nezávislé, neutrální zástupce, kteří by zastupovali různé perspektivy a zájmy většiny obyvatel Mapuche.

Problémem jsou rovněž vzdělávací osnovy, především hodiny historie, které neodpovídají realitě. Uvádí je jako oficiální dějiny, ale nemá to nic společného se skutečnými dějinami. Nesouhlasím rovněž se způsobem, jakým se vyučují znalosti o indigenních obyvatelích. Poskytované informace jsou často nepřesné nebo neúplné. Dalším problémem je těžba a komercializace přírodních zdrojů. Tyto postupy dostatečně nerespektují a nechrání životní prostředí. Potřebujeme uctivější přístup k přírodě, který by upřednostňoval její ochranu před využíváním.

Jaký je váš názor na ústavní návrhy z roku 2022 a 2023? Cítil jste se být reprezentován Elisou Loncon a Antileem Navarreteem během ústavodárného procesu?

Souhlasil jsem s návrhem nové ústavy z roku 2022, ale během druhého referenda v roce 2023 jsem hlasoval proti. Problém byl v tom, že během prvního ústavodárného procesu docházelo k častému výskytu dezinformací na sociálních sítích. Kampaň prosazující odmítnutí nové ústavy byla kampaň vedená taktikou strachu a teroru. Tvrdili, že vám seberou dům, pokud budete hlasovat pro. Tyto dezinformace měly zásadní vliv na výsledky referenda. Mnoho členů naší komunity volilo proti novému návrhu ústavy, jelikož se obávali, že přijdou o svůj domov. Cítil jsem však silný pocit zastoupení a souhlas s prací Elisy Loncon a Alihuéna Antilea Navarreteho během ústavodárných procesů v Chile.

Co je podle vás v současnosti vaším největším problémem?

Zásadní problémy Mapuche jsou: vztah s chilským státem a jeho paternalismus, nerovnost a nedostatek dialogu.

Návrh ústavy z roku 2022

Vybrané články pro účely práce.

Článek 1

Chile es un Estado social y democrático de derecho. Es plurinacional, intercultural, regional y ecológico.

Článek 5

Chile reconoce la coexistencia de diversos pueblos y naciones en el marco de la unidad del Estado. Son pueblos y naciones indígenas preexistentes los Mapuche, Aymara, Rapanui, Lickanantay, Quechua, Colla, Diaguita, Chango, Kawésqar, Yagán, Selk'nam y otros que puedan ser reconocidos en la forma que establezca la ley. Es deber del Estado respetar, promover, proteger y garantizar el ejercicio de la libre determinación, los derechos colectivos e individuales de los cuales son titulares y su efectiva participación en el ejercicio y distribución del poder, incorporando su representación política en órganos de elección popular a nivel comunal, regional y nacional, así como en la estructura del Estado, sus órganos e instituciones.

Článek 11

El Estado reconoce y promueve el diálogo intercultural, horizontal y transversal entre las diversas cosmovisiones de los pueblos y naciones que conviven en el país, con dignidad y respeto recíprocos. El ejercicio de las funciones públicas debe garantizar los mecanismos institucionales y la promoción de políticas públicas que favorezcan el reconocimiento y la comprensión de la diversidad étnica y cultural, superando las asimetrías existentes en el acceso, la distribución y el ejercicio del poder, así como en todos los ámbitos de la vida en sociedad.

Článek 12

El Estado es plurilingüe. Su idioma oficial es el castellano. Los idiomas indígenas son oficiales en sus territorios y en zonas de alta densidad poblacional de cada pueblo y nación indígena. El Estado promueve su conocimiento, revitalización, valoración y respeto.

Článek 34

Los pueblos y naciones indígenas y sus integrantes, en virtud de su libre determinación, tienen derecho al pleno ejercicio de sus derechos colectivos e individuales. En especial, tienen derecho a la autonomía; al autogobierno; a su propia cultura; a la identidad y cosmovisión; al

patrimonio; a la lengua; al reconocimiento y protección de sus tierras, territorios y recursos, en su dimensión material e inmaterial y al especial vínculo que mantienen con estos; a la cooperación e integración; al reconocimiento de sus instituciones, jurisdicciones y autoridades, propias o tradicionales; y a participar plenamente, si así lo desean, en la vida política, económica, social y cultural del Estado.

Článek 44

Toda persona tiene derecho a la salud y al bienestar integral, incluyendo sus dimensiones física y mental. Los pueblos y naciones indígenas tienen derecho a sus propias medicinas tradicionales, a mantener sus prácticas de salud y a conservar los componentes naturales que las sustentan. Es deber del Estado velar por el fortalecimiento y desarrollo de las instituciones públicas de salud.

Článek 58

La Constitución reconoce a los pueblos y naciones indígenas el uso tradicional de las aguas situadas en territorios indígenas o autonomías territoriales indígenas. Es deber del Estado garantizar su protección, integridad y abastecimiento.

Článek 66

Los pueblos y naciones indígenas tienen derecho a ser consultados previamente a la adopción de medidas administrativas y legislativas que les afectasen. El Estado garantiza los medios para la efectiva participación de estos, a través de sus instituciones representativas, de forma previa y libre, mediante procedimientos apropiados, informados y de buena fe.

Článek 77

Toda persona tiene derecho a acceder, buscar, solicitar, recibir y difundir información pública de cualquier órgano del Estado o de entidades que presten servicios de utilidad pública, en la forma y las condiciones que establezca la ley.

Článek 119

Toda persona que, por causa de un acto o una omisión, sufra una amenaza, perturbación o privación en el legítimo ejercicio de sus derechos fundamentales, podrá concurrir por sí o por cualquiera en su nombre ante el tribunal de instancia que determine la ley, el que adoptará de inmediato todas las providencias que juzgue necesarias para restablecer el imperio del derecho.

Esta acción se podrá deducir mientras la vulneración persista. La acción se tramitará sumariamente y con preferencia a toda otra causa que conozca el tribunal.

Článek 234

La autonomía territorial indígena es la entidad territorial dotada de personalidad jurídica de derecho público y patrimonio propio, donde los pueblos y naciones indígenas ejercen derechos de autonomía en coordinación con las demás entidades territoriales. Es deber del Estado reconocer, promover y garantizar las autonomías territoriales indígenas para el cumplimiento de sus fines. La ley, mediante un proceso de participación y consulta previa, creará un procedimiento oportuno, eficiente y transparente para la constitución de las autonomías territoriales indígenas. Dicho procedimiento deberá iniciarse a requerimiento de los pueblos y naciones indígenas interesados, a través de sus autoridades representativas.

Článek 162

En los órganos colegiados de representación popular a nivel nacional, regional y comunal se establecen escaños reservados para los pueblos y naciones indígenas cuando corresponda y en proporción a su población dentro del territorio electoral respectivo. Sus requisitos, forma de postulación, número y mecanismos de actualización serán determinados por la ley. Podrán votar por estos escaños solo quienes pertenezcan a dichos pueblos y naciones y que formen parte de un registro especial denominado Registro Electoral Indígena. Dicho registro será elaborado y administrado por el Servicio Electoral sobre la base de los archivos que conservan los órganos estatales, de los que posean los pueblos y naciones indígenas sobre sus miembros y de las solicitudes de ciudadanos y ciudadanas que se autoidentifiquen como tales, en los términos que indique la ley. Se creará un registro del pueblo tribal afrodescendiente chileno bajo las mismas reglas del presente artículo.

Článek 322

La función jurisdiccional se define en su estructura, integración y procedimientos conforme a los principios de plurinacionalidad, pluralismo jurídico e interculturalidad. Cuando se trate de personas indígenas, los tribunales y sus funcionarios deberán adoptar una perspectiva intercultural en el tratamiento y resolución de las materias de su competencia, tomando debidamente en consideración las costumbres, las tradiciones, los protocolos y los sistemas normativos de los pueblos indígenas, conforme a los tratados e instrumentos internacionales de derechos humanos de los que Chile es parte.

Článek 329

La Corte Suprema conocerá y resolverá las impugnaciones deducidas en contra de las decisiones de la jurisdicción indígena, lo hará en sala especializada y asistida por una consejería técnica integrada por expertos en su cultura y derecho propio, en la forma que establezca la ley

Návrh ústavy z roku 2023

Vybrané články pro účely práce.

Článek 5

La Constitución reconoce a los pueblos indígenas como parte de la Nación chilena, que es una e indivisible. El Estado respetará y promoverá sus derechos individuales y colectivos garantizados por esta Constitución, las leyes y los tratados internacionales ratificados por Chile y que se encuentren vigentes. El Estado reconoce la interculturalidad como un valor de la diversidad étnica y cultural del país y promueve el diálogo intercultural en condiciones de igualdad y respeto recíprocos. En el ejercicio de las funciones públicas se debe garantizar el reconocimiento y la comprensión de dicha diversidad étnica y cultural.

Článek 51

El Congreso Nacional se compone de dos ramas: la Cámara de Diputadas y Diputados y el Senado. Ambas concurren a la formación de las leyes en conformidad con esta Constitución y tienen las demás atribuciones que ella establece. La ley podrá establecer mecanismos para promover la participación política de los pueblos indígenas en el Congreso Nacional.

Článek 127

El Estado promoverá la integración armónica, la sustentabilidad y el desarrollo entre los diversos niveles regionales y locales. La ley establecerá mecanismos de solidaridad, equidad y coordinación entre estos, atendiendo las circunstancias que dan cuenta de las especiales características de algunas zonas del territorio nacional. El Estado reconoce la heterogeneidad de su territorio y de sus diversas regiones y comunas. Es deber del Estado considerar dichas realidades territoriales en el diseño e implementación de políticas públicas y en la transferencia de competencias y recursos. La ley establecerá mecanismos para respetar y promover los derechos de los pueblos indígenas reconocidos en esta Constitución, en las regiones y comunas y, especialmente, en aquellas con presencia significativa de población perteneciente a estos.